

A portrait of an elderly man with a long, grey beard and a black hat, sitting in a library. The background is filled with bookshelves.

רבא דעמיה

גיליון זכרון

למרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

ככלות השבעה להסתלקותו

ערש"ק פר' ויגש ד' טבת תשע"ח

וַיִּבְנוּ אוֹתוֹ בַּלְבֵּית יִשְׂרָאֵל

בכל פינה וקרן זוית ברחבי העולם היהודי, מקום אשר בני אנוש שנשמה יהודית באפם מתהלכים בהם, הורגשה בשבוע האחרון ועדיין מורגשת תחושת מועקה קשה, אובדן רב וחוסר אונים. יהודים מכל קהילה וחוג מרגישים כמו נתלשה החמה ממרומי הרקיע וימש חושך. שפופים וקדורניים מתהלכים הכל מרגישים כבספינה המיטלטלת במצולות שאיבדה את קברניטה... או לדור שאבד מנהיגו...

מאז הבוקר מכוסה העבים של יום שלישי, כ"ד בכסלו, ניתן למצוא אגודות אגודות של יהודים שיראת ה' בלבבם, המתקבצים בארעיות, בדרך לבית-המדרש או מחוצה לו, בבתי החסידים ובמבואות הישיבות, כששיחם ושיגם מוקדש לדבר אחד בלבד: התרפקות על זכרו של רבן ומאורן של ישראל, רבינו הגדול זצוק"ל; שיח קודש על אורחותיו, הנהגותיו והדרכותיו הטהורות והלימוד המופק מהם להתחזקות ולהתעלות.

כזיכרון קדוש וגלעד למסכת חייו העילאי של מרן ראש הישיבה זצוק"ל אשר רבות עוד ישוחחו ממנה וילמדו הימנה אורחות חיים ותוכחת מוסר, רואה מערכת 'המבשר', עיתונה של היהדות הנאמנה, את הזכות והחובה הקדושה להוציא את הגליון המיוחד המקיף עד כמה שניתן במסגרת זו את קדושתו, פרישותו, צדקותו, גאונותו, זהירותו, פעילותו והנהגתו של זה האדם הגדול בענקים אשר האיר את העולם כולו משך 401 שנות טוהר. כשאנו אמונים על הוראתו של יבדלחט"א מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א המורה לפרסם את מפעלותיו הטהורים של רבנו, חרף הסעיף בצוואתו המרטיטה האוסרת זאת.

...
בראש גליון ייחודי זה, מופיעה בהדרתה שיחת הקודש הנדירה אותה זכינו לקיים בקודש פנימה, לקראת חג הפסח תשע"ב. כאשר מרן ראש הישיבה זצוק"ל שכל רגעיו ספורים היו ומדודים בתכלית, נאות בצעד נדיר ביותר לפתוח עבור 'המבשר' את שערי ליבו, ומשך שעה שהתארכה השיב והדריך בשיחת קודש רוויית מסרים נצחיים בתורת החינוך ושמירת חומות היהדות בדורנו האחרון.

כמה מחזק היה לראות את חיבתו היתרה אותה רחש מרן ראש הישיבה זצוק"ל לעיתון 'המבשר' - שופרם של שלומי אמוני ישראל, ובאורח נדיר שאל והתעניין אודות העיתון והשפעתו הכבירה. במהלך השיחה פתח רבנו זצוק"ל את סגור ליבו ותינה את כאבו הבלתי עצור על עולם התורה שיש המנסים לחבל בו ולהמעט את לומדי התורה. רבנו זצוק"ל התבטא בין היתר: "הרי הנכם כותבים ב"ה מאמרים טובים ומצוינים בדבר החשוב הזה, ובצורה הזו אתם צריכים להמשיך ולכתוב כסדר, להחדיר בקרב כולם כי הישיבות והכוללים הם המהווים את היסוד וזכות לקיומנו עלי אדמות".

...
במהלך השבוע האחרון שוחחו סופרי 'המבשר' עם רבים מתלמידיו ומעבירי גחלתו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, עם המקורבים והמשמשים בקודש, כולם היטיבו לבטא את קצות דרכיו הטמירים של רבן של כל בני הגולה, ואת המטען הרוחני הרב שהוא הותיר אחריו, לזיכרון עולם.

בין עלי הגליון המיוחד אפשר למצוא שיחה אפופת זיכרונות הוד מכלי ראשון, אותה קיים הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א, בנו הגדול של רבנו זצוק"ל עם סופר 'המבשר', עם כלות ימי השבעה; שיחות מתוך הקודש פנימה עם החברותא ועם נאמני ביתו של רבנו זצוק"ל; יריעות מיוחדות עוסקות בהערכתם של גדולי ומאורי הדורות הקודמים זצוק"ל לרבנו ובהדרכותיו של רבנו בענייני החינוך.

פרקים מיוחדים הוקדשו לתולדותיו של רבנו זצוק"ל, החל ממחקר ייחודי על תקופת השנים בהן שהה רבנו בשווייץ, שנות הרבצת התורה בכפר סבא, וברבות הימים בהקמת עולה של תורה, מוסדות התורה בכל רחבי תבל. זאת מלבד שיחות מרתקות על מסעות החיזוק הנודעים של רבנו ברחבי הגולה, פעילותו למען קופת העיר והפעילות הציבורית הענפה שבזכותה זכה דורנו להעפיל לפסגות מחודשות.

קל, רָפָא נָא שְׁבָרֵם וְנַחֵם אֲבִלּוֹתֵם
כִּי אֲתָה שְׁבָרֵם וְאֲתָה אֲבִלּוֹתֵם

הַמְבֶּשֶׁר

ב המבשר • גליון אבל • טבת תשע"ח

מ. דף

וַיִּבְנוּ אוֹתוֹ בַּלְבֵּית יִשְׂרָאֵל

פְּעִימַת לֵב אִמָּה נֶעְבֵּר
נִתְעַלָּה מִרְנָא רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה
מְשִׁיג אָנוּשׁ נִפְלָא מְאֹד
נִתְקַדֵּשׁ בְּעֶרְפְּלֵי טוֹהַר
מְשׁוֹשׁ חֲיִיו עָמַל הוֹד
שְׁנֵב פְּרִישׁוֹתוֹ בַּל יִתְאַר

רְבֵן שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִנְחִיג עֵדָה
לִפִּיד הָאֵשׁ נוֹשֵׂא דִגְלָה
נְטָה שְׁכֻמוֹ לְסִבָּל
אַרוֹז הָעֵדוּת דִּגְלַת הַתּוֹרָה
אוֹר מִפְּלֵא לְדוֹר דִּעָה
לְחִנּוּחַת דּוֹר עָנִי בְּגוֹלָה
לְחִנּוּחַ יְרָאָה טְהוֹרָה

כְּאַי"ל עָרַג נִפְשׁוֹ יֵצְאָה
בְּלִתִּי לֹה' לְבָרֵךְ
בְּחִלּוֹךְ גּוֹר אֲרִיָּה יְחֻדָּה
פָּרַח לָנוּ אָב רַחֲמָן
נִפְרָסָה מְצוּדָתוֹ חוּצָה
מִי יִנָּחֵם עִם אֶלְמָן
מִי יִנָּחֵם עִם אֶלְמָן

הַמְבֶּשֶׁר

העתון של היהדות הנאמנה

המו"ל: בשורת תשם"ט ש.י. בע"מ • המגיד ממעזריטש 84 ביתר עילית, ת.ד. 34578 ירושלים, 91345 • טל': 02-5805802, פקס 02-5805804

עורך: אלחנן קלאר

הפקה: מרדכי ארנפלד

עיצוב גרפי: יצחק לוצקין

הגהה: משה גלינסקי

צלם המערכת: אלי סגל

תמונות ומסמכים: ארכיון אהרן ברוך ליבוביץ, ארכיון 'הציבור החרדי',

צילום השער: ברוך יערי, ארכיון הרה"ג שמעון מלר שליט"א, מכון בחצרות רבינו,

פלאש90, משה גולדשטיין, קדם - בית מכירות פומביות.

התמונות מצעירותו מתוך הספר 'רבי אהרן לייב'

מזקנים אתבונן

השיחה המיוחדת שהעניק מרן ראש הישיבה זצ"ל
לקראת חג הפסח תשע"ב
לעתון 'המבשר' בעניני השעה והתקופה

רבא
דעמיה

גיליון זכרון
למרן
הגראי"ל שטיינמן
זצוק"ל

ככלות השבעה
להסתלקותו

שיחה מיוחדת
שהעניק רבינו
ל'המבשר'

הוראות והדרכות. מרן ראש הישיבה זצ"ל בשיחה הנדירה והמיוחדת ל'המבשר'

"...עלינו לחשוש מהנסיון לפגוע במעמדם של בני הישיבות יותר מהאיום האיראני. וכואב הלב שדווקא בתקופה הזאת אנחנו שומעים שיש אנשים שמתפתים לכל מיני פיתויים שמציע הצבא או ארגונים אחרים להוציא אברכים או בחורים מלימוד התורה ולהחליף חיי עולם בחיי שעה תמורת קצת גשמיים..."

ציבוריים איך עלינו להתייחס ולהגיב כראוי. לדוגמה, לאחרונה התחוללה הסתה חמורה מצד ציבור קטן של חילוניים נגד שומרי התורה כאשר הם מצליחים בדבריהם בתקשורת ועוד להדליק גל עכור של שנאה בקרב הציבור הכללי. באנו בזה לשאול קמיה דמרן ראש הישיבה זצ"ל, איך אנחנו כעורכי עיתון חרדי אמורים להתייחס ולהגיב נגד אותם אנשים מסיתים נגד כל היקר והקדוש לנו? האם בדרך של השבת מלחמה אליהם, או בדרך של מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך והגברת חילים לתורה ולמצוות ובכך יהיה זה תשובה הולמת נגדם? וכך השיב לנו מרן הגראי"ל זצ"ל: "באופן כללי, יש לדעת כי הקו שראוי לנהוג בו הוא קו של הגנה ולא בהתקפה, כאשר לפעמים בקו של התקפה יכול

המקום: רחוב חזון איש 5 בעיר התורה והחסידות בני ברק.

הבית הגדול בו התגורר אביהם ורבים של רבבות אלפי ישראל, אשר על פיו ייצאו ועל פיו יבואו. ה"ה ראש הישיבה מרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצ"ל. עשרות רבות של אנשים מכל רחבי העולם היהודי כולו המתונו לרגע בו ייזכו להיכנס בקודש פנימה. האחד להכרעה תורנית דחופה, השני להזכיר חולה שיש בו סכנה, השלישי להכרעה בדבר שיש בו ענייני נפשות. וכמובן נציגי ועסקי ציבור אשר הדרכתו הוא נר לרגלם.

לקראת חג הפסח תשע"ב זכינו להכנס לפני ולפנים, ראש הישיבה שכל רגע ורגע היה מחושב אצלו, כל דקה הייתה מתוכננת, לא העניק שיחות כל שהם, אולם בגודל חיבתו לבטאונה של היהדות הנאמנה 'המבשר' יצא מגדרו וענה במשך שעה ארוכה על השאלות שהצגנו בפניו. מרן הגראי"ל התעניין במהלך השיחה בהתפתחות העיתון, זכינו אף לשמוע הוראות והדרכות בענייני השעה והתקופה באספקלריא של תורה מפי ראש הישיבה.

במהלך השיחה עלו על השולחן נושאים רבים ומגוונים כאשר מרן ראש הישיבה מבאר לנו בדרכו הסלולה והייחודית דבר דבר על אופנו, עד אשר היו הדברים מאירים ומחוורים כשמלה. לפניכם דברי ההדרכה שדלינו מתוך הדברים והעלינו על גבי הכתב מיד לאחר השיחה, והתפרסמו בגליון "המבשר תורני" - פסח תשע"ב

הדרך
להתייחסות
בעיתון חרדי
כנגד ההסתה
על שומרי התורה

כעורכי עיתון 'המבשר' שופרה הנאמן של היהדות הנאמנה בארה"ק וכלי מבטאם של גדולי ישראל, אנו ניצבים לא אחת בפני שאלות עקרוניות והכרעות לא קלות בנושאים

דרך סלולה וייחודית. נושא דברים בכנס 'דגל ירושלים' לזכרו של הרב מנחם פרוש ז"ל

הישיבות והכוללים הם היסוד לקיומנו עלִי אדמות. רבינו בצעירותו

עלינו ושלא לטובתנו. ואכן לבסוף התברר שההתגרות נגדו לא הייתה לטובה עבורנו. ויתכן שאם לא היו עושים דבר זה נגדו לא ה' פועל באכזריות כזו, וכן בתקופה הזאת אנו צריכים לראות שלא להתגרות בס' ולהגדיל את שנאתם עלינו, ה' ירחם עלינו במהרה.

”ובאמת שעלינו לחשוש ולפחד מאותם העומדים כנגדנו ומנסים כסדר לערער את מעמדם של בני הישיבות ולומדי התורה בדורנו ורוצים שילכו לשרת בצבא יותר מהחשש של האיום האיראני ה' ירחם, כאשר אלו המנסים לערער את מעמדם הרי הם מסכנים את קיומינו כפשוטו ולא רק את קיום נפשותינו אלא גם את קיום גופינו בכך שמנסים למנוע את ההגנה האמיתית שהיא לימוד התורה בטהרה שהיא מגנא ומצלא.

רק בזכות לימוד התורה, ובמיוחד כשהתורה היא מתוך הדחק, יש לנו זכות קיום בעולם נגד כל אויבינו המנסים לכלותינו. וכפי הידוע שכל קיומנו עלי אדמות הוא בנסי נסים מאת הבורא ית"ש ונגד כל היגיון וסברה ואנו חיים ככבשה אחת בין שבעים זאבים, ורק בזכות לימוד התורה אין אויבינו מצליחים לפגוע בנו, ועל כן עלינו לחשוש מהנסיון לפגוע במעמדם של בני הישיבות יותר מהאיום האיראני. וכואב הלב שדווקא בתקופה הזאת אנחנו שומעים שיש אנשים שמתפתים לכל מיני פיתויים שמציע הצבא או ארגונים אחרים להוציא אברכים או בחורים מלימוד התורה ולהחליף חיי עולם בחיי שעה תמורת קצת גשמיות

חשקת ואהבת התורה

לאור הדברים בחשיבות לימוד התורה ששמענו מפי ראש הישיבה זצ"ל, שאלנו קמיה דראש הישיבה, איך ניתן להחדיר בבנינו הי"ו את החשק ללימוד התורה, ובמיוחד בדורנו כאשר הרחוב הכ"כ פרוץ קורץ לעבר הצעירים ר"ל וכפי שאנו שומעים רבות על בחורי ישראל כשרים שירדו מן הדרך ל"ע?

ב"ה איכשר דרא כאשר עולם התורה והישיבות מתפתח וגדל באופן שלא שמענו כבר דורות רבים. כל תחילת זמן אנו מתבשרים על עוד ועוד ישיבות הנפתחות בכל רחבי הארץ וכן בחו"ל, וב"ה בכל ישיבה בכיוון ובשיטה שפיתחה לעצמה הם מצליחים לבחור בצוות מיומן של ר"מים מוכשרים ומקצועיים לצד היותם יראי ה' באמת העושים מלאכתם נאמנה ומשקיעים באופן הנעלה ביותר בתלמידים אהבת תורה ויר"ש".

מוסיף ראש הישיבה זצ"ל ואומר בדבריו: "זכות גדולה זכה דורינו, כי בעבר היו חוגים מקרב שומרי התורה שלא שלחו את בניהם לישיבות, אלא שלחו את חלק מילדיהם לעבוד ולהביא טרף לכלכלת ביתם ולא היה מובן מאליו שבחורים נוסעים ללמוד לישיבות. אולם כיום השתנו הדברים מהקצה אל הקצה, כאשר גם אותם חוגים שולחים את בניהם רק לישיבות קדושות. "בדומה לזה, בדורות עברו היו כאלו אף מקרב שומרי התורה שלא רצו שבנותיהם יקימו את ביתם עם בני ישיבות, כאשר בן ישיבה היה שם נרדף לבטלן וכו'. אולם כיום ב"ה איכשר דרא והשתנו הדברים עד שאין בית מקרב שומרי התורה ללא הבדל חוג ועדה שאינו שואף שבנותיו יינשאו לת"ח, וזה נהיה הכבוד הגדול ביותר עבור כל משפחה, דבר שלא היה מובן כלל בדורות

שנאה חדורה מעמי הארצות לת"ח, משום דהיו סבורים שהת"ח מתגאים ומחשיבים את עצמם ביותר לעומתם של הע"ה, וזאת לא יכלו לסבול בשום אופן.

כותב השורות סיפר, כי לאחרונה התקיים פאנל ציבורי שעסק ביחסי חרדים וחילוניים, אחד מראשי המנהיגות החילונית שנשא דברים בפאנל שאל את המשתתפים עד כמה נראה להם שמוטל על הציבור החילוני לוותר עבור הציבור החרדי? מיד לאחר מכן קם אחד מנציגי היהדות הנאמנה שנכח בפאנל וטען ברהיטות לעומתו, כי מנקודת מבטו השאלה צריכה להישאל בדיק להיפך, והוא עד כמה עלינו החרדים לוותר ולהגיע לקראת החילוניים, היות והם מפריעים לנו בדרכינו דרך התורה הסלולה לנו במסורת גמורה מזה אלפי שנים ומוחזקת לנו מאבותינו ואבות אבותינו עד עולם, וכי על תורתנו הק' עומד כל העולם כולו ולכך אנחנו קודמים לכל צרכיהם ואין כלל שאלה שעליהם לוותר עבורנו, כי הכל מגיע לנו בדיון. ראש הישיבה זצ"ל מגיב לדבריו כי הלה אכן טען טענה לאמיתה של תורה והצדק ללא ספק עמו, ולא די בכך, אלא שאי אפשר לוותר. על תורה אי אפשר לשאת ולתת!

כעורכי עיתון חרדי המגיע מדי יום ביומו לאלפי בתים של שומרי התורה ויראת ה' בכל אתר ואתר, ביקשנו לדעת הדרכה איך אנחנו אכן אמורים לחזק את עניין וחשיבות התורה למען ידעו כי מבלי לימוד ושמירת התורה אין לנו זכות קיום ?

ראש הישיבה זצ"ל מהרהר ומשיב על אתר בהנאה גלויה: "הרי הנכם כותבים ב"ה מאמרים טובים ומצוינים בדבר החשוב הזה, ובצורה הזאת אתם צריכים להמשיך ולכתוב כסדר להחדיר בקרב כולם כי הישיבות והכוללים הם המהווים את היסוד וזכות לקיומנו עלי אדמות".

"...הרי הנכם כותבים ב"ה מאמרים טובים ומצוינים, ובצורה הזאת אתם צריכים להמשיך ולכתוב כסדר להחדיר בקרב כולם כי הישיבות והכוללים הם המהווים את היסוד וזכות לקיומנו עלִי אדמות..."

להתחזק בלימוד התורה

ידוע כי כל מה שקורה בעולם, הם רמזים ואיתותים עבור שומרי התורה, מה אמורים אנו ללמוד מכל מה שקורה בעולם בתקופות האחרונות: המצב במדינות ערב, האיומים מאיראן על יושבי ארה"ק ה' ירחם, המצב הקשה השורר בדרום הארץ, במה עלינו להתחזק, ומה עלינו לתקן לעת הזאת ?

"הדבר העיקרי שעלינו שומרי התורה והמצוות מוטל להתחזק בשעה קשה זאת הוא להוסיף ולהתחזק בלימוד התורה, כאשר אין לנו שיור אלא התורה הזאת וכידוע מה שאיתא בחז"ל שתורה מגנא ומצלא מכל הסכנות העומדות עלינו".

לצד זאת הוסיף מרן ראש הישיבה זצ"ל בדבריו, כי "הקרירות של המלומדה עלולה לחדור גם לכאן, וכן צריך לדעת שבגלל שמדברים על זה כ"כ הרבה, כבר התרגלנו ואיננו מתפללים די על זה. אנו חושבים לעצמנו שבודאי ה' יעזור ולא יקרה כלום, ולא מבינים שלעתים יש גזירה בשמים ר"ל. אבל הקב"ה חנון ורחום ומתאווה לתפילתנו לכן הוא מנסה לזעזע אותנו בכל דרך. העיקר שנתפלל אליו ית"ש, ויש לדעת כי לא רק בעת צרה חייבים להתפלל אלא שתפילה שלא התפללו אותה, עלולה לגרום חלילה לבוא הצרה כדי שנתפלל, וכמו שאמרו חז"ל לעולם יקדים אדם תפילה לצרה".

ראש הישיבה הוסיף במהלך דבריו, כי יש לדעת שלא להתגרות באויבים הרוצים לכלותינו היל"ת. כי כידוע לפני השואה ניסו הציונים להתגרות בהיטלר הצורר ימ"ש ולהטיל סנקציות נגד מדינת גרמניה, אולם החרדים לדבר ה' התנגדו וסברו שאל לנו להתגרות בו, שזה רק יכול להגדיל את הסכנה

להתחזק בלימוד התורה. רבינו בכחרותו

להיווצר מצב של 'יצא שכרו בהפסדו'. כאשר אין ברירה ורואים שזוהי הדרך היחידה שניתן להתגונן, אפשר לפעמים להתקיף בצורה תורנית ומבוקרת כאשר אז נחשבת ההתקפה להגנה, אך באופן כללי עקרונית עדיף להשתמש בהגנה מאשר בהתקפה, וכמובן צריך לעשות בצורה של הסברה ולא בדרך התנצלות .

עורך העיתון הרב יו"ט רובין הי"ו: לא אחת אותם מסיתים משתלחים בציבור יראי ה' ומשמיצים אותנו בטענה שאנו לא עושים כלום וכי כל היום אנו רק יושבים בישיבה וסוחטים כסף מהמדינה וכו', האיך עלינו לענות ולהתייחס לדבריהם?

ראש הישיבה זצ"ל נענה בחריפות ואומר: "דברים אלו בשקר גמור מיסודם ואין להם כל שחר, ראשית, הרי בבתי הספר של החילוניים וכן באוניברסיטאות שלהם מושקעים שם עשרות מיליונים וכל זאת בשיא הפאר והיופי וללא כל השוואה כלל לעומת מה שאנו החרדים מקבלים מהמדינה".

ועל כך שהחילוניים משמיצים אותנו בטענה ובהסתה נוראה שגם את המעט הזה לא מגיע לנו, שכן אנו לא עושים כלום ורק יושבים כל היום בכולל או בישיבה ללא כל מטרה עפ"ל. אומר לנו ראש הישיבה זצ"ל באופן נחרץ: "אל לנו להיבהל מהם ומטענתם כלל וכלל, היות וטענה זו לא התחדשה בדורנו כלל, וכי כל הדורות עמדו שונאינו והסיתו נגד שומרי התורה שאינם עושים כלום וכו', וכל זאת מגיע מתוך קנאה גמורה בהצלחתנו. והאמת שעלינו לענות ולהשיב כנגד מחרפנו דבר, ולכתוב כסדר שהדבר ברור כאור היום שרק אנחנו מקיימי העולם ולא האחרים, כאשר בזכות לימוד התורה הק' שאנו לומדים בישיבות, בכוללים ובבתי מדרשות העולם עומד וא"כ אנחנו ביושבנו באוהלה של תורה מעמידים ומקיימים כסדר את העולם וא"כ לנו מגיע הכל! כי "לולא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת", כפשוטו".

במהלך הדברים ביקש ראש הישיבה להביא לפניו גמ' כתובות, ראש הישיבה הקריא לפנינו מדברי התוס' שם בדף סב: בד"ה "דהוה צניע ומעלי", הכותב שכל מהלך הדורות הייתה

דרבה של תורה. רבינו מוקף בתלמידים

רבא דעמיה

גיליון זכרון

למרן
הגראי"ל שטיינמן
זצוק"ל

כנולות השבעה
להסתלקותו

שיחה מיוחדת
שהעניק רבינו
ל'המבשר'

הישיבות והכוללים הם היסוד לקיומנו. רבינו בדברי הדרכה לצוות 'המבשר'

כדאי לכתוב בעיתון בקו של הגנה, ובדרך של הסברה ולא התנצלות. רבינו בדברי הדרכה לצוות 'המבשר'

המצב הכלכלי הקשה במהלך השיחה עלה על השולחן המצב הכלכלי.

חידונים ומבחנים פומביים בתת"ם

האם ראוי ונכון לארגן בת"תים ובישיבות חידונים פומביים עם פרסים ותעודות לילדים. מצד אחד החידונים והפרסים מועילים ובבחינת 'קנאת סופרים תרבה חכמה'. אולם לעומת זה יש ילדים חלשים כשהם רואים שהם לא מצליחים הם נשברים, וכי יכול להיות שזה יהא בבחינת 'יצא שכרם בהפסדם' ? בדומה לכך, ברצוננו לדעת כאשר בשעת השיעור ילד שואל שאלה טובה, האם להחמיא לו ולעודדו על כך, כאשר מאידך גיסא יש ילדים חלשים שהם אף פעם לא ייזכו לעידוד הזה ואולי זה גורם להם לקנאה, לעצבות בלב, לייאוש והרגשה שהם לעולם לא יכולים להגיע. והשאלה אם לעודד הטובים ובכך יתעלו ביותר בזמן שזה גורם חולשה לילדים אחרים בכיתה?

"אין ספק שלעודד ילד ובחור הוא דבר חשוב ביותר בהצלחתו בחיים. אולם מדוע לעשות את העידוד ברבים, ניתן לקחת את הבחור או את הילד ביחידות ולומר לו: "אמרת סברה טובה". אבל למה ברבים? בכלל, כל דבר שעושים ברבים זו סכנה גדולה. הכבוד הזה בפומבי, לעולם אינו מביא לטוב. ילד שזכה לכבוד פומבי, יתקשה לגדול בעתידו לת"ח אמתית. החידונים והמבחנים הפומביים שעושים בפרהסיא זה לא בריא בכלל. מה שלא עושים בפרהסיא זה פחות מסוכן ולכן צריכים למצוא את הדרך הנכונה לעודדם כסדר אך מבלי שייפגעו חלילה החלשים.

"כתוב בגמ' קנאת סופרים תרבה חכמה. אפילו יוסף הצדיק שיעקב אבינו נתן לו כתונת פסים, אומרת הגמ' שבן אדם לא יבליט בן בין הבנים כיון שבזה שיעקב אבינו נתן ליוסף כתונת פסים, אפילו שזה לא דבר גדול ומיוחד נהייתה כזו קנאה. ואפילו שהם היו אנשים גדולים וכל העניין כפי מדרגתם, אבל כך זה כשיש קנאה. אבל אם היה יעקב עושה לו כתונת פסים ואף אחד לא היה יודע מזה, לא היה קורה מה שקרה.

"הוא הדין במחמאות וכך גם בהערות וביקורת. ככל שפחות בפומבי, ההשפעה יותר גדולה ומשיגה את המטרה הנרצית. ויותר מכך, כאשר צריך להעיר לילד אל יאמרו לו "אתה אמרת לא כהוגן", אלא צריך לומר לו "על דבר כזה לא אומרים כך וכך". תמיד כדאי לדבר על העניין ולא לדבר ישירות על האדם בעצמו. כי אם יעירו לאדם ישירות, תמיד דיבורים אלו עלולים להזיק, וכמו שיש בש"ס איסור גברא ואיסור חפצא, כך גם בביקורת. ביקורת על החפצא מותרת ויעילה, אבל לא על הגברא. כמובן שגם בביקורת על חפצא, ג"כ צריך להשתדל ולאומרה באופן המועיל והרצוי. אפשר לשבח את הדבר הטוב ולגנות את הדבר הלא טוב - אבל בוודאי שלא להגיד על הבן אדם בעצמו.

"ובכלל רצוי לעורר ולהועיל בדבר ע"י שיחנכו את הצעירים מקטנותם לדעת שלעולם אל להם להביט על השני, אלא על הילד והבחור להבין כי כמו שאדם לא יחשוב ולא יצטער למה אינו גדול כמו משה רבנו ע"ה או כהגאון מווילנא, כך צריך כל אחד לדעת שהוא צריך להיות כמו שהוא, ואינו צריך להיות כמו השני, כי כל אחד נולד עם הכשרונות שלו ועם האפשרויות שלו, ואם יתרגל לא להסתכל על חברו אלא יראה לגדול כפי כוחותיו, יהיה כל אחד מאושר! ועי"ז יזכה להגיע למה שבכוחו להגיע.

"ולכן יש לראות לא רק לעודד את התלמיד, אלא גם להסביר לו כי כל אחד נברא לשמש את קונו לפי הכוחות שלו. ובוודאי זה לא קל לקבל דברים אלו, כי הלא אפי' אנשים גדולים קשה להם לקבל דבר זה וכ"ש צעירים, אך בכל זאת אם יצליחו אפי' קצת להחדיר את ההרגש והמחשבה הזאת לא להסתכל על השני, זה יציל את האדם, ואז כל אחד יוכל לעלות ולהיות ת"ח וירא שמים ויעלה לגדולות.

"ואגב, דבר זה אינו נוגע רק לצעירים, אלא רואים את זה בכל מקום, אם בישיבות בראשי ישיבות ובמגידי שיעורים, וכן במורים בבתי ספר ובכל המוסדות, אם יש אחד שמצליח יותר זה מביא קנאה וגורם לכל מיני דברים רעים. והאופשר הגדול ביותר הוא שהאדם לא יביט ולא יחשוב מה שיש לאחרים, רק יחשוב מה שמוטל עליו לעשות בחיים".

בהזדמנות אחרת הוסיף ראש הישיבה: "צריך שיהיה להם יותר שכל, שלא זו הדרך, וכיום, מחמת ירידת הדורות כמעט אין דבר שעושים ללא שיקבלו תמורה, ומה אפשר לעשות כאשר לא מבינים, דומה הדבר לתרופות שרופא רושם לחולה, וכי זה טוב? ודאי שלא, רק היות והוא חולה אין ברירה רק לתת לו סמי תרופה ומזור. (וגם פרסים לילדים, מעט טוב, ולא הרבה מדאי).

עובדה הווה ביהודי יקר שהגיע לתלמידי ישיבת 'גאון יעקב' והציע פרסים על מבחנים, ראש הישיבה כתב לבני הישיבה הקרובים ללבו את הדברים דלהלן:

"בשורות אלו באתי להגיד לכם מה שבלבי, הן ודאי שלב האדם מתפתה עבור עניינים גשמיים יותר מלהיות ברוחניות ללא תערוכות של הנאות עולם הזה, ואי אפשר לבקש מדורנו זה שאנו נמצאים בהסתר פנים מאד, מכל מקום מי שבכל זאת ישים מבטו להתרומם קצת מלהיות שקוע מאד בהבלי העולם הזה, אשרי לו ואשרי חלקו. ובאמת איך אני יכול לתבוע מצעירים דברים כאלה שגם למבוגרים צריך מאד להתחזק, מ"מ מעט להתרומם מוכרחים, אם ירצה לעלות קצת בסולם שקצה ראשו בשמים. תזכו ללכת בדרך ישרים ותהיו מאושרים בעוה"ז ובבא".

הקודמים. א"כ לאור זאת ודאי שכאשר יש אווירה מיוחדת של תורה ומבחר כה גדול של ישיבות וכל הסביבה והחברים מעוניינים ללמוד רק בישיבות, אז מה לו לבחור לחפש ברחוב בתענוגי העולם הזה החולפים והולכים וכדמיונות שווא הם, ובפרט שבחור המסתובב ברחוב בעירום ובחוסר כל ירגיש מיד מנודה מהחברה אם לא יחזור ללמוד בישיבה".

דברים אלו של ראש הישיבה אמורים כלפי הכלל שכיום ב"ה איכשר דרא, אולם הרי יש יחידים שלא מצאו טעם בתורה ל"ע ומחמת כן נשרו ברבות השנים מהדרך ומסתובבים כיום ברחוב ושרויים תחת פיתויי היצר ה' ירחם. איך עלינו לראות להחדיר חשקת ואהבת התורה עם יר"ש בתלמידים לבל יאבדו טעמם בתורה וירדו מהדרך ?

"כשמדברים על חשקת התורה עם יראת שמים, בוודאי אי אפשר "להזריק" אהבת תורה ויר"ש בלבבות התלמידים. ומה העצה היחידה ליראת שמים? ידוע שהמגידי מדובנא שאל את הגר"א זי"ע האיק אפשר להשפיע על הציבור תורה ויר"ש.

"וענה לו הגר"א במשל: אם לאחד תהיה כוס גדולה ובצידה יש כוסיות קטנות, ורוצה שיתמלאו גם הכוסיות. כל זמן שהוא לא ממלא את הכוס הגדולה, לא שייך שיתמלאו ממנה הכוסיות הקטנות. רק אם הוא ממלא את הכוס הגדולה והיא עולה על גדותיה, זה גולש וממילא נשפך גם לכוסיות הקטנות. כך כל זמן שהאדם לא מלא באהבת תורה וביראת שמים, הוא לא יכול להשפיע. אם הוא רוצה להשפיע, צריך שהוא בעצמו יהיה גדול מאד ביראת שמים ובאהבת תורה, ואז יישפך ממילא גם על אחרים.

"ולכן עלינו לדעת כי אין כזה דבר ללמד סתם יראת שמים ואהבת תורה, אלא צריך שהמלמד והאב עצמו יהיה מלא וגדש ביראת שמים, ואז יוכל לשפוך גם על התלמידים תורה ויר"ש שישפיע עליהם באמת. את זה אמר הגר"א למגידי מדובנא. וכך היא המציאות: מי שהוא ירא שמים באמת, לומדים התלמידים ממנו. ואם הוא רק ידבר על יר"ש, והוא עצמו לא כך, לא יישפך כלום ממנו לתלמידיו! ועל כן ראשית לכל עלינו לראות לבחור בת"תים ובישיבות מחנכים ור"מים הגדושים ומלאים באהבת תורה ויר"ש, ורק כך יוכלו להשפיע על התלמידים, וזה אחד הדברים שיוכל למנוע את התלמידים לצאת לרחוב הפרוץ.

"כבר כמה פעמים הצעתי בפני המחנכים שילמדו מוסר עם התלמידים בטרם שימסרו את שיעורם בבוקר, ואפילו לא הרבה זמן, אך לכל הפחות עשר-חמש עשרה דקות, וכפי המפורסם מרן החת"ס זי"ע שהיה גדול וצדיק בדורו, בכל זאת היה לומד עם התלמידים חובת הלבבות, בעשר-חמש עשרה הדקות הראשונות ורק לאחר מכן החל למסור את שיעורו על הגמ' בעיון.

"כאשר המג"ש מוסר שיעור בספר מוסר, הרי זה מועיל לשני דברים: אחד, כי בזה הוא מרומם את עצמו, והשני - כדי לרומם את התלמידים. אבל אם היה אומר מוסר, שיעור במוסר בלי שיתרומם בעצמו, זה קשה... זה לא עובד, כי זה מלאכותי... אלא צריך למלאות את עצמו, ואז זה עובר גם לתלמידים. וכשהוא מלא ביראת שמים הוא יכול גם ללמד שור שנגח את הפרה, והתלמידים יקבלו יראת שמים ומשיכה לתורה".

המלמד והאב צריכים להיות מלאים ביראת שמים. רבינו בצעירותו

"...כידוע לפני השואה ניסו הציונים להתגרות בהיטלר הצורר ימ"ש ולהטיף סנקציות נגד מדינת גרמניה, אולם החרדים לדבר ה' התנגדו וסברו שאף לנו להתגרות בו, שזה רק יכול להגדיל את הסכנה עלינו ושלא לטובתנו. ואכן לבסוף התברר שההתגרות נגדו לא הייתה לטובה עבורנו. ויתכן שאם לא היו עושים דבר זה נגדו לא הי' פועל באכזריות כזו, וכן בתקופה הזאת אנו צריכים לראות שלא להתגרות במ ולהגדיל את שנאתם עלינו..."

טיוילים בתקופת בין הזמנים ובחזה"מ

בהתקרב חג הפסח הבעל"ט, הורים רבים תוהים ושואלים האם כדאי ונכון הדבר לצאת עם הילדים לטיול חג. בקשנו לשמוע דעת תורה מראש הישיבה זצ"ל אודות עניין הטיולים בחזה"מ וכן על טיולים בכל השנה בכדי לשחרר אותם ממתח הלימודים?

"למעשה, טיולים זה לא דרך התורה, ובפרט שברוב המקרים שהילדים מבקשים לטייל כמו בחזה"מ זה מגיע לא מחמת שהם זקוקים לכך כמנוחה נפשית להשתחרר מהלחץ וכדומה, אלא דרישתם מגיעה בעקבות ששמעו שהחבר או השכן יצאו לטיול ואז הם מקנאים ומיד דורשים מההורים שגם הם רוצים טיול, אך בעצם זה לא חסר להם באמת לנפשם.

"אלא שלפעמים אולי יש בחינה של "עת לעשות לד", אבל כרגיל, זה לא דרך שראוי לנהוג. אלא מאי? היות והילדים למדו טוב, משלמים להם בדבר שאינו הגון... האם זה טוב? זה נחשב תשלום? הרי זה כמו לאכול דבר טרף! ביטול תורה זה הרי עבירה רק יכול להיות לפעמים עת לעשות לד', עורכים פעם טיול, אבל לא יותר מדאי. אולי פעם ביוכל... כי אי אפשר לעשות אחרת ממה שהתורה תובעת.

"רבנו יונה כותב דברים נוראים. במשנה באבות איתא: רבי דוסא בן הרכינס אומר: שינה של שחרית ויין של צהרים ושיחת ילדים וכו' מוציאין את האדם מן העולם. אומר שם רבנו יונה: על מה נברא האדם? אך לעסוק בתורה, והיא אורך ימים ושנות חיים. ואם לוקח הוא דברים כאלה (המוזכרים במשנה) למה לו חיים, וראוי לטרדו מן העולם כי הבל הוא, והבל ימיו.

"רבנו יונה כותב על זה משל, נורא ואיום! משל למלך שנתן מתנה לעבדו והשליכם לים, ואח"כ חוזר למלך ומבקש תן לי עוד פעם מתנה. שוטה שבעולם! הוא נתן לך מתנה וזרקת אותה לים. אחרי זה אתה בא ומבקש פעם נוספת? כך אומר רבנו יונה: הקב"ה נתן לך מתנה, את החיים, די ללמוד תורה. ואדם לוקח את ימיו ושוטרפם בהבלים, זורק אותם לים, ושוב חוזר ומבקש תן לי חיים... אך הקב"ה אומר: בשביל מה אתן לך חיים? הרי אתה זורק את החיים שלך לים, ומה אתה רוצה? כך אומר רבנו יונה.

"ולכן בנוגע לטיולים, אולי פעם ביוכל ניתן לערוך טיול... משום "עת לעשות לד", כי אין ברירה. אבל באופן רגיל, ודאי שלא. ובדורות הקודמים כלל לא היו כאלה דברים, והדור שלנו שהוא קצת דור חלש, אפשר לעשות פעם משום עת לעשות לד', כשרואים שאין ברירה, אבל ודאי לא יותר מדאי".

בהזדמנות מסוימת נשא מרן ראש הישיבה דברים חריפים בגנות הטיולים בתקופת בין הזמנים, ואנו מעתיקים בזה את שיחתו שנאמרה מנהמת לבו הכאוב: "יש כאלו שחושבים שבבין הזמנים מותר להם הכל. הקב"ה ברא את העולם וכי ברא את בין הזמנים אחרת? צריך ללמוד גם בבין הזמנים, אלא מאי צריך גם לנוח, בכל זאת יש עדיין הרבה שעות פנויות ביום שצריך ללמוד, אבל אסור להתבטל לגמרי. על בחור ללמוד כמה שעות ביום, וכי חמש שעות ביום זה הרבה? הרב מפוניבז' זצ"ל סיפר שהי' אצל ר' יוסף זונדל איישישוקער בעל ה'אולם המשפט' ואמר לו: בני, בני אדם טועים וחושבים שצריכים דווקא להיות מתמיד, ולא היא, אין צורך כלל בהתמדה המזיקה לגוף, אני מבטיח לך כי ארבע עשרה שעות ביום דיין בהחלט לדעת תורה, ואין הכרח כלל להיות מתמיד, עכ"ל. משמע שהמחשבה של האנשים האלה הייתה אחרת מהמחשבה שלנו.

"והנה, יש כאלו שמנצלים את הזמן הזה כדי ללכת לטיולים, וכל בין הזמנים יש אסונות, הבחורים לא זהירים, הולכים למקומות מסוכנים ומגיעים לידי אסונות, לפעמים באשמתם ולפעמים שלא באשמתם, וחז"ל אמרו כל הדרכים בחזקת סכנה, ע"כ צריך לראות שלא לעשות טיולים כלל.

"הזמן הכי טוב לעלות בתורה ויר"ש זה רק בימי הנעורים, אלא שאז אין מספיק שכל, ולפעמים הולכים למקומות מסוכנים ואז רח"ל קורה מה שקורה! במדרש כתוב שכל האיברים של הנחש באו בתלונה לנחש, מדוע מכל האיברים הוא הולך דווקא עם הראש, זה גאוה ללכת דווקא עם הראש, ואמר בסדר, והחל ללכת עם הזנב, ובכל מקום שהלך קיבל מכות ושריטות, ורצה לחזור ללכת עם הראש, אבל עכשיו כבר לא היה לו ראש. וכל זה משל הוא על היצה"ר מה שעושה עם הבנ"א. שבזמן שהוא צעיר אומר לו ללכת לא כמו שצריך, לא עם הראש, ואח"כ בסוף ימיו האדם רואה שהלך לא טוב, אבל אז זה מאוחר מדאי. אתם ב"ה עדיין צעירים, ע"כ אל תלכו עם הזנב אלא עם הראש, המבוגרים כבר לא יכולים ללכת, אבל אתם עדיין יכולים ללכת טוב כמו שצריך, ה' עוזר שכולכם תלמדו טוב ותהי' כולכם צדיקים ות"ח בעזה"י".

על המגידו שיעור למסור שיעור מוסר כל יום. רבינו כימי חורפו צועד לבית תלמודו.

להתייחס למצב הקשה הפוקד אותם ?

"למעשה, אברך רגיל שאינו חי בהפרזה יתירה ובמותרות אינו אמור לחיות פחות טוב מהבעלי בתים, ובמיוחד כאשר סייעתא דשמיא מיוחדת מלווה את ציבור לומדי התורה כידוע. ואינני רואה כל סיבה שייכנס לחובות בעקבות המצב. "כמובן, שאין דבריי אמורים ביחס לעשירים, אלא ביחס לאנשים ובעלי בתים רגילים. רק כל הצרה מתחילה בדורנו כאשר אברכים הלומדים בכולל מעוניינים לחיות חיי רחבות ומותרות כמו עשירים, יש כאלו שאף נוסעים לחופשות בארץ או בחו"ל, וכי מה חסר הדבר הזה, האם המותרות והטיולים מוסיפים לבריאות האברך? הלא רק שורפים את כספם לדברים של הבל וריק. יש אברכים המתגוררים בארה"ק ששואפים לחיות חיי מותרות כמו בחו"ל, והוא שתהיה להם מכונית פרטית מפוארת אשר כידוע זה עולה הון עתק, ואח"כ הנסיעות עצמם עולה להם הון רב, ובכך הם נכנסים לחובות שאינם יודעים אח"כ האידך לצאת מזה ומסתבכים לדאבונו בחייהם ובכך הולכים ונופלים מהפח אל הפחת וממיתים אסון על כל משפחתם וראשם כבר לא יכול להיות מונח בלימוד כלל בכזו צורה, כי כל היום הם עסוקים בהלוואות והחזרת חובות, ומלבד זאת הם גם נופלים על כל בני משפחתם הרחבה וכן תושבי השכונה שיתגייסו עבורם, ואינני כבר מדבר על עצם לקיחת הלוואות שלא לצורך דחוף אשר נוגד את דרך התורה לגמרי וכפי שכבר צווח על כך ככרוכיא מרן החזו"א באיגרותיו בהרחבה.

"על כן על כל אברך הלומד בכולל לדעת שעליו לחיות במידה ובמשקל ובמשורה ולא לחיות חיי מותרות חלילה שאחרייתה מי ישורנה, ואם יתנהג כך הרי אין סיבה שייכנס לחובות וכך יוכל להתעלות בתורה ובעבודת ה' מתוך מנוחת הדעת ולא ימיט אסון על עצמו".

פת במלח תאכל

ראש הישיבה זצ"ל אף הוסיף ואמר: כי אל לאברכים להיבהל אם הגיעו למצב שחיים בדוחק ועליהם לדעת כי זוהי דרכה של תורה וכך היא דרך הצמיחה בה, פת במלח תאכל... "רוב גדולי ישראל לפני שנעשו גדולים ומפורסמים, היו עניים ממש. מספרים רבות על העוני והדלות הנוראה מאד שסבל הגאון רבי יצחק אלחנן זצוק"ל בימי רבנותו הראשונה בעיר הקטנה זאבעלין. וכך סיפר רבי יצחק אלחנן לעת זקנותו לר"י ליפשיץ, כי בצוק העתים בימי זאבעלין, בעת אשר הרעב

הציקו, ואשתו וב"ב התאונו באוזניו על גורלם בבואם לבקש מחסורם ובידיי אין כל ובכליותיו אין עצה, אז היה דרכו להסב פניו אל הקיר עם הגמרא, ובכל כוחותיו ומחשבותיו צלל במצולות הים הגדול והקדוש הזה, ולמד הרבה שעות רצופות בלי חשק, בנעימה ובזמרה, וכך שקד ולמד כעשרים שעות במעת לעת, מבלי שמוע והקשב את הנעשה והנשמע עמו בבית ובחוץ, וכך השכיח עוניו ומחסורו.

"כמובן שמדובר בדורות ההם ובגדולים כאלה, ואולי אין זה לפי דורנו. אולם עלינו לדעת שכך היא דרך הצמיחה, וכך נעשים גדולים, ואין דומה מי שלומד תורה מתוך הדחק למי שלומד מתוך הרווחה".

התייחסות ראוויה בעיתון

רוב גדולי ישראל היו עניים ממש. גלוית מכתב מאביו בשנות בהרותו

בנושאי חינוך והמסתעף

לסיום, שאלנו קמיה דראש הישיבה זצ"ל, איך אמור עיתון חרדי להתייחס ולכתוב בנושאי חינוך והמסתעף, כאשר לפעמים יכולה להיווצר תקלה בגין כך, כאשר הילדים הקוראים את מאמרי החינוך יכולים הם להיחשף לבעיות חינוכיות שהעיתון מעורר ?

ראש הישיבה זצ"ל שאל בתמיהה האם אירע פעם שילד טען טענה להורים בעקבות הכתבות החינוכיות שקרא בעיתון? הרי זה דבר חריג.

ראש הישיבה קובע בדבריו לאחר הרהור: "ודאי שראוי ואף חובה לכתוב דברים חינוכיים בעיתון וכמובן ע"י אנשים מוסמכים וראויים לכך, כאשר על ידי כך התועלת גדולה ומרובה כשהורים ומחנכים רבים קוראים את המאמרים החשובים ומתפקחים בהרבה נושאים חשובים בתורת החינוך והדבר יכול לייעל להם רבות בחיים כמובן אם נכתבו על ידי ברי סמכא, ולגבי החשש שעוררתם שילדים נחשפים ולפעמים זה יכול לפגוע בילדים, על זה נאמר 'אין לדבר סוף', ואל לנו לחשוש מכגון דא, כי אלו דברים ממש נדירים. רק לאור השאלה הזאת ודאי תפקידו של עיתון לבחור אנשים מוסמכים ומקצועיים בצירוף יראתם הקודמת לחכמתם שיכתבו כל דבר בטוב טעם ובעדינות כדרכה של תורה, ואז בס"ד לא ייצא מכשול מתחת ידי הכותבים הי"ו".

הר"ר אלחנן קלאר הי"ו עורך "המבשר תורני"
הוסיף לשאול, האם בעיתון תורני ראוי לכתוב על מחלוקות שאירעו אצל רבותינו גדולי עולם זי"ע כדוגמת המחלוקת הידועה שהייתה בזמנו בין הגר"י עמדין זצ"ל לבין הגר"י איבשיץ זצ"ל ?

"מה לנו להכניס את ראשנו בין ההרים הגדולים הללו? וכי זה יועיל ליראת שמים שלנו? אלא מאי, בתור מחקרים תורניים, ב"ה האוצר הספרים היהודי הוא גדול וענק דיו שניתן להתמקד בנושאים אחרים שיעניינו את הציבור התורני".

(אחד התלמידים סיפר, כי בעבר כאשר אחד הארגונים התורניים הידועים הו"ל ומכר ספרים בקרב בני הישיבות במחיר מוזל, ובין היתר הדפיס גם ספר המתאר את המחלוקת שהייתה בזמנו בין הגר"י עמדין להגר"י זצ"ל, ובשמוע על כך ראש הישיבה זצ"ל ביקש להורות לראשי אותו ארגון לגנוז ספר זה

המגורים בערים הוותיקות בסמיכות למרכזי התורה

אברכים רבים מתחבטים בשאלה קשה לאחר נישואיהם, היות וברצונם להישאר לדור ולהתגורר במרכזי התורה הגדולים והוותיקים כמו ירושלים ובני ברק, שם קיים מבחר גדול של ישיבות וכוללים ומרגישים שבמקומות אלו יוכלו להתעלות בתורה ביתר שאת כשאיתם הטהורה, אולם המגורים וכן השכירות במקומות הללו מסתכם בהון רב. ואילו בפרויקטים והערים הצעירות ברחבי הארץ אמנם יותר זולים למגורים, אולם אין שם את המבחר הגדול של כוללים כמו בערים הוותיקות. השאלה הנשאלת האם זה מצדיק להיכנס לחובות ולהישאר לגור במקומות האלו ?

ראש הישיבה זצ"ל השיב: "הן אמת שבערים החרדיות הגדולות בדרך כלל יש מבחר יותר גדול של כוללים וישיבות להתעלות ברוחניות, וכן סיבה נוספת והוא שדרים במקומות הללו אנשים מבוגרים וזקנים ת"ח ועובדי ה' המהווים דמויות עבור הדור הצעיר, וזה דבר חשוב ויסודי ביותר בחיי האדם הן עבור עצמו והן עבור ילדיו שיראו ויתבוננו כסדר בזקני התלמידי חכמים בכדי שיוכלו ללמוד מדרכיהם הטובים. אמנם על האברך לאחוז בדבר ולדעת שהוא אכן שואף להתעלות בתורה באמת וכי מגורים במקומות אלו באמת יוסיפו להתעלותו ברוחניות כאוות נפשו, ואז יש לו לשקול את העניין בכובד ראש הראוי אם ראוי לו להיכנס לחובות מחמת זה ואם אכן יוכל להחזיר את חובותיו בשנים הקרובות. אולם זה ברור שלא כל אחד יכול לומר שהוא ברמה רוחנית גבוהה שראוי לו להיכנס לחובות בשביל דבר זה, אך ודאי שעל הציבור באופן כללי להיזהר ביותר לא ליפול לחובות בגין כך.

"כמובן, שכל השאלה והנדון הוא על הוג הצעיר בעצמו, אולם ודאי שאין דרכה של תורה לבקש וללחוץ על ההורים שיוסיפו מכספם וייכנסו לחובות בכדי שיוכלו הם להישאר לגור בערים הגדולות".
(אחד ממקורבי ראש הישיבה סיפר, כי בשבוע האחרון עלתה על שולחנו של ראש הישיבה שאלה בעניין שדכן שאחז לקראת גמר השידוך, אולם היה צריך ללחוץ על אחד הצדדים להוסיף עבור בנו עשרים אלף ש"ח בכדי לקדם את השידוך. וכאשר ניגש ושאל את ראש הישיבה האם ללחוץ על האב להוסיף את הסכום הזה לקדם את השידוך, נענה ואמר לו ראש הישיבה: "האם אתה אחראי על ההתקף לב שיקבל האב בגין תוספת ההתחייבות?")

לבל ידושו בה צעירי הצאן חלילה)

בסיום השיחה האציל מרן ראש הישיבה זצ"ל מברכותיו לעורכי העתון הי"ו בברכה מיוחדת שלא תצא תקלה מתחת ידינו ונזכה להמשיך לעמוד על משמרת הקודש שנים רבות בטוב ובנעימים.

איך עלינו ללחום נגד המודרניזציה החודרת בקרב מחננו יותר ויותר לי"ע כאשר אפילו בקרב בתים חשובים וטובים יש כאלו המתפתים אחר חולי הרע הזה ?

"מרן החפץ חיים זי"ע היה אומר כסדר, כי חושך לא ניתן לגרש במקלות, כי בחושך בלתי ניתן להילחם כלל, אלא כפי שידוע מחז"ל הק' שעל חושך ניתן להתגבר על ידי שידליקו אור ובבחינת "מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך". ועל כן תפקידנו להחדיר בתלמידים מקטנותם אהבת תורה ומשיכה

לתורה ורק ע"י כך נוכל לגרש את החושך שלא יסחפו למודרניזציה, כי במלחמה עפ"י רוב לא משיגים כלום".

אחד התלמידים הציג בפנינו את מכתבו של ראש הישיבה משנת תשס"ט בחומרת הדבר. וכה כותב ראש הישיבה במכתבו לאחד ממקורביו: "לדאבונו אין הרבה מבקשים לדעת את הדרך הנכון בו ילכו. הגם שכולם אומרים כן, אמנם הם מרמים עצמם ע"י שאינם מעמיקים, ובהסתכלות שטחית אפשר לרמות עצמו.

"כעת באתי על דבר שמועה ששמעתי בחלק ניכר מבחורי ישיבה, התחילו לשים ראשם ולבם בעניין המלבושים שיהיה כפי ה"מאדע" ומדקדקים בזה מאד, וכמובן שזה מחוסר יראת שמים. גם מי שראשו בזה לא ייתכן שיעליח בלימוד. ואפילו שלמראית העין נראה שדווקא הבחורים האלה יש להם שם טוב בישיבה, אבל הצלחה אמיתית בלימוד לא ייתכן, כי מי שאין בו יר"ש אז במשך הזמן הוא יורד גם בהבנת התורה, וכל עתידו הוא להיפך מלהיות מאלה שהתורה חלקם בחיים וממילא כל ישותם. לכן לא להתפעל מאלה שמדברים בלעג על מי שאינו עושה כמעשיהם. וצריך לברוח ולהתרחק מהנהגה שהוא בניגוד למה שצריך להיות לבן תורה".

ישיבת ערב לילדים

האם ראוי להוסיף לילדים לאחר יום הלימודים בלילות מסגרת של ישיבת ערב, או שאינו ראוי, כי זה רק יכול להלחיץ את הילדים ויכול להזיק ל"ע ?

"ודאי ששיבות ערב הפוזרים במחננו הרי זה דבר טוב ומבורך בכך שהילדים לא יסתובבו לאחר יום לימודים בחוסר מעש חלילה, אשר לפעמים חוסר המעש בלילות גורם להם לירידה רוחנית ל"ע. וכפי ששמענו פעמים רבות על ילדים שבלילות הסתובבו בחוסר מעש ובעקבות כך נגרמה להם ירידה כללית במצבם הרוחני. אולם ודאי בהתייחסות לשאלתכם הדברים פשוטים שאין ראוי להלחיץ את הילדים להגיע ולהשתתף במסגרות אלו, רק הדרך הנכונה והרצויה בעניין היא לעבוד בחכמה ובתבונה בעניין בכך שהמסגרת תהא בצורה קלה יחסית לסדרים הרגילים, וזאת בשילוב של עידוד ומתנות מעת לעת לילדים שיגיעו ויתמידו בלימודם, וכך יוכל הדבר להוסיף במצבם הרוחני של הילדים ולא יזיק להם חלילה מחמת לחץ וכדומה".

במור החתימות האמצעי, לאחר החתימות המודפסות נוספו חתימות מקוריות תחת כותרת משנה "זה ראשי הישיבות מהישיבה חפץ חיים" תחת כותרת המשנה מופיעות חתימות מקוריות כאשר בראש החותמים מתנוססת חתימתו של מרן הגאון רבי אהרן יודא ליב שטיינמן מתקופת היותו ראשי ישיבה בכפר סבא ומתחתיו משה כנימין ברנשטיין, דוד רוטברג, שמואל אלי' אורלנסקי.

בקודש פנימה

הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א

ר"מ בישיבת 'עמרת שלמה'

בנו הגדול של מרן ראש הישיבה זצוק"ל

מגולל בשיחה מיוחדת ונדירה, הצצה מופלאה לסדר יומו, הנהגותיו בקודש, פרישותו ורוממותו,

הסיגופים והחומרות, וסודות כמוסים מתוך לשכת הגזית של כלל ישראל

פשטות נדירה. רבינו שקוע בלימודו בביתו

את הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א, בנו הגדול של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, אנו תופסים בשיחה טלפונית בבוקר יום שלישי השבוע, שעה קלה לאחר שהסתיימו ימי ה'שבעה' הכואבים. הפשטות האופיינית שירש בבית מקטנות, ניכרת בו ברבי משה מיד בתחילת השיחה. חיוג קצר לטלפון האישי, זוכה למענה מידי והגר"מ שטיינמן מקדיש מזמנו דקות ארוכות כדי לספר לנו מקצת מן המקצת משגב קדושתו ורוממותו של אביו הגדול מרבבה, מה שראו עיניו ושמעו אוזניו בקודש פנימה, כבן חביב אצל אביו עשרות רבות בשנים.

חביבות מיוחדת הייתה לו לאיש שיחנו, הגאון רבי משה שטיינמן שליט"א אצל אביו רבן של ישראל זצוק"ל, שנולד לו בימי מגוריו בכפר סבא, עת שימש שם כראש ישיבת 'חפץ חיים'. לאחר נישואיו, מדי יום במשך עשרות שנים, עשה הגר"מ שטיינמן את הדרך מירושלים לבני-ברק, לשמש את אביו והיה נחשב תמיד לאיש סודו הקרוב, בקלות יתירה יכול היה הגר"מ שטיינמן להעפיל ולטפס לתפקידים בכירים בצמרת עולם התורה, הן בזכות עצמו והן בזכות אבות, אבל החינוך המופלא שינק כבר מילדותו בבית הגדול והקדוש, לבוז לכל הבלי העולם ולסלוד מכל בדל של כבוד ופומביות, גובר על כולם ומותיר אותו בצידי דרכים.

מטבע הדברים, מובן מאליו שלדברים שאנו שומעים מפיו של הגר"מ שטיינמן, יש חשיבות ייחודית ורבת משמעות, שכן אלה עדויות מפעילות לבבות מתוך קודש הקדשים, הפותחים חרך צר ללשכת הגזית של כלל ישראל בעשרות השנים האחרונות, משם יצאה הוראה לישראל ומכאן הוכרעו רוב מערכות ישראל הציבוריות והפרטיות.

שיוויתי ד' לנגדי תמיד

"מה אתם רוצים לשמוע על אבא זצוק"ל הכ"מ?", פותח הגר"מ שטיינמן את שיחתו הנרגשת ל'המבשר'. "כמה שנדבר ונספר עליו, תמיד נוכל לפתוח ולסיים באותה נקודה מרכזית שהייתה הברית התיכון בכל מהלך חייו הארוכים עלי אדמות:

תלמידיו ומקורביו של אבא זצוק"ל, על הפשטות הנדירה ועל הענווה הגדולה שהיו אצלו בטבע שני ממש. הבז והסלידה לכל הבלי העולם הזה, הבריחה וההימלטות מכל נדנוד של משהו שאינו לשם שמים, שפלות הרוח גם בהיותו ברום המעלה כמנהיגם של כלל ישראל, למרות שהיה תמיד צוחק על התואר שהדביקו לו כרבן של כל בני הגולה, באומרו בצחות: 'כנראה שהדור שלנו כל-כך ירוד ונחות, עד שלוקחים אדם פשוט כמוני והופכים אותו למנהיג'...

"את האמת אומר, שאכן אפשר להבין אותם ואת התפעלותם מהדברים המגיעים לאוזניהם, אבל מוכרחני לומר את אשר על לבי, שאת כל הסיפורים הללו זכיתי לראות ולחיות אצל אבא זצוק"ל כבר לפני ששים ושבעים שנה; הוא לא נהיה גדול

שיוויתי ד' לנגדי תמיד. אנו מדברים כאן על יהודי שחי את בוראו במשך עשרים וארבע שעות ביממה, שנפרשו על פני מאה ושלוש שנים. אפשר בכלל לקלוט ולהבין באיזו נשמה מיוחדת אנו מתעסקים כאן?! מעולם לא עניין את אבא זצוק"ל שום דבר מלבד כבוד שמים, בלתי לד' לבדו. תמיד היו מחשבותיו נתונות לגבוה וחשב בכל עת ובכל שעה איך אפשר לעשות עוד כדי להרבות כבוד שמים בעולם?!"

הגר"מ שטיינמן מחדד את דבריו ואומר לנו בתחושה של בן הקרוב לאביו: "אני רואה ושומע בימים האחרונים, על רבבות יהודים מכל קצווי תבל - וייתכן שישנם אף כאלו שאינם בני ברית ששמעו על פטירתו של מנהיג העולם היהודי - העומדים משתוממים מול העדויות המפעימות שנשמעות בימים אלו מפי

בוז להבלי עוה"ז. רבינו בביתו

עדויות מפעילות מתוך קודש הקדשים. הגר"מ שטיינמן שליט"א לצדו של רבינו

רבא דעמיה

גיליון זכרון

למרן
הגראי"ל שטיינמן
זצוק"ל

כנלות השבעה
להסתלקותו

שיחה עם
הגר"מ שטיינמן

הענווה: "כנראה שהדור שלנו כל-כך ירוד ונחות, עד שלוקחים אדם פשוט כמוני והופכים אותו למנהיג" * **ההתבטלות:** "דע לך שרבי אהרן לייב עושה תשובה כסדר ואומר וידוי כבר חמישים שנה, לא מדובר במשהו חדש" * **ההתמדה:** "תחילה הגיע לחופה, חוזר הביתה ללמוד ולאחר כשעה שב לאולם השמחה ושב לביתו ולתלמודו" * **הסיגופים:** "דרך הטבע אצלו הייתה לא לאכול, הוא פשוט הרגיל את עצמו לא לאכול" * **הדביקות:** "הרדמה כללית יכולה להזיק למוח ולהביא ירידה בזיכרון, ויש כאן חשש עבירה דאורייתא"

התמדה בלתי נתפסת. רבינו בביתו

גיליונות נייר את חידושיו שעלו ברעיונו וכן הערותיו על מה שלמד בגמרא ובשו"ע. פעמים רבות ראינו אותו יושב ועובר על כתביו הרבים, שהיה מתקן ומעיר, מוסיף ומשפץ, שוב ושוב, עד שמצא את הדברים נכונים וראויים להדפסה. במשך השנים זכה אבא זצוק"ל להדפיס בחייו קרוב לשלושים ספרים על התורה ועל הש"ס, ועוד נותרו חידושים רבים בכתובים שעדיין לא זכו לעלות על מכבש הדפוס, ואי"ה עוד חזון למועד להפיצם בישראל ולחלקם ביעקב.

"התמדתו הייתה בלתי נתפסת, ולא זו בלבד שישב ולמד כל היום וכל הלילה, אלא שהתורה הייתה חיותו ממש ורק ממנה ינק את כוחותיו. אבא זצוק"ל כמעט ולא יצא לחתונות או לאירועים, רק לחתונות בניו יצא והשתתף רוב החתונה. בשנים האחרונות, כשהתרכזו השמחות במעונו בלע"ה ובכל כמה שבועות התקיימו שמחות נישואין של צאצאיו הרבים כ", היה מנצל כל רגע ללימוד התורה. תחילה הגיע לחופה, חוזר הביתה ללמוד ולאחר כשעה שב לאולם השמחה לרקוד עם החתן והמחותנים, ושב לביתו ולתלמודו.

"אבא גם סיפר לנו פעם, על יגיעתו הגדולה בתורה בימי בחרותו בתקופת המלחמה בשווייץ, שם כפו עליהם לסחוב קורות כבדות מאוד, והוא נאלץ לסחוב אותם עם ידידו הגר"מ סולובייצ'יק זצ"ל. תוך כדי המלאכה המפרכת, היו חוזרים שניהם על התוס' במסכת בבא קמא, זה פותח וזה ממשיך את דברי חברו, ככה במשך ימים ארוכים ושעות רצופות".

איך היו נראות סעודות השבת בבית אביכם הגדול?

ישן בב' לילה כשעתיים. מבט מבפנים על ה'מטבח' כמעונו של רבינו

מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, הלך וסיפר את העובדה לזקנו הגדול. אמר לו הגר"ח קנייבסקי שהכיר את אבא היטב רבות בשנים ועמד על סודו: 'דע לך שרבי אהרן לייב עושה תשובה כסדר ואומר וידוי כבר חמישים שנה, לא מדובר במשהו חדש'... הגר"ח קנייבסקי הוסיף ואמר לו בצחות: 'תראה דבר פלא! לרבי אהרן לייב אין עבירות – ולמרות זאת הוא חושש מהעבירות; לשאר האנשים יש עבירות – ולמרות זאת אינם חוששים מהן כלל'...

"...מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א אמר 'שרבי אהרן לייב עושה תשובה כסדר ואומר וידוי כבר חמישים שנה, לא מדובר במשהו חדש'... והוסיף 'לרבי אהרן לייב אין עבירות – ולמרות זאת הוא חושש מהעבירות; לשאר האנשים יש עבירות – ולמרות זאת אינם חוששים מהן כלל'..."

ארבע שעות שינה

אנו מנצלים את הרגעים המיוחדים בהם אנו זוכים לשווח עם בנו הגדול של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, לשמוע מפיו ככלי ראשון על סדר יומו של רבינו:

"נתחיל עם הלילה", אומר לנו הגר"מ שטיינמן בנעימה. "עד השנים האחרונות ממש היה אבא זצוק"ל ישן בכל לילה כשעתיים, לא יותר. לנו זה היה טוב, כי אם היינו צריכים ממנו משהו דחוף שאינו סובל דיחוי, ידענו שתוך שעתיים הוא כבר מתעורר ונוכל לדבר אתו. שעתיים אלו לא היו תמיד בזמן קבוע, אם עלה על יצועו בשעה שתיים עשרה – היה מתעורר בשעה שתיים, ואם נשכב לישון בשעה אחת – היה משכים קום בשעה שלוש לפנות בוקר. בשעות אחר-הצהריים היה אבא זצוק"ל מוסיף לישון עוד כשעה-שעתיים לפי הרגשתו המותשת, כאשר מלבד ארבע שעות שינה אלו, כל שאר שעות היממה היו מוקדשות אך ורק ללימוד התורה בעיון ובעמקות. "במשך שעות היום היה אבא זצוק"ל יושב בקיטונו ולומד עם חברותו, מחדש חידושי תורה בכל מקצועות התורה. הוא גם היה כותב מאוד הרבה על

חשש מה'חטאים'. רבינו עסוק בתלמודו בביתו.

הדור בגיל תשעים או שמונים, אלא כבר בילדותו ממש בעיירה בריסק, היו רבים וטובים שנתנו בו את עיניהם וראו שעדיי לגדולות ולנפלאות. היו לאבא זצוק"ל בני-דודים שנותרו לפליטה לאחר מלחמת העולם השנייה, שסיפרו לנו כי כבר בהיותו ילד קטן כבן חמש ושש שנים, תמיד התהלך עם עיניים מושפלות, לא הביט לצדדים מחוץ לארבע אמותיו ותמיד שקע בלימוד מעמיק. יותר מכך, בגיל שש אמרו לאבא שעליו להרכיב משקפיים כי ראייתו חלשה, אבל אבא העדיף להתעלם מכך. בערוב ימיו אמר בצחות שלמזלו לא לבש משקפיים, אחרת אף מספר לא היה מתאים לו כיום..."

אם אנו מביטים על הדביקות המוחלטת של אבא זצוק"ל ברבש"ע בכל עת", אומר לנו הגר"מ שטיינמן בהרגשה מוטעמת, "תפול עלינו אימתה ופחד בראותנו עד כמה אנו רחוקים ממנו במרחק של אלפי שנות דור, כל זאת בזמן שהוא עצמו הסתובב בתוכנו והתהלך בקרבנו כל-כך הרבה שנים, כשניתנה לנו זכות גדולה ועצומה מן השמים, למלאות אסמינו שבע מאיש קדוש ונורא שכמותו. גם מרום דרגותיו הנשגבות היה תמיד חושש מה'חטאים' שיש לו חלילה, ואף לאחרונה התבטא באוזני מקורבים שייסוריו באים אליו בגלל החטאים שהרי לא קל לנקות מאה שנות חיים בעולם הזה..."

"פעם כשנחלש אבא זצוק"ל ורופאו הוזעק למיטתו, שאל אותו הרופא: 'כבוד הרב, מה מציק לכם?' ענה לו אבא בפשטות: 'החטאים'. לא פחות ולא יותר. היה גם מקרה לפני כעשרים שנה, כשבאחד הימים אמר אבא זצוק"ל וידוי עם אחד מנכדיו. הנכד שהינו נכד משותף גם של יבלחט"א

הבית הרץ של גדול הדור. במשך שעות היום והלילה היה אבא יושב בקיטונו הדל ולומד עם חברותו.

• גליון אבא • טבת תשע"ח • המבשר ט

הגר"מ שטיינמן אינו מבין את השאלה: "כמו בכל בית יהודי. היינו שרים את כל הזמירות הידועות, לאבא זצוק"ל היו כמה ניגונים שזכר מתקופת ילדותו בבריסק ולאחר-מכן בשווייץ, שם פגש בחורים רבים שהתאספו ממקומות שונים מליטא ומגליציה, ומהם גם בחורים חסידיים. אבא זצוק"ל למד מהם ניגונים שונים והיה מזמרם בסעודת השבת, כמובן שהסעודה הייתה מלווה גם בדברי תורה על פרשת השבוע ובירורי הלכות וסוגיות כל פעם לפי העניין והזמן. לאחר הסעודה, תמיד ראינו את אבא חוזר לתלמודו תיכף ומיד בלי לבזבז רגע אחד".

חג הפסח במחיצה אחת

התקופה הנעלית ביותר עבור הגר"מ שטיינמן שליט"א במחיצת אביו הגדול, היא ללא ספק, יום טוב ראשון של פסח. במשך שנים רבות שימש ביתו של הגר"מ שטיינמן בעיה"ק ירושלים, אכסניה ללילות סדר רוויי הוד והדר שערך רבנו בבית בנו. נוהג זה נמשך עד פטירתה של הרבנית הצדקנית מרת תמר ע"ה, בחודש סיון תשס"ב, אז פסק רבנו לבוא לירושלים והגר"מ שטיינמן החל לבוא אל רבנו לבני-ברק לערוך את הסדר יחד עמו ברחוב חזון איש 5. מטבע הדברים שמורים אצל רבי משה עדויות מהקודש פנימה שערכן לא יסולא בפז, בשיחה שערך עמיתינו הרב מנחם מענדיל רוזנבוים הי"ו, בפסח תשע"ו עם הגר"מ שטיינמן שליט"א מימי חג הפסח בצילו של רבנו זצוק"ל ופורסמו ב'המבשר תורני' פותח הגר"מ שטיינמן פותח צוהר לעולמו של אביו הגדול ומוסר על הנהגותיו בחומרות הפסח "אצל אבא זצוק"ל, הדבר הברור ממנו לא היה זע ימין ושמאל, הוא מה שכתוב בשולחן-ערוך. מעבר לכך, ראינו רבות שנהג לעצמו מפעם לפעם בחומרות שונות, אבל אלו לא היו בתור קבלה מוחלטת אלא כהנהגה טובה לשעתה. כך יכלו להיות הנהגות שונות שהשתדל בהם תקופה מסוימת, ובשנים לאחריה כבר לא הקפיד בכך. הכלל עליו חזר אבא זצוק"ל רבות, הוא שתמיד עדיף כמה שפחות. מה שאפשר להימנע ממנו בשופי - הרי זה משובח. סביב קוטב זה מושתתים כל אורחותיו.

כדוגמה, מציין הגר"מ שטיינמן את הנהגת אביו הגדול בעניין שרויה: "אמי ע"ה באה מבית חסידי, ששורשיה נטועים בגור. כמנהג החסידים, החמירו מאוד בעניין 'גיבראקס' - שרויה. כשבאה בברית הנישואין עם אבא זצוק"ל, אימץ אבא הנהגה זו מתוך אותה גישה שעדיף להימנע ממה שלא מוכרח, אך ללא קבלת נדר. וכך, בסביבות שנת תשנ"ח כאשר שניהם סבלו מקשיי לעיסה, אכלו שרויה כצורך השעה. עוד מצויים בביתי אותם כלים, ומצוין עליהם שבאותה שנה שרו בהם עבור הוריי. מאידך, צאצאיו שלא הקפידו על שרויה ובאו לסעוד על שולחנו, הביאו אתם תבשילי ביתם ולא עשו מזה כלל 'עסק'".

כאשר חקרנו אחר הנהגותו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל בימי הפסח, האם נהג כמו רבים שאינם מתערבים עם אחרים במאכליהם, התנדפה השאלה מעיקרה. "הקפדתו לא הייתה בפסח דייקא", אומר לנו הגר"מ שטיינמן, "הרי בכל ימות השנה לא היה מכניס לפיו מאכלים שיוצרו מחוץ לביתו. את הבשר מלחו תמיד לבד כבשונות קדם, וגם היין נעשה ברוב השנים מייצור עצמי. אמנם בשנים קדמוניות רכש יין מיקב פרטי בירושלים, מיהודי ירא וחרד שייצר כמות מצומצמת עבור הפרומערס', בשמירה על גבי שמירה, אך בהמשך ייצרו לבד. ברבות השנים, קנה יין סחוט מיהודי אחד שהוא סומך עליו בכול, ואת הסוכר הכניס בעצמו, ובהמשך, עם חלישות גופו, עבר לקניית יין מוכן מאותו יהודי בלבד".

לא טעם קפה מעודו

כשביירנו האם רבנו היה שותה קפה בימי הפסח, נענינו בתמיחה: "הרי אבא זצוק"ל לא טעם את המשקה הזה מעודו... כל קיומו היא על דייסת חלב ופירורי לחם בוקר וערב, ובצהריים תבשיל של גזר ותפוז"א. התורה מקיימת אותו... מלבד זאת, מעודו לא סעד אבא זצוק"ל אצל אחרים מאז שנות בחרותו. גם בסעודות מצוה לא טעם מהמאכלים המוגשים לפניו. זכורני פעם אחת, בסעודת הברית לבני הראשון שיחי', שהתקיימה בשבת קודש בירושלים, ומכיוון שאבי הגיע לשבות במחיצתנו הביא את מאכלי השבת עמו מביתו, וסעד אתנו בסעודת הברית - מתבשיליו שלו. אולם מלבד זאת, לא זכור לי כלל שיאכל במקומות אחרים".

התנורות נוספת של רבנו בימי הפסח היא מאכילת דגים. הגר"מ שטיינמן מציין את סיבת הדבר, כי בשנה הראשונה לנישואיו התגורר בשווייץ, והתהלכה אז שמועה שרוחצים הדגים עם ספירט, ונמנע מלאוכלם. בשנה שלאחריה היו

שמועות לכאן ולכאן והנושא לא היה ברור דיו, והחליט גם אז להתנזר מכך. בשנה השלישית כבר התגוררו בארץ ישראל, כאן היו דגים מהודרים ללא חשש, אך רבנו אמר שהרי הסתדרו בשנתיים הקודמות גם ללא דגים, אז מדוע שלא להמשיך בכך... זאת כפי שהיה מורגל בפיו, שתמיד טוב כמה שפחות; ממה שאפשר להימנע - עדיף להימנע.

"...אבא זצוק"ל אמר שמרן ה'חפץ חיים' עשה את כל אשר לא ידיו להרבות כבוד שמים, כאשר גם כשהיה למעלה מגיל תשעים וכוחותיו בקושי עמדו לו, היה מכתת את רגליו ברחבי רוסיה הקפואה כדי לחזק יהודים ולקרבתם לתורה..."

ומה בדבר הוספת חומרות, יותר ממה שנהגו האבות?

"אצל אבא זצוק"ל ראיתי שהנהגה הברורה היא מה שכתוב בשו"ע, על כל קוציו ותגיו. מעבר לכך, גם אם נהג פעם בתוספת הידור, לא היה זה כהחלטה תמידית. ההסבר הוא, כי מי שאינו איתן דיו בשמירת ההלכה הצרופה לכל עומקה, זקוק לחיזוקים בדמות ההתעסקות בדקדוקים מחודשים, ואלו יעוררוהו לשמור ההלכה בטהרה בשלמות, אולם אבא זצוק"ל לא היה זקוק לכך... מעודו היה דבוק בשו"ע עד תום... אצל אבא זצוק"ל גם לא ראיתי את הקשיים שאחרים מתמודדים אתם בשבעת ימי הפסח, עם כל החומרות והקשיים בהשגת מאכלים. הוא לא ראה בזה סרך קושן, אדרבה, כל פיסת עולם-הזה שהיה מצליח לרחק ממנו, היה בשבילו סיפוק גדול עד מאוד".

ניתוח ללא הרדמה

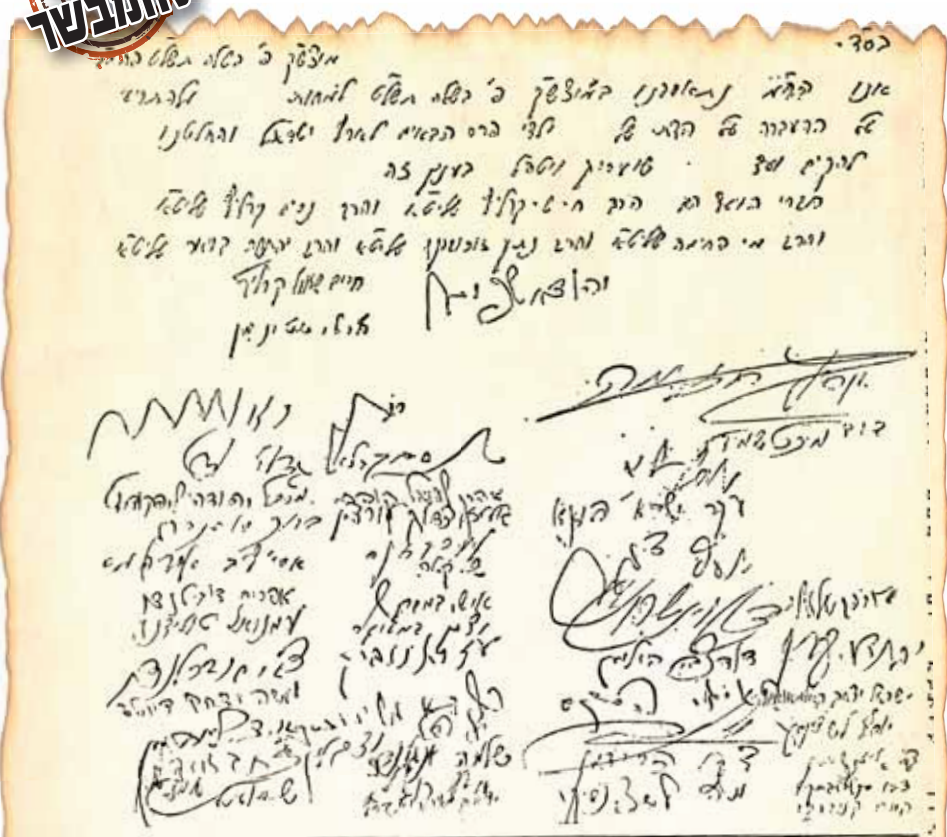
אנו ממשיכים עם הזיכרונות על חג הפסח שפורסמו בגליון "המבשר תורני" (פסח תשע"ו) אך בהקשר לעוצמת תכונת 'מוח שליט על הלב' שהייתה בו ברבנו הגדול זצוק"ל ופיעמה בקרבו בכל עוז. "הייתה שנה שבמוצאי יום טוב ראשון של פסח, אבא זצוק"ל נחלש מאוד ולא הרגיש טוב. הלכנו אתו לבית החולים 'שערי צדק' בירושלים ורצו לעשות בדיקה פולשנית עקב חשש לאולקוס. במסגרת הבדיקה החדירו צינורית לגופו פנימה, תפקיד הצינור לתעד באמצעות מצלמה את המתרחש בתוך הגוף וכך מתקבלות

התוצאות הרפואיות המתבקשות. טיפול זה לא נעשה אף פעם ללא הרדמה כללית, אבל כשאמרת לאבא שיש צורך בהרדמה כללית, סרב בתוקף ואמר שאינו מעוניין בהרדמה כללית. "שאלתי את אבא למה אינו רוצה הרדמה", נזכר הגר"מ שטיינמן מאותם רגעים בבית החולים, "והשיב לי כי הרדמה כללית יכולה להזיק למוח ולהביא ירידה בזיכרון, ויש כאן חשש עבירה דאורייתא של הלאו 'הישמר לך פן תשכח את הדברים', אסור לשכוח שום דבר מהתורה... הרופא חשש מאוד שאם לא תתבצע הרדמה, ייתכן שאבא זצוק"ל יזוז במהלך הטיפול מחמת הכאבים והבדיקה תצא לא תקינה, אבל אבא זצוק"ל התעקש ושכנע את הרופא שכך הוא רצונו ההחלטי.

"עשרים דקות בערך ארכה הבדיקה, עקבנו אחרי אבא זצוק"ל בחדרה ולא ראינו על פניו שום דבר. אף לא סימן קל של כאב. רק ריכוז מושלם בנקודה מסוימת, במהלכה התעמק בלימוד ושכח מכל העולם ומלואו. שאלתי אותו לאחר שהתאושש, האם אכן אין צורך בהרדמה כללית בניתוח? שהרי ראינו כאן שהצליח לעבור את הבדיקה החודרנית ללא הרדמה. אבא זצוק"ל השיב לנו אז, שהכול תלוי בהחלטתו של האיש, כי אם יחליט שאינו חפץ בהרדמה, אכן יוכל לעמוד בטיפול גם ללא הרדמה... בכלל, כמעט ולא ראינו אותו נאנח על ייסוריו הרבים שהיו מנת חלקו תמיד ובפרט בשנותיו האחרונות. תמיד היה שולט על עצמו בעוז ובגבורה, כאשר האנחות היחידות ששמענו ממנו, היו רק על כך שעדיין לא עשה תשובה על חטאיו או שהיה מדבר על כך שאין בידו זכויות ליום המיתה..."

הגר"מ שטיינמן מוסיף שכך היה גם כשרבנו היה אמור לעבור טיפול על

פיתוח להמבשר

שמו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל מתנוסס בראש החותמים למען עולי פרס, בשנת תשל"ט

הרבה שנים טרם נמסרו מושכות הנהגת היהדות הנאמנה לידי האמונות של רבנו זצוק"ל, כבר החל רבנו בפעולותיו הכבירות למען הכלל. מעת לעת מתוודעים לעוד ועוד פרשיות ציבוריות נודעות יותר ונודעות פחות, בהן היתה ידו של רבנו שהנהיגה את העניינים מאחורי הקלעים, בתבונתו השמימית ובפקחותו הנדירה, והוביל את הדברים עד להסתדרותם על הצד הטוב ביותר.

אחת הדוגמאות הפחות ידועות, נוגעת לעלייתם של יהודים מפרס-איראן בשנת תשל"ט. כמעשה שליחי המדינה בפרשת 'ילדי טהרן', כך מעשיהם הנאלחים בפרשה זו. היהודים נלקחו עם בואם לארץ למרכזי קליטה תוך כדי מאמצים מרובים להשיל מהם כל סממן של יהדות, רחמנא לשיבון.

הדבר כאב את לבו הטהור של רבנו שהחליט לפעול ולעשות מעשה. כך אנו מתוודעים אל אסיפה מיוחדת שנקראה במעונו של רבנו בה השתתפו קבוצה מכובדת של רבנים ויושבי על מדין, שישבו ודנו בפתרונות המעשיים להצלתם הרוחנית של יהודי פרס. בראש החותמים על האגרת שיצאה מבית רבנו עם סיום האסיפה אנו מוצאים את חתימת ידו המצטרפת למכתב החרף בסגנונו.

זה תוכן המכתב:

בס"ד, מוצש"פ פ' בשלח תשל"ט פה ב"ב

אנו הח"מ נתאספנו במוצש"פ פ' בשלח תשל"ט, למחות ולהתריע על ההעברה על הדת של ילדי פרס הבאים לארץ ישראל והחלטנו להקים ועד שיעסוק ויטפל בעניין זה

חברי הוועד הם הרב ח.ש. קרליץ שליט"א והרב נסים קרליץ שליט"א והרב מ. פחימה שליט"א והרב נתן זוכובסקי שליט"א והרב יהושע בוניאר שליט"א

הצצה מרתקת למסכת הסיגופים הרבים שרבנו זצוק"ל הרבה לבטלם בענוותנותו הרבה

אנו שומעים סיפורים רבים על חיי הפרישות והסיגופים הרבים, מה נוכל לשמוע מפיכם על כך?

”אבא זצוק”ל אכן התענה והסתגף כל ימיו. במשך שנים רבות היה מתענה כל שבוע בימי שני וחמישי, ולפעמים הוסיף גם בימים אחרים. מעולם לא הכניס לפיו משקה מתוק והתנזר מרוב המאכלים שיש כיום לכל דורש. דרך הטבע אצלו הייתה לא לאכול, הוא פשוט הרגיל את עצמו לא לאכול, עד שהמושג הזה הפך אצלו לטבע שני ולחלק מעצמיותו. היה זה סדר יום קבוע של מאכלים קבועים שעלו על שולחנו שהתרגל אליהם עשרות שנים ולא ראה צורך להחליף את התפריט. פעם התבטא בצחות, שגם אם ישכח לומר רצה והחליצנו בברכת המזון של סעודת שבת, ייתכן שלא יצטרך לחזור ולברך, כי אינו רגיל לברך ברכת המזון בימות החול, רק בשבת היה נוטל את ידיו לסעודה מחמת החיוב. מסיבה זו היה משלב אכילת קומפוט תפוחים בארוחותיו בימות החול, כדי שיוכל לברך שתי ברכות נוספות ולהשלים את מאת הברכות שאדם צריך לברך בכל יום.

”כמו-כן לגבי השתייה שכמעט ולא הכניס משקה לפיו. גם כשהיה אמור לשות – על פי חוות דעת הרופאים – שתי כוסות לפני הצהריים ושתי כוסות אחרי הצהריים, היו צריכים להזכיר לו שעליו לשתות. מיעוט השתייה אצלו היה כי לא רצה שהשתייה תגרום לו להפסיק מלימודו ולהתפנות. כך חי עשרות שנים רצופות והסתדר גם בלי שתייה”.

כשאנו מבקשים להאריך בשיחתנו על הסיגופים של רבנו, הגר”מ שטיינמן מספר לנו, כי אביו זצוק”ל היה צוחק על אלו שהדביקו לו את התואר ‘סגפן’ והיה מבטל זאת מכל וכל. “אחד הסיפורים המוכרים על אבא זצוק”ל, שבמשך שנים לא עלה על מיטתו בימי בחרותו בשווייץ. כשבאו לשאול אותו האם השמועה נכונה, היה משיב בפשטות ובביטול, שלא היה זה נוהג של סגפנות, כי אם חשש של איסור שעטנז ולכן לא עלה על המיטה... את כל השמועות על סיגופיו ופרישותו, היה מזים ומבטל בענוותנותו הגדולה, הוא העדיף שלא ידברו על-כך, כדי שהדברים יישארו בינו לבין קונו בסודיות מוחלטת.

”פעם סיפר אבא זצוק”ל למישהו, שברוסיה התגורר יהודי עשיר ושמו היה ויסוצקי שניהל מפעל תה. בגלל שהיה בעל נכסים, הרשה לעצמו לאכול כל יום מנת בשר, מה שאנשים רגילים [בימים ההם] לא היו מסוגלים להרשות לעצמם מחמת גודל העניות ששררה ברוסיה. אותם אנשים היו אוכלים בימות החול מאכלים פשוטים ורגילים, ורק לכבוד שבת היו רוכשים מנת בשר ועומה כדי חיותם או דגים לכבוד סעודת שבת. ואילו ויסוצקי העשיר שבכל יום אכל מנת בשר, כשביקש לענג את השבת במאכל חשוב שלא אכל באמצע השבוע, היה מקפיד לאכול בסעודת שבת קומפוט...”

”אבא זצוק”ל סיים את סיפורו ואמר ליהודי שביקש להתעניין על תפריט אכילתו הזעומה: ‘תאר לעצמך שויסוצקי העשיר הגדול מרשה לעצמו לאכול קומפוט רק בשבת, ואילו אני אוכל קומפוט בכל יום... [רבנו היה אוכל לפתן תפוחים, מאכל קבוע משך עשרות שנים ללא שינוי] וכי זה נקרא סיגופים? תגיד לי אתה אם מה שאומרים עלי שאני מסתגף, זה נכון?!... ככה ביטל את כל השמועות בהינף יד ענוותנית”.

יודע במעלתו על פני כל האדם? כך גם אנו מבקשים לדעת איך ייתכן שרבנו זצוק”ל סבר שהעולם טועים בו, לאחר שראה שמצודתו פרושה על פני כל רחבי תבל?

”אין לי תשובה ברורה לכך”, משיב הגר”מ שטיינמן, “אבל אוכל לספר לכם מה ששמעתי מפיו של אבא זצוק”ל, על יהודי ששאל פעם את מרן ה’חזון איש’ אם הוא יודע שהינו גדול הדור? ענה לו החזו”א בשפלות רוח: ‘לפי הכוחות והכישרונות שיש לי, הייתי יכול להגיע לדרגות הרבה יותר גבוהות מאלו שאני נמצא בהן כעת, א”כ מה יש לי מכך שאומרים שאני גדול הדור, הרי אני יודע את האמת ואת מיעוט ערכי’... זוהי התשובה שיכולה להסביר את ענוותנותו של אבא זצוק”ל למרות היותו גדול ומנהיג הדור”.

הגר”מ שטיינמן שליט”א משלים את דבריו: “מרן הגר”ח קנייבסקי שליט”א אמר לנו בהגיעו לנחם בימי ה’שבעה’, שאבא זצוק”ל אכן כתב בצוואתו רבים טועים ב’, אבער מעקען נישט פארטאמען די גאנצע וועלט (אי אפשר לרמות את כל העולם)... כלל ישראל ניהן בחוש הריח ויודע להרגיש בצדיקי אמת שהם אכן גדולי הדור. בנוסף לכך אמר לנו הגר”ח קנייבסקי שליט”א, שעל אף שאבא זצוק”ל כתב וביקש בצוואתו שלא יספידוהו ולא ידברו בשבחו, עלינו להמשיך לפרסם את מעשיו הטובים ואת כוחו הגדול, כי יש לשון במדרש ‘אין הצדיקים מכירים את עצמם עד יום מותם’, ולכן עתה כשהגיע אבא זצוק”ל לשכון בגנזי מרומים, כבר יודע ומכיר את עצמו, ומסכים שאנו מספרים ומפליגים בשבחו הגדול.

”אציין בזאת גם את הקרבה הגדולה והנדירה שהייתה בין אבא זצוק”ל לבין יבלחט”א מרן הגר”ח קנייבסקי שליט”א, שזכו להשתדך ביניהם כמה פעמים והתבטאו זה על זה בביטויים מפליגים ביותר. בשנים האחרונות, כשמרן הגר”ח קנייבסקי שליט”א הגיע לבקר את אבא זצוק”ל, אירע כמה פעמים שלאבא לא היה כוח לדבר ולהוציא הגה מפיו, וכך ישבו שני ענקי הרוח זה לצד זה, הביטו איש על רעהו ממושכות ולא דיברו מאומה. היה זה מחזה מרהיב ומשובב לב לראותו כל פעם מחדש, איך הם דיברו בשתיקה”.

כידוע וכמפורסם, אך אחת הייתה משאלתו הפנימית והאמתית: להרבות כבוד שמים ולזכות את הרבים. “היות ואבא זצוק”ל מסר את נפשו כל ימיו למען הרבות כבוד שמים, ניתן לומר שגם במסע הלווייתו ובימי ה’שבעה’, זכה להמשיך להרבות כבוד שמים גם אחרי הסתלקותו, כאשר דבר הצוואה המרטיטה שהותיר אחריו בכתובים, גרמה ליהודים רבים בכל קצווי תבל להתעוררות בתשובה ולחשבון נפש אמת, מהו העיקר ומהו הטפל. הגיעו אלינו בימי ה’שבעה’ גם יהודים שאינם שומרים תורה ומצוות, שבאו לראות במו-עיניהם את הבית הדחוק והמיושן שממנו הנהיג אבא זצוק”ל את כל העולם היהודי, הם לא הצליחו להבין איך ניתן לחיות בכזו פשטות ושפלות גם ממרומי תפקיד הנהגה כה בכירה? הרי אצלם כל מי שמקבל שררה קטנה, כבר דורש לקבל את הכבוד המגיע לו ביושר...”

”אבא זצוק”ל זכה אכן להנהיג את כלל ישראל שנים רבות, כי באמת היה רועה נאמן ואב רחום לכל יהודי באשר הוא. לא היה יהודי שלא מצא אצלו מקום בלבו הענק שהכיל כל-כך הרבה צרות ובקשות של יהודים. רק מי שזכה להסתובב בתוך ארבע אמותיו של אבא זצוק”ל, יכול לספר על אלפי מקרים שעברו אצלו דבר יום ביומו, הנוגעים להרבות כבוד שמים ולהכניס ילדים וילדות למוסדות תורה וחינוך ראויים. כל סדר יומו סבב כיצד לעשות נחת רוח להקב”ה ולהוסיף כוח בפמליה של מעלה”.

את השיחה הנרגשת אנו מסיימים בשאלה: ידועה הקושיא המובאת בספרים על ענוותנותו של משה רבנו, כיצד הצליח לחיות בענוה לאחר שזכה להיות היחידי שדיבר עם הקב”ה פנים אל פנים, וכי לא הכיר

שינוי, אצל רופאו האישי ד”ר איתן כהן ז”ל. הרופא ביקש לעקור את השן ולצורך כך היה מוכרח להרדים את המקום, אבל רבנו לא הסכים בשום ואופן, באומרו שלא יזוז ממקומו כל זמן הטיפול ואין מה לחשוש כלל. וכך היה, עקירת השן עברה עליו ללא הרדמה, כשהוא מתעמק במחשבותיו בלימוד התורה ולא חלי ולא מרגיש כלל בטיפול המייסר.

”לפני תקופה התעורר אבא זצוק”ל באחד הימים עם כאבים עזים בחזהו. מיד הזעיקו את הרופא שהיה בדיוק מחוץ לעיר, אבל אדכהי והכי חלפו הכאבים והלחץ ירד. כשהגיע הרופא ושאל את אבא כיצד הוא מרגיש, השיב לו בשלווה שברוך ד’ הכול בסדר. שאל הרופא מה היה ואבא השיב לו שהרגיש לחץ חזק בחזה. ‘וכיצד חלפו הכאבים?’ התעניין הרופא. ‘עשיתי תשובה’, השיב אבא בפשטות ובתמימות, כשהרופא מציין בפנינו שעל פצינטיים כאלו אין שום ספרי רפואה שיכולים לעבוד עליהם...”

להרבות כבוד שמים

האם נוכל להצביע על דבר מסוים שתפס אצלו ביותר?

הגר”מ שטיינמן: “לא נראה לי שאפשר להציע על משהו מסוים בדווקא, כי אצלו הכול היה צריך להיות מושלם עד הסוף עם כל הפרטים והדקדוקים ללא פשרות ועיגולי פינות. כשאבא זצוק”ל שימש כראש ישיבת ‘חפץ חיים’ בכפר סבא, מסר שיחת מוסר בכ”ד אלול תש”ז, יום הילולת מרן ה’חפץ חיים’ שעל שמו נקראה הישיבה בכפר סבא. היה תלמיד שנכח בשיחה זו והעלה אותה על גבי הכתב, וכך נותרה השיחה לדורות עולמים.

”אבא אמר לבחורים בשיחתו אז, שהיות ואנו לומדים בישיבה הנושאת את שמו של מרן ה’חפץ חיים’, עלינו לדבוק במעשיו ובהליכותיו של בעל ההילולא. לכל צדיק וגדול בישראל יש משהו מסוים שהיה דבוק בו ביותר ועליו אפשר להתמקד, אבל אצל מרן ה’חפץ חיים’ אין מושג כזה של משהו מסוים, כי אצלו הכול היה מושלם בדקדקנות הפרטנית ביותר, כל התורה כולה, תר”ג מצוות, דאורייתא ודרבנן. “אבל למרות זאת, הרי אנו רוצים להתחזק לכל הפחות בדבר אחד ממרן ה’חפץ חיים’, לכן אמר אבא זצוק”ל שידבר על משהו שאנשים צריכים ללמוד מכך, שמרן ה’חפץ חיים’ עשה את כל אשר לאל ידיו להרבות כבוד שמים, כאשר גם כשהיה למעלה מגיל תשעים וכוחותיו בקושי עמדו לו, היה מכתת את רגליו ברחבי רוסיה הקפואה כדי לחזק יהודים ולקרבם לתורה. אף פעם לא הביט על כוחותיו החלושים שלעתים במסעות כאלו אף יכל לבוא לידי סכנה, אלא רק כבוד שמים עמד נגד עיניו”.

הגר”מ שטיינמן ממשיך ואומר לנו: “דברים אלו אמר אבא זצוק”ל בשנת תש”ז, בהיותו אברך צעיר בן 32 שנים. והנה חלפו שנים רבות, אבא זכה להגיע לגילו המופלג של מרן ה’חפץ חיים’, ואז ראינו את הבחינה של נאה דורש ונאה מקיים, שלא נח לרגע אחד כשהגיעו לפניו עם דברים היכולים להרבות כבוד שמים בארץ ישראל או בעולם היהודי הפרוש ברחבי תבל. ממרומי גילו קם ונסע מהכא להתם, לארצות רחוקות ביותר, במסעות שהתשווה לגמרי

עלינו לחשוש מאדו העומדים לערער את מעמד בני הישיבות. רבינו עם שלווא דרבנן הרב מאיר פרוש ובנו הרב ישראל פרוש ראש עיריית אלעד

• גליון אבל • מבת תשע”ח • המבשר יא

תיעוד בלעדי
ל'המבשר'
מן האסקופה
ולפנים

המסך מוסט לראשונה מחדר הלימוד של מרן ראש הישיבה:

עדות מכלי ראשון

מפי החברותא של מרן ראש הישיבה הגאון הרב משה יהודה שניידר שליט"א
על סדרי הלימוד בנגלה ובנסתר, צורת ודרך הלימוד בעיון ובבקיאות, וסדרי עריכת כתבי חידושויו על הש"ס

לא היה שייך לשוחח עימו שיחה סתמית. רבינו משוחח עם רמ"י בלימוד

"ישבנו בחדרת קודש. שרר פחד, פחד מוחלט"

אך תחילה, מבקש הגרמ"י לשלול את התואר הרם שהוצמד לו, כ'החברותא של מרן ראש הישיבה'. "מופרך לקרוא לכך 'חברותא', במונח המקובל שלו", הוא אומר. "ידענו היטב לפני מי אנו יושבים, אנשים מן השורה מול ענק שבענקים שהתורה כולה פרושה על כף ידו. ראש-הישיבה אכן התנהג בפשטות מופלגת, בצניעות מוחלטת ובענוות-חן בלתי ניתנת לתיאור, את אותו משל של הרמב"ם בפירושו לאבות על המלך שהשפיל עצמו לסובביו - קיים בעצמו באופן מבהיל, אולם אנו השתדלנו לזכור את המוטל עלינו ולישב כתלמיד בפני הרב באימה עילאה".

"ראש-הישיבה היה לומד מתוך הגמרא, מסביר קטע, ומעלה קושיא שנתקשה בה. או אז היה עוצם את עיניו בדבקות ומנענע

זיכרונותיו השגיבים, לוכדים את מבטנו 3 כרכים עבי-כרס של "אילת השחר" על מסכת זבחים, הסדורים בארון הספרים שמולנו בין 23 כרכי ה'אילת השחר' על הש"ס השולטים על 2 מדפים שלמים. "ואלו המה פירות העמל של החברותא הרוממה שעסקה בלימוד מסכת זבחים באישון לילה, שהזכרתם תחילה?", מגשימים אנו בסקרנות.

- "3 אלו אינן אלא ה'מעשר'", באה התשובה.

- "דהיינו?", נושאים אנו מבט שואל.

ובמענה, חושף בפנינו הגרמ"י את הליכות רבו בקודש פנימה, בדרכי לימודו וכתובת שיעוריו בחדרי גווא, והרי הם לפנינו לעדות ראשונה-במעלה על הדרגות הנשגבות בעמל התורה וההשגות המבהילות ביגיעת התורה, כפי שהתחוללו 24 שעות ביממה בהיכלו של רבנו ראש הישיבה, מן האסקופה ולפנים.

"אה, גן עדן היה זה. גן עדן עלי אדמות". דוק של געגוע-יוקד מצטעף באישוני עיניו של בן-שיחנו המרומם. "הלילות הללו, עם הראש-ישיבה והגמרא זבחים...", נודדות שרעפיו אל ימים לא-רחוקים, שבעוון הדור הפכו זה עתה לנחלת העבר. "הכול מסביב חשוק, גל הפונים התפזר מזמן, דממת-עלטה שוררת בכול, ורק זיו פניו המאירות של הראש-ישיבה נוהרות מסברא מחודשת ברש"י המוקשה בזבחים"---

חושינו נדרכים. אנו ישובים נוכח האיש שהעביר אלפי שעות בארבע האמות הנחשקות ביותר עלי תבל בעשורים האחרונים. בקודש הקדשים של משכן השראת השכינה בדורנו. בתוככי הקיטון הצר ברחוב חזון איש 5 בבני ברק, הוא, ראש הישיבה והגמרא. הגאון רבי משה יהודה שניידר שליט"א, הוא זה שהביא המלך חדריו, בו נתן מרן הגרא"ל זצ"ל את עיניו ובחר בו להיות לו לחברותא היומית הקבועה. עמו ליבן את שיעוריו טרם אמירתם, לו גילה טפח מרעיוני עובר למסירתם לכלל ישראל. כאן נוכל לקבל הצצה פורתא לנקודת לב-הארי של ענק-הדור, להתוודע אל קצה נתיבו של רבן של ישראל במרכז הווייתו בעולמו - לימוד התורה הקדושה.

בני הבית הקרובים המתיקו באוזנינו סוד טרם בואנו הנה, כי אף מרבית ספריו ושיעוריו של רבנו נכתבו בידיו האמונות של רבי משה יהודה שליט"א. עליו סמך רבנו כי יעביר את הדברים כנתינתו, ולו העביר את שרביטו לערוך את כתבי חידושו בכל מקצועות התורה. היה זה לפני רבות בשנים, כאשר רבנו החזיק ברשותו קלטת של דרשה מיוחדת שנשא שמסר ובחר ברבי משה יהודה, שהיה מתלמידיו הקרובים ביותר מאז ימי בחרותו, וביקשו להעלות את הדרשה על הכתב בסדר נאות. למראה הדרשה הכתובה, אורו עיניו. ההבנה הנכונה והדיוק המושלם נשאו חן בעיניו, ומני אז היה הרב שניידר לידא אריכתא דיליה בכל ענייני כתביו הרבים.

עתה, בישיבתו לשיחת-לימוד במעונו של הגרמ"י שניאות באופן חריג לגולל בפני קוראי 'המבשר' את

תואר פניו כפני מלאך. עם מרן הסמיפלר זצ"ל ולהבחי"ח מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א בחתונת בנו הרה"ג ר' שרגא שליט"א

כאשר 'תפסנוהו' פעם חוגה בספה"ק פרי עין חיים למהר"ח וויזא"ל, הגיב בביטול. עם מרן הרב מפוניבו ז"ע

רבא דעמיה

גיליון זכרון

למרן
הגראי"ל שטיינמן
זצוק"ל

כנולות השבעה
להסתלקותו

שיחה עם
החברותא
הגרמ"י שניידר

עד כדי כך הגיעו הדברים, שביום מן הימים הגיעו ארצה בני משפחתה הקרובה של הרבנית ע"ה, בני משפחת קורנפלד מאנטוורפן (משפחה שמוצאה מחסידי גור בפולין, והתייחסה אחר אחיו של ה"חידושי הרי"ם" ז"ע). עבור הרבנית, היה זה ביקור מיוחד ביותר. לרבנו עצמו לא היו כלל בני משפחה, הוא היה היחיד ששרד את השואה האיומה (מלבד קרוב-רחוק אחד שהתגורר בראשל"צ. אף היה מעשה באחת ממסעותיו הנודעים של רבנו לארה"ב, שיהודי אחד הציג את עצמו כקרוב משפחתו, באומרו שאף הוא נושא את שם המשפחה 'שטיינמן', אך רבנו התחייך ואמר שבמקור קראום 'שטיימאן', בלי נ', ורק כשהגיע בגפו לשווייץ בטלטוליו מאימת הצורך והתייצב בפני הפקיד המקומי, תהה הלה כמו 'קה שווייצרי': 'מה זה 'שטיימאן'? אין פירוש למילה הזו! והוסיף מעצמו את האות נ' - שאז זה כבר מתפרש איכשהו בשפה הגרמנית... "אני אפוא הענף היחיד ממשפחתי הנושא את השם 'שטיינמן'", הפטיר רבנו...).

הרבנית ע"ה הכניסה לביתה את בני המשפחה ברגש רב, והללו המתינו עד שרבנו ישוב מתלמודו, בייחלם לפגוש בקרוב המשפחה המהולל שלא ראוהו כבר שנים רבות. כאשר הגיע רבנו חשה אליו הרבנית ושחה לו על דבר בואם של בני המשפחה, אך לתדהמתם, פנה אליהם רבנו באומרו חפוזות 'שלום, שלום', ומיד צלל שוב אל ספריו בלימוד שקדני.

אחר לכתם, השיחה הרבנית בפניו את כאבה. אשה גדולה הייתה ועמדה תמיד לימינו, אך עתה סבורה הייתה שיקדיש יותר זמן להחליף מילים עם בני המשפחה. אך רבנו השיב לה בתשובה מרטיטה: "יכי מדוע הציל אותי הקב"ה מידי זדים - מה שלא זכה לכך אף אחד אחר מבני משפחתי, וכי בכדי שאפטפט עם קרובי משפחה על דברים של מה בכך? הרי הוא הותירני בארץ החיים כדי ללמוד תורתו!"

"זה היה הלך-הרוח שנשב במחיצתו בכל עת. הוא היה שקוע כל-כולו בתורה כל אימת שראינו אותו. גם לכתו ברחוב הייתה מתוך מחשבה אדוקה בתורה. הוא היה פוסע תפוס מחשבות. בני הישיבה היו אומרים בבדיחותא שהוא מכין את השיעור בדרך לישיבה..."

"ומעיד אני, קורא ה'חברותא' נרגשות, "שכל שנות הלימוד במסכת זבחים לא אירע שתיפלט מפיו אמירה כלשהי על שום נושא, גם לא מעשייה מגדולי ישראל וכיוצא בזה. רק הלימוד. שום דבר אחר לא היה עולה לא במישרין לא בעקיפין, לא כהמחשה ולא כאגב-אורחא. כל חדרי מוחו ולבו היו נתונים ומרוכזים לסוגיא בה עסק.

"זכיתי ללמוד ממנו הרבה משך השנים, אולם לימוד קבוע ומסודר החל מחודש טבת תשנ"ו. היה זה כאשר מספר ימים בזה אחר זה שמנו לב - אני ורבי גדליה הוניגסברג, נכד רבנו - שהכרך של מסכת זבחים מונח על שולחנו, למרות שלא עסק אז באותן סוגיות. הוא הבחין במבע עינינו התוהה לסיבת הדבר, ואמר לנו בפשטותו העצומה: "כלל ישראל

ערות מבלי ראשון. בשיחה להמבשר

זה רגע של ביני לביני - שוטט במחשבותיו בתורה בכמין 'טבעיות' פשטנית, בלי לחוש במתחולל סביבו ובלי למשוך מבטים מסביבו."

"זוכרני מאז שחר נעורי, בעת חסיתי בצלו ביישיבת

"... 'מעיד אני, קורא ה'חברותא' נרגשות, 'שכל שנות הלימוד במסכת זבחים לא אירע שתיפלט מפיו אמירה כלשהי על שום נושא, גם לא מעשייה מגדולי ישראל וכיוצא בזה'..."

פוניבו' לצעירים, שלא היה שייך לשוחח אתו שיחה סתמית, ולו הקצרה ביותר. לא היו חיוכים ולא מילים מיותרות. רק התורה הקדושה. רק בזקנותו, כשהבין שמשמים הועידו עבורו את הנהגת הדור, שינה את הנהגתו והחל לקבל קהל לעצה ולברכה והיה מאיר פניו בנהרה מיוחדת לכל פונה, מנער ועד זקן. בימים עברו לא היה דבר כזה.

"אם מאן-דהו היה זקוק לדבר-מה ודפק בדלת חדרו, היה פותח את הדלת כדי חרץ צר, כ-10 ס"מ בלבד, ושואל קצרות: "וואס דארפט איהר" (-מה הנכם צריכים?), ולכל בקשה שלא נגעה במישרין ללמוד התורה היה משיב ריקם באומרו: "איך האב נישט קיין צייט" (-אין לי זמן). תורה ורק תורה.

ראשו אילך ואילך, מעמיק בשרעפיו למצוא יישוב לתמיהתו. באותן דקות שררה בחדר חרדת קודש. דממה מוחלטת. זיו איקוני היה כפני מלאך, וידי פדחתו בלטו נוראות ורעיוני שוטטו בריכוז מופלא, ואנו ייחלנו למוצא פיו בדחילו ורחימו. לא השמענו הגה.

"רק כאשר פקח את עיניו, רמזנו לפעמים כי ברצוננו להציע סברא מחודשת וכיו"ב, והיה מאזין לדברינו קשב רב ונושא ונותן בדברים. הוא ייחל לריתחא דאורייתא, לדון בסברא ולהתווכח תוך חתירה לאמיתה של תורה. פעמיים אירע - נזכר הגרמ"י נשכחות - שמצפוני נקף בי על שבלהט השקלא וטריא התווכחתי יתר על המידה, אחת מהן הייתה בעסקנו בסוגיית נישואין מפילין ביבמות, ופנית לבקש את מחילתו. רבנו שמע את דבריי וצחק ארוכות בביטול..."

"חברותות' 'אמתיות' של רבנו, היו אלו שבחר לו בשנותיו המוקדמות. יצוין במיוחד הגאון המופלא רבי דוב פריידין זצ"ל, מפארי שקדניה של בני ברק, שהיה לו לרבנו לשותף-אמת בלימוד. הם יסבו יחד בבית הכנסת "דברי שיר" ששכן אז ברחוב חזון איש 2, מול בית רבנו (ליד 'מכון פאר' כהיום), והגו בהתמדה עצומה

לילות על גבי לילות, בלי גוזמא. לילות שלמים חלפו עליהם בשקדנות שאי אפשר לתארה.

"סיפר לי מאן-דהו, שפעם בעומק הלילה שמע דיבורים רמים מתחת לחלון ביתו. בהביטו החוצה, ראה כי אין זאת אלא שרבנו והחברותא שלו שכחו כליל היכן הם נמצאים והיו נתונים בלהט וזיכוח עמקני בכל ה'ברע'..."

"הוא היה חברותא של ממש לרבנו, איש בעל שיעור קומה שענותנותו ופשטנותו היו בדומה לו. זוכרני שרבנו התבטא עליי בביטוי נדיר במיוחד - שאינני זוכר כזאת מפיו: "הוא אחד מהל' צדיקים". היה זה אחר שאחד כיבד את רבי דוב להיות עד קידושין, והוא, בענותנותו, הגיב - 'הרי אני פסול לעדות'... רבנו שמע על כך והתבטא: "מה? הוא פסול לעדות? הרי הוא אחד מהל' צדיקים!"... אף כשרבנו הספידו אחר פטירתו, השמיע אודותיו התבטאות מופלגת באומרו: "היה ממש מצדיקי הדור, מהיחידים".

"ב'צנוע ומעלי' זה מצא רבנו רַע כלבבו, והריתחא דאורייתא שליטה בין השניים היו לאות ולמופת. זה היה 'חברותא של ראש הישיבה'..."

"איך האב נישט קיין צייט"..."
נשוב נא לסדרי הלימוד במחיצתו. הטעימו נא אותנו מאותו ריח גן עדן שהתבשמתם בו..."

"הלקח המרכזי שזכינו לראות בו ברבנו בעת הלימוד", משחזר הרב שניידר, "הינה השקיעות העצומה שלו בתורה הקדושה. לא היה לו דבר מבלעדיה. וזאת מתוך פשטות וצניעות, בלי 'רוח' של שקידה מתבלטת. פשוט היה שקוע בתורה, ואם היה

רבנו תבע את ידיעת התורה, והיה אומר שוב ושוב לאלף שבאן בצל קורתו ללמוד גמרא, רש"י, מיט תוספות. בחברותא היומית

ראש-הישיבה היה לומד מתוך הגמרא, מסביר קטע, ומעלה קושיא שנתקשה בה. או אז היה עוצם את עיניו בדבקות ומנענע. מרן הגר"ש רוזנבסקי בהיכל ישיבת פוניבו' לצעירים עם רבינו

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המבשר יג

החלו **כעת זבחים בסדר הדף היומי**, והנני רוצה שלפחות את הדף היומי אדע היטב... אך מה אעשה, אני מתחיל ללמוד ואינני מצליח להתקדם, הנני 'נתקע' כל העת עם קושיות בסוגיא... וזאת, להדגיש, היה אחרי שכבר ליבן את המסכת הדק היטב לפחות פעמיים, הן בתשכ"ג עם חבורה של לומדי קדשים בפוניב' והן בתש"מ עם קבוצה מ"גאון יעקב", שבשניהם מסר שיעורים סדירים ומילא תכריכי כתבים צפופים בחידושים על פרקי המסכת...

אמרנו לו, בהכנעה ובאימה, שאם ראש-הישיבה חפץ בכך מבקשים אנו לקבוע שיעור במסכתא זו בכל שעה ביממה שאך יחפוץ. ראש-הישיבה התהרהר קמעא, ונענה: אכן, ב-10.30 מסתיימת קבלת הקהל, נלמד יחד מ-10.45.

ששנו כמוצא שלל רב על הזכייה המופלאה, ואכן מאז החלנו לישב במחיצתו מדי לילה ולהתענג מזיוו. בדרך כלל נמשך הלימוד עד 12.30, אך לא פעם ולא פעמיים נמשך הלימוד עוד ועוד, לעומק הלילה. ואצל רבנו הלילה לא 'שיחק' תפקיד משמעות...

ההתרעננות: 5 דקות שעונות על מרפקיו...

יש לנו אפוא שאלה עם 'דעת בעלי בתים'. רבנו בקושי נתן תנומה לעפעפעי, דברי מאכל כמעט ולא 'פירגן' לגופו הצנום - כשכל מאכלו מסתפק בדייסה סמיכה בוקר וערב ותערובת מתפו"א וגזר מעופכים בצהריים. הכיצד שמר על צלילות ובהירות מחשבתו בלימודיו באופן כה מופלא?

לאמתו של דבר - משיב בן שיחנו - אין כל הסבר שכלי בדבר. רבנו היה כולו רוחני. לית דין בר נש. ויתירה מזאת, נוכחתי במהלך השנים בדבר פלא: ככל שגברה עייפותו - כך גדלה החריפות בשיעוריו. ככל שהיו עצמות גופו לאות - היו גלגלי מוחו נעים פי כמה, וסברותיו המיוחדות באותן שיעורים היו לאות ולמופת.

"נוכחתי בכך פעם ופעמיים ושלוש, ומשראיתי כי הדבר חוזר ונשנה הבנתי כי יש דברים בגו. שכלו המעודן לא פעל כלל וכלל בשיתוף עם הגוף הסגוף. מחשבת התורה לא הייתה כנועה לתכתיבי בשר ודם. עשרות פעמים ווידאתי זאת, וזה היה נראה ממש במוחש.

"זכורני הרבה מימות הישיבה, שבאמצע מסירת שיעור הפסיק לפתע והניח ראשו בין כפות ידיו, ואחר מספר דקות היה מתנער וחוזר לאמירת השיעור. ראינו כי העייפות איימה להכריעו, והוא הסתפק ב'התרעננות' של סנטרו השעון על מרפקיו ל-5 דקות וממשיך שיעורו בעוז... בפרט בימי שישי היה כן.

"בכלל, גוון פניו היו חיזור להחריד, כלובן הקיר. כך הכרנו אותו מאז בואנו לישיבה, כמו זה הצבע הטבעי של פניו. פעמים היה תואר פניו נדמה לנו כצורת מלאך שלא מעלמא הדין.

"וזה לא היה רק ההסתפקות בדייסה. לי עצמי העידה הרבנית ע"ה, שמתוך כל 10 ימים - היו חולפים עליו 7-8 ימים בצום... היה זה כשלקה באולקוס חמור בשנת תשמ"ז ואושפז בבית-החולים "שערי צדק" למשך שבועיים, והרופא הזהירו שעליו להימנע מצומות, גילתה לי אז הרבנית את היקף הצומות שעברו עליו עד אז. מני אותו אולקוס אכן שינה רבנו במנהגו, שכן היה זה כבר בגדר סכנת נפשות.

"שלוש וחצי שנים אינני ישן בגין חוק זה"

מאיך בשנותיו המאוחרות כבר רבץ עליו עול הנהגת הכלל. וכי זו לא טרדתו משקיעותו בלימודיו?

"התשובה נחלקת לשניים", מטעים הגרמ"י. "כפי שאמרנו, מאז ראה את מעמדו כשליחות עליונה להנהיג את העם, פתח את דלתו בפני השואלים. רבנו עצמו לא התעסק כל-כך בקביעת זמני קבלת קהל וכדומה, כי בין כך ובין כך כל 24 שעות היממה היו תורה, ומה לי הכא מה לי התם. כשהוצרך לתת תשובה השמיע את דעתו ושב תיכף ללימודיו. על הפגישות המוסכמות ניהל יומן מסודר בו פירט את הזמנים. "מטבע הדברים, שאלות רבות הוגשו לפתחו גם שלא בשעות

המקובלות. הכרעות דחופות בענייני הכלל הורצו אליו והוצרכו לפסיקה מידית. כשהינו בבולטימור, לשם דוגמה, הייתי השליח להעביר לו בדחיות בשעת בוקר מוקדמת שאלה אודות חוק מסוים שנידון בבית המחוקקים, והמתינו להכרעתו אם להצביע בעד או נגד. במידת האפשר, ככל שהדבר היה תלוי בי, ביקשתי להמתין עם השאלה עד לסיום השיעור. כשהגענו לבקר את שד"ר ר' אברהם רביץ ז"ל בחוליו בשבוע האחרון שחי עלי אדמות, איחל לו רבנו אריכות ימים ושיזכה להמשיך בפעליו, ורבי אברהם קרא לעברי בצאתי: "אבל כשאבוא ליטול עצה מראש-הישיבה - תננים אותי"...

ובמידה ורבנו ראה לנכון לקבל את השואל על אתר, היה יוצא מהחדר ואומר לנו: "לערנט ווייטער" (-המשיכו ללמוד). אז גם ראינו עד כמה ראשו מונח כולו בתוך הסוגיא ולא בשום דבר אחר: פעמים שתוך כדי השיחה עם השואל, היה מסב ראשו לצדדין ו'זורק' אלי - 'עיינ' בתוספות חולין שם ושם', 'בדוק את תשובה פלונית ב'נודע ביהודה'..." הוא נתן את כל-כולו

"...שונים הם פני הדברים באשר לחוקי גיוס בני הישיבות. נושא זה ראינו שהוא חודר לצפור נפשו ואינו נותן לו מנוח, וזה היה הדבר היחיד שטרד את דעתו גם תוך כדי לימודו. כשעברה הגרסה המתוקנת של החוק, אמר לי: "3 וחצי שנים לא יכולתי לישון בלילה בגלל החוק הזה"..."

באהבתה ישגה תמיד. במסירת שיעור

לשואל, אבל בלי להרפות לשנייה מהעיסוק בסוגיא, אף תוך כדי דיבור... "וזה כבר היה לי לשגרה של ממש, כדברים של יום ביומו: השואל שטח את שאלתו, ותוך כדי דיבורו המשיך רבנו לעיין בספר וכך גם השיב את תשובתו, ורק בגמר התשובה הרים עיניו ואמר 'שלום' כמילת-פרידה, ושוב מיד שקעו עיניו בספר. אף תוך כדי דיבורו של הלה היה מעיין בספר.

"ויהיה איך שיהיה, באותה תת-שנייה שסיים עם הלה, המשיך בשטף בדיוק באותה נקודה בה אחז, בלי להודקק לרגע קל לשאלה 'היכן אחזנו'. ראינו במוחש ששם מקומו. רק הסוגיא מעסיקה אותו ושום דבר לא יוציא אותו מן הגמרא ולו לרגע.

שונים הם פני הדברים באשר לחוקי גיוס בני הישיבות. נושא זה ראינו שהוא חודר לצפור נפשו ואינו נותן לו מנוח, וזה היה הדבר היחיד שטרד את דעתו גם תוך כדי לימודו. כשעברה הגרסה המתוקנת של החוק, אמר לי: "3 וחצי שנים לא יכולתי לישון בלילה בגלל החוק הזה". רבנו נטל את האחראיות של הדור כולו במלוא כובד הראש ונשא את עול בני התורה על כתפו, כעול אמתי של ממש, לא לתפארת המליצה גרידא. לא בכדי

אמר הגרמ"ש קרליץ זצ"ל שרבנו הוא היחיד שאכן 'לוקח אחריות'. כמין ה'חזון איש' בשעתו שלקה בלבו בעת הסערה על גיוס בנות, כן ראינו ברבנו שלבו מיטלטל נוכח מעמדם של בני הישיבות. מצב התורה בדור העתיד היה צמוד לקירות לבבו כל העת.

"שאלה זו שאל אותי רבי שמואל כשעמדנו ליד בניין פלֶּוני"...

כיצד התאפיינה דרך לימודו? בנטייה לשיטה העיונית-למדנית או בהספקים של בקיאות וידעית התורה?

"ככלל", משיב לנו בן שיחנו, "רבנו תבע את ידיעת התורה, והיה אומר שוב ושוב לאלו שבאו בצל קורתו: **"גמרא, רש"י, מיט תוספות"** - במנותו 3 אלו בהדגשה מיוחדת.

הוא כשלעצמו, שלט שליטה ללא מיצרים בכל הש"ס כולו ובכל ד' חלקי שולחן ערוך, כפי שנוכחנו ראות אין ספור פעמים. התורה כולה הייתה מונחת לו על כף ידו. אם כי היה מיראי הוראה ועל פי רוב התחמק ממתן תשובות בהלכה, אך פעמים רבות כשדחקו בו פסק בבהירות את פסקו, בנויה על כל 'האותיות הקטנות' של השו"ע ונושאי כליו.

"גם מלימוד תורת הנסתר לא הניח ידו, אם כי עשה זאת בהצנע. הכרנו כבר את תנועת היד הזריזה שלו כאשר הרבנית פתחה את דלת חדרו בעמדנו בחדר המבוא, והוא נצפה מטמין כלאחר-יד ספר מסוים בארון. היה זה ספר הזוהר הקדוש, שאכן כרכיו המונחים בארנו הפרטי בלויים מרוב שימוש..."

"כך גם ידענו על עיונו הרב בספרי יסוד בקבלה, כמו הספה"ק "שערי אורה" להר"י גיקאטיליא, ועוד כהנה. כאשר 'תפסנוהו' פעם הוגה בספה"ק "פרי עץ חיים" למהר"ח וויטאל, הגיב בביטול: "ס'איו גוט אז דער ספר זאל זיין און שטוב" (-טוב שיהא את הספר הזה בבית), כאילו אין לו בו יד ושם...

"אגב, במרבית שנותיו לא היו לו כמעט ספרים בביתו מלבד ספרי היסוד. פשוט לא הייתה לו פרוטה לפורטה. מה שהיה לו היה בעיקר ממה שקיבל מתלמידיו בפורים וכיו"ב. ארון הספרים 'שלו' היה בכולל חזו"א, שם הגה ללא הרף. כאשר ביקש ממני פעם לפרסם קטע מסוים מספר פלוני, אמר לי: "זה נמצא בכולל בארון זה מדף זה למטה"... הכול היה שגור על לשונו.

ואולם בהוראתו לכלל היה אומר, שאם כי אי אפשר לדרוש מכל אחד את ידיעת כל התורה כולה, אך 'לפחות' לדעת את הש"ס כולו - מוכרח כל אחד. לא שייך בלי זה. **"מ'דארף וויסן ש"ס"**, היה אומר, זה המינימום. לפני 22 שנה התעורר במיוחד להתריע על חסרון ידיעת תורה בדורנו, ונשא דרשה מיוחדת בהיכל הכולל בעניין זה, דרשה שהייתה מושקעת ביותר ובנויה לתלפיות בציטוטים ממקורות רבים ונכבדים.

"אחר דרשה זו, רצה בכל מאודו שנפיץ אותו לכל כלל ישראל, לעורר את הכלל על חובת ידיעת התורה. הוא ביקש שאעלהו על הכתב, ואחר שעבר על הדברים העניק בידי את כל הוצאות ההדפסה וביקש שאטפל בהדפסתו להמון עותקים, ואף הורה לנו לפרטי פרטים ממש איך והיכן להפיץ את הדפים. בבית-מדרש פלוני כך וכך עותקים ובכולל פלמוני כך וכך. כל מערך ההדפסה וההפצה התנהל בדרישתו, תחת פיקוחו המלא ובמימונו האישי.

ולצד זאת, דרש חזור ודרוש את העיון בעומק הדברים. הלימוד ברפרוף מקופיא בעלמא אין שמה לימוד. הוא היה מספר שבבריסק היה אדם שהתפאר שסיים 10 פעמים את הש"ס, ואחד מרבני בריסק אמר **"אין זה שהוא לא יודע ש"ס, אלא שהוא יודע ש"ס-לא"..."**

וזאת זכינו לראות בלימוד במחיצתו. רבנו דק בכל תג וקוץ. אין אות במסכת שלא נשקלה בעומק העיון בלימודו עמנו. וזאת מתוך חדוותא דשמעתתא וריתחתא דאורייתא. הוא חיבב את ה'ברען' של המשא ומתן בין הלומדים. אני זוכר שבחור בישיבה התווכח אתו בחריפות משך 20 דקות תמימות, חבריו ניסו בכל טצדקי להשתיקו מפני הכבוד, אך רבנו לא הניח להם לעצרו ושאב נחת לרוב מן השקלא וטריא. אגב, בשנת תשנ"ח הפסיק את אמירת השיעורים בישיבה כשהוא בשיא תוקפו, ללא כל הסבר הנראה לעין. לי אישית הוא הסביר את צעדו זה ב-2 סיבות, האחת כמוסה עמדי, והשנייה מפני שחש שכבר אין

עריכת ספרי "אילת השחר" על הש"ס

"כאשר קבע עמנו את החברותא במסכת זבחים, אמר ש"אם תתחדש לנו איזה 'הערה' לה קטנה' תרשום אותה"... אחר 8 שנות הלימוד במסכת, הצטברו תחת ידי קלסרים בהיקף של 01 כרכים מודפסים מחידושי של רבנו על מסכת זבחים בלבד, מתוך דבריו שהועלו במהלך הלימוד...

"רבנו היה זהיר מאד בהדפסת חידושי", חושף לנו הגרמ"י שניידר. "כל ימיו היה מקדיש זמן לכתיבת חידושי, בעיקר בשעות אחה"צ הרגועות. הוא היה יושב על כסאו הגבוה וכותב בכתב צפוף וקטן על גבי חצאי מחברות (מושג מימים של פעם. אלו היו חביבות עליו...) את החידושים שנתחדשו לו, וזאת במהירות עצומה, במחשבה מהירה כברק. אולם נמנע מלהדפיסם לרבים עד שעבר והשמיט הרבה קטעים.

"רבנו עצמו אמר לי, שכמה וכמה ביקשו לממן עבורו את כל הוצאות ההדפסה ולזכות בזכות הפצת מעיינותיו, אך הוא סירב. "חשבתי בלבי", אמר לי רבנו באצילות, "שממה נפשך, אם חידושיי ראויים להדפסה ויש בכך זכות - הנני רוצה אותה לעצמי, ואם חידושיי אינם ראויים לכך - איך אוכל ליטול כסף מאחרים לשם כך?

"לימים נעתר להביאם לדפוס, אך הקפיד לעבור עליהם מחדש שוב ושוב, לא פחות מ-9 פעמים! כל עמוד שעבר את עין ביקורתו 9 פעמים ואושר על ידו להדפסה, ציין עליו בגדול אות ט, כלומר שעבר את 9 משוכות הבקרה שהציב לעצמו...

"וההנאה הגדולה ביותר שלו - הייתה למחוק. "כשאני מוחק אני הכי רגוע", אמר לי לא-אחת. הוא לא הוציא דבר שלבו לא היה שלם עמו באלף האחוזים. פעמים אין-ספור הוא היה מלבן עניין, חושב וחושב בריכוז רב, ולפתע נעזר ומעביר בקולמוסו קו ארוך מלמעלה עד למטה... "אם יש לי ספק בדבר, עדיף להשמיטו", היה אומר.

"לימים, הייתי אני כותב ראשי פרקים ממה שחידש בלימודנו, והוא היה עובר ומוסיף או גורע. כל מילה הייתה שקולה ומדודה. כך למשל הורה לי שאין כותבים 'ונראה', אלא 'ואפשר'. תמיהות שהיו לו על דברי רבותינו האחרונים - ידעו התלבוטויות רבות למכביר, בוהירותו המופלגת לכתוב את הדברים במרב העדינות וההתבטלות...

"כך נערמו תחת ידי עשרות רבות של קלסרים. כאמור, על זבחים לבד היה חומר לכדי 01 כרכים, אך רבנו שקל שוב ושוב כל קטע, עד שהחומר הצטמק ל-3 כרכים 'בלבד', המכילים מעל 000,1 עמודי חידושים שהיה לבו שלם עם הדפסתם."

דאג שיתקבל כאחד מן המניין בשיעוריו הנודעים של הגר"י. אך רבנו הטעים פעם שהוא חש אימה ובושת להיכנס לשיעורים אלו. "היו שם בחורים גדולים משיבת מיר, כבני 40, ואני נער קטן אדחף ביניהם?", אמר פעם רבנו. כך יצא שבפועל הוא לא סיגל לעצמו את דרך לימודו ואת דרכו של הגר"י.

"בשנות הישיבה שלחו אביו לקנות משנתו אצל הגאון רבי משה סוקולובסקי זצ"ל, בעל ה"אמרי משה". רבנו ראה בו את רבו, ואף קרא לבנו הגדול על שמו. גם ישיבתו "תורת חסד" נושאת בהוראתו את שם ישיבתו של ה"אמרי משה".

"בהמשך למד רבנו בקלעצק בישיבתו של הגאון רבי אהרן קוטלר למשך חצי שנה (עד שהגר"א יצא לגיוס כספים בארה"ב ורוב מניין ובניין של הישיבה התפזר), אך הוא התאונן שהוא לא מבין את השיעורים לאשורם, בעוד שיש בחור בשם בנימין יגל הממלא מחברת שלמה מכל שיעור. לימים הסביר לי את הסיבה ואמר לי: "מה אעשה, כשרבי אהרן התחיל את השיעור והשמיע קושיא, התחלתי מיד להעמיק למצוא את התירוץ וכבר לא שמעתי את המשך דבריו..."

"כך שאושיותיו של רבנו עוצבו ברוב עמלו ויגיעו, מתוך עבודת עבודה להבין את פשט הדברים על בורין, בטיפוס עצמי בסולם המעלות. "ואגב, רבנו סיפר לי פעם שילד שאל אותו מי הרבי שלו, "השבתי לו", אמר לי רבנו, "שהיצר הרע הוא הרבי שלי"... הי חסיד הי עניו...

"...הוא כשלעצמו, שלם שלימה ללא מיצרים בכל הש"ס כולו ובכל ד' חלקי שולחן ערוך, כפי שנוכחנו ראות אין ספור פעמים. התורה כולה הייתה מונחת לו על כף ידו. - גם מלימוד תורת הנסתר לא הניח ידו, אם כי עשה זאת בהצנע..."

"מה אעשה שכשרבי אהרן השמיע קושיא ניסיתי למצוא תירוץ?"...

ומניין נק רבנו את דרך לימודו?

"ניתן להיאמר כי רבנו סלל בעצמו את דרכו, משיב לנו החברותא. "רבנו נולד בבריסק ואביו התגורר בשכונת עם מרן הגר"י, ובהשקעתו הרבה למען בנו שחר עבורו מלמד פרטי בין הסדרים ואף

בכוחותיו להתווכח עם בחורים צעירים בלימוד וסבר שהבחורים צריכים מגיד שיעור שאפשר להתווכח אתו ללא חת...

ראש ישיבת פוניבז', מרן הגאון רבי שמואל רוזובסקי, היה מאלו שחיבבו להתווכח עם רבנו בהבנת הסוגיות והם היו נצפים רבות ברחובות העיר כשהם מתנצחים ברמה ב'קאך' תורתי. פעם, כשרבנו חזר בפניי על שאלה בסוגיא פלונית, אמר לי: "שאלה זו שאל לי רבי שמואל כשעמדנו ליד בניין פלמוני..."

שנה וחצי על 2 מילים ברש"י

ידוע המכתב שפרסם אודות ההספקים המועטים בסדרי העיון בישיבות, בו טען שמתעכבים זמן רב מדיי על סברות ופלפולים וזה מביא "עניות בתורה", כלשוננו. מאידך תבע לעיין היטב ולדקדק בתורה לעומקה. כיצד ראייתם בסדריו שלו עצמו את שביל הזהב?

"כאמור, התחלנו עמו בלימוד יומי קבוע של מסכת זבחים. רבנו למד שורות מספר מהגמרא ביסודיות רבה והסבירם, עבר לרש"י והסביר, ומשם לתוס'. רבנו עיין בספרי גדולי האחרונים כ"קרן אורה", "שפת אמת", ה"חזון איש" ו"חידושי הגר"י". התעוררה קושיא, ורבנו עצם עיניו והתעמק בדברים בריכוז עצום. זה יכול היה להימשך גם כמחצית השעה.

"זוכר אני שכשלמד בדף כו: התעכב על 2 מילים ברש"י שהוקשו לו מדוע הוצרך רש"י לאומרם, והיה שקוע בשרעפים שעה ומחצה! אחר שעה וחצי פקח עינו ואמר: געגאנגען ווייטער (-ממשיכים הלאה). הוא התייגע להבין וליישב הדברים מתוך עמל שאין לתאר, אך לא עצר את כל לימודו משום כך. משלא עלה בידו ליישב ההדורים המשיך בתלמודו.

"עם זאת, החזרה הייתה אצלו ראשונה במעלה. כל יום היה פותח את הלימוד בחזרה של החומר דאתמול, ורק אחר כך פונה לקטע חדש. כך יום אחר יום. הוראה זו הייתה יסודית אצלו עד מאד, וזכורני עוד משנות לימודיי בישיבה קטנה שהוא הנחיל לבחורים דרך לימוד זה, ובשיעוריו שלו עצמו היה ממנה 2 בחורים - האחד למד מתוך הספר את החומר של היום הקודם, והשני הקריא את הקטע החדש.

"כך גם אחר סיום פרק - חזר שוב לראש הפרק ולמד אותה מראשית, באותה התחדשות ועמקות כמו בפעם הראשונה. את הפרק השלישי של זבחים אף חזר עמנו 3 פעמים בזה אחר זה טרם המשיך לפרק הרביעי.

"אחר 4 שנים של סדר זה, סיימנו את המסכת כולה. ודאי תחשבו שהגיעה העת להמשיך למסכתא אחרת, אך רבנו בשלו: מתחילים מהאל"ף. התחלנו את המסכת מראשיתה, ושוב באותה מתכונת ואותה התחדשות, ואחר 4 שנים נוספות עמדנו בשנית בסיומה..."

"ויצוין, שצורת לימודו הייתה בנויה חזק על כיוון של 'לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא'. כל דין וכל חידוש היה ממחיש כיצד הדבר מתבטא בפועל בהלכה למעשה. זה היה אצלו עקרון איתן."

אושיותיו של רבנו עוצבו ברוב עמל ויגיעה, מתוך עבודת עבודה להבין את פשט הדברים על בורין, בטיפוס עצמי בסולם המעלות... רבינו בהלכה עם החברותא

מ'דארף וויסן ש"ס, היה אומר, זה המניימום. רבינו כשיעור בפוניבז'

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המבשר טו

במחיצתו

מקורביו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל בשיחות עתירות גילויים ומעוררות ליראת שמים מהורה

עם תום ימי השבעה, נועדנו

עם הרה"ג ר' יצחק רזנגרטן שליט"א והרה"ג ר' איסר שוב שליט"א המקורבים הכוללים של רבנו זצוק"ל לשיחות עתירות גילויי הוד ממה שזכו לראות ולשמוע, לקבל ולחיוכה בשנים הרבות ששהו בצל הקודש, עומדים ומשמישים לפני רבן של ישראל

אם כל מי שנשמה יהודית באפו, הרגיש שלבו מחסיר פעימות הרבה בבוקר יום שלישי, לפני שבוע ומחצה; כל אחד חש יתום ומיותם, עזוב ומדוכך עד עיצבונה של נפש, בהרגשה מזעזעת לב ש:אוי... הורם נזר ישראל, הוסרה העטרה מעל ראשי העם... יתומים אנו באין אב ומורה... אם זו הייתה הרגשתם של מאות אלפי בני היהדות הנאמנה שרובם גם התקבצו בדרכים לא דרכים, להיכרך אחר שולי אדירתו של מרנא ראש הישיבה זצוק"ל בדרכו האחרונה, מתוך ניסיון נואש לאחוז בארון האלוקים, להידבק לאורו השמימי של מנהיג הדור, רבן של ישראל; הרי שעל אחת כמה וכמה, אותם יחידי סגולה שזכו לחסות בד' אמותיו של גדול הדור ולהתחמם מאשו הטהורה, המחממת ומכוונת, כמה רב שברם, כמה גדול יגונם...

במהלך ימי השבעה ניסינו שוב ושוב לשמוע מאוצר זיכרונותיהם של שניים מהאנשים הקרובים ביותר אל מרן ראש הישיבה זצוק"ל - להבחל"ח הרה"ג ר' יצחק רזנגרטן שליט"א, מי שזכה לשמש בקודש פנימה עשרות בשנים וזכה גם לשמש כנהגו האישי של רבנו, והרה"ג ר' איסר שוב שליט"א, מי שדלתות רבנו היו פתוחות בפניו וזכה להיות הכותב והעורך של ספריו המונומנטליים של רבנו זצוק"ל. השיחות ארכו וזיכרונות ההוד מבית קדשי הקדשים רבו וגברו. ביריעה שלפנינו קטעים אחדים מתוך ים זיכרונות הקודש שכ'תורה' הם חשובים, מהם נוכל ללמוד את הדרך נלך בה ואת המעשה אשר נעשה.

הרה"ג ר' יצחק רזנגרטן שליט"א

סופד לרבנו זצוק"ל בשיחה אפופת זיכרונות הוד מהעשורים הרבים בהם הוא זכה לשמש לפני ולפנים, אל מול פני הקודש

סוגיה לפרטיה ולנבכיה כאילו זה עתה למדה... שנתיים ימים נמשך סדר לימוד זה בלילי שבתות לאור הלוקס, עד שהיא נפסקה מסיבות בריאותיות שונות שתקפו את רבנו. זוהי תחילת התקרבותי לשמש לפני הקודש

שנים לאחר מכן, לאחר נישואי, זכיתי שוב ללמוד בחברותא עם ראש הישיבה במשך שנים ארוכות, כשלמדנו בימי שישי בצהריים משניות על פי הסדר.

ה"מנהיג" של מנהיג הדור

זכיה קדושה נפלה בחלקכם, בהיותכם האיש אשר רבנו זצוק"ל נאות שישמשו כנהג המוליכו ומביאו לאן שיצטרך. איך זכיתם לכך? ומה זכור לכם מאלפי הנסיעות הקצרות והארוכות בהן ישב רבנו זצוק"ל בכיסא הסמוך אליכם?

ניכר בחוש שלא קל לרבי איצ'ה לתמצת שנים רבות כל כך, נעלות כל כך, במשפטים ספורים, אבל הוא מנסה: אחד המניעים העיקריים לרכישתי את הרכב לפני כשלושים וחמש שנה, היה כאשר ראיתי לא אחת את רבנו עולה כאחרון העם אל התחבורה הציבורית, נדחק ונדחק כדי להגיע אל מקום חפצו, אם להשתתף בשמחות ואם לצרכים רפואיים. הדבר העיב עלי מאוד והצטרף אל מכלול הסיבות בגינן רכשתי את רכבי הראשון. לאחר הרכישה פניתי אל רבנו ושחתי לו לפי תומי שרכשתי רכב ושאלתי האם יסכים שמכאן ואילך אקחנו למחוז חפצו כשיצטרך לנסוע, וכך ייחסך ממנו ביטול תורה רב, רבנו נענה בחיוב ואני הייתי המאושר באדם.

מאותו רגע ואילך זכיתי ללוות את רבנו כמעט בכל נסיעותיו. בדבר הזה היו שותפים גם בני ביתי שהסכימו לצאתי לדרך בכל עת ועונה, לכבודו ולעזרתו של רבנו. לא משנה אם היה זה בשעת ליל מאוחרת; מיד אחרי שחזרתי מחו"ל או בערבי פסחים כשלקחתי את רבנו לשהות בלילי הסדר' בבית בנו

קרוב אל הקודש. הרה"ג ר' יצחק רזנגרטן לצידו של רבנו זצוק"ל

הלימוד. הרהבתי עוז והצעתי בהרואיות: "שמא אוכל לזכות ללמוד בלילי שבתות בעל פה עם ראש הישיבה", רבנו נענה וה'חברותא' של מרן ראש הישיבה עם התלמיד הצעיר יצאה לדרך. מנקודת מבטי כיום, אני יכול להצביע על אותו לימוד משותף כיתד איתן בעלייתי התורנית והרוחנית, מאחר ומשך כל השבוע הייתי חוזר ומשנן את הסוגיה הנלמדת בישיבה עד שהכרתיה על בוריה על כל מהלכיה, כדי להיות מוכן ומזומן ללימוד 'בעל פה' עם ראש הישיבה שהיה מונח בכל

ונראה' למעון קודשו של רבנו, הביא אותי לפרקים מזדמנות לעלות אל הבית שברחוב חזון-איש 5 לדבר בלימוד ולהזין את נשמתו בעצם ההבטה על דמותו הטהורה... בראייה בעלמא קני...

בליל אחת השבתות עליתי למעונו של רבנו לאחר סעודת שבת ומצאתיו יושב סמוך לשולחן שעליו עמד ה'לוקס' (עששית המאירה בעזרת גז), אולם השולחן היה חף מכל ספר. הבנתי שרבנו, ירא החטא הגדול החושש 'שמא יטה', יושב ולומד מתוך מחשבת

כל מול מופת. בכינוס מועצת גדולי התורה

לילי שבתות לאור הלוקס...

איך זכיתם - אנו חפצים ללמוד - להתקרב לאורו הזך והבהיר של רבנו זצוק"ל, מה הייתה תחילת התקרבותכם אל רבן של ישראל? זכות האבות היא שעמדה לי לזכות ולהתחמם מקרוב, ממדורת אשו הבוערת של רבנו - חוזר רבי איצ'ה יובל ומחצה אחרנית - כאשר אבי מורי הרב זאב זצ"ל ומשפחת חותנו, משפחת ערלנגר השווייצית, תמכו וסייעו בידי רבנו בתקופת שהייתו בשווייץ ואף לאחר עלותו לארץ הקודש.

לפני קרוב ליובל שנים הגעתי לארץ הקודש כנער צעיר, ונכנסתי ללמוד בישיבת-מצויינים בירושלים עיה"ק, בראשותו של הגאון רבי חיים אהרן טורצ'ין זצ"ל. כשבועיים חלפו מימי הראשון בישיבה ושמועה עשתה לה כנפיים: "מרן הרב שטיינמן עומד בקומה התחתונה, ממתין לשוחח עם הרב טורצ'ין". התרגשתי למשמע שמו של רבנו, ירדתי והושטתי את ידי בעודי מציין שבנו של ר' זאב רזנגרטן אני. רבנו שהכיר את שמות בני המשפחה שאל אותי: "מי אתה? איצ'ע?" ואני, נער צעיר ונרגש, הנהנתי בראשי. רבנו התעניין אודות שלומי ושלום אבי ולאחר פנה לשוחח עם ראש הישיבה הרב טורצ'ין וחזר בני-ברקה.

כחלוף שבועיים שוב זכיתי להיפגש עמו, והפעם בחתונה משפחתית שהתקיימה בבני ברק, אליה הגיע רבנו מתוך היכרות עם משפחת המחותנים בימי שהותו בלוצרן השווייצית. שם שוב ניגשתי אליו. משיצא את האולם, הוא נתן לי ללוותו עד לביתו, צעדנו יחדיו משך דקות כשמחשבותיו הטהורות תפוסות בנבכי אורייתא ושתיקה שוררת בינינו, כך עדי הגיענו לפתח הבית. באותה צעידה משותפת ודוממת, הרגשתי שנפשי נקשרת אל רבנו בקשר של קיימא, קשר שלא נפרם ולא התרופף עד לפני שבוע ומחצה, כאשר כבה נר המערבי.

שנה לאחר מכן הגעתי ללמוד בישיבת פוניבז' במעלה הגבעה. היותי מצוי 'סמוך

קשר משפחתי שהתחיל עוד בתקופת שווייץ * **הזהירות** לא לבקש מאף אחד שום דבר * **החברותא** בלי שבת לאורו החיוור של הלוקם * **העיניים** המהורות שצפו למרחוק * **ההגדרה** שהגדיר רבנו את ה'חפץ חיים' * **הזהירות** המוחלטת בבין אדם לחברו * **האמת** המלווה את גדול הדור בכל מצב * צוהר אל תוך הבית ברחוב חזון-איש 5

פקחות, זהירות ואחריות | סיפור אישי אפוף תובנות

במהלך השיחה המרתקת, מספר לנו רבי איצ'ה שליט"א סיפור פלא, המלמד על פקחותו הטהורה של רבנו, על הזהירות המופלגת בבין אדם לחברו ועל האחריות שהוא חש כלפי תלמידיו: לאבי מורי היה עסק בשווייץ, מקום מגוריו. כאשר בא בימים, החליט שברצונו לעזוב את ניהול העסק ולהקדיש את שארית חייו ללימוד התורה (אבי היה תלמיד-חכם גדול מאוד ואף רבנו העיד עליו נצורות). ההצעה הייתה שאני אשוב לשווייץ לנהל שם את העסק שפרנס את כל המשפחה המורחבת. ההצעה הגיעה לפתחי ואני עליתי למעונו של רבנו, לשאול בעצת האורים ותומים. רבנו הרהר קלות והשיבני: "תוכל לנהל את העסק, רק בצורה כזו ששבוע אחד תשהה כאן בארץ ושבוע אחד תשהה בשווייץ, כך לסירוגין (זה היה בזמנים שטיסות מזדמנות לא היו דבר שבשגרה)". שגרתי את התשובה לאבי וחייתי למענה פיו. משחלפו שבועיים ולא קיבלתי ממנו הזמנה נוספת להגיע לשווייץ חייגתי אליו והוא אמר לי שההסדר הזה של הטיסות החוזרות ונשונות אינו נראה לו, על כן עלי או להישאר בארץ או להגיע לשווייץ להתגורר שם. מסרתי את התשובה לרבנו והוא השיבני נחרצות: "לא! אתה לא נוסע לשם, אלא נשאר כאן על התורה ועל העבודה!". התפלאתי: "הלא ראש הישיבה בעצמו הציע לי לפני שבועיים לנהל את העסק לסירוגין, וכעת התשובה היא כה נחרצת לשלילה". ומרן ראש הישיבה השיב לי תשובה שיותר ממה שהיא 'מענה', היא דרך חיים: "אביך עמל כל חייו להקים ולקיים את העסק המשפחתי. לא נאה היה אם היית משיב לו תיכף בשלילת בקשתו. צריך להתחשב ברגשותיו ולהבין ששלילה מוחלטת תוכל להביא לו לכאב לב... אבל אחרי הכול, אני לא חושב שאתה צריך לעזוב את חיי התורה כאן ולשוב לשווייץ מולדתך, ובכלל, לא טוב הדבר כשאב ובנו מצויים יחדיו בנבכי אותו עסק... על כן השאתיך עצה כזו שמצד אחד היא מראה לאביך שאתה מוכן ומזומן לעזור עם העסק, אבל מאידך גיסא, ברור היה לי שלא יקבל את הצעת הסירוגין, כך יצאו שני הצדדים נשכרים". כאן הוסיף לי רבנו משפט אחד, שלימד אותי עד כמה גדול בישראל נושא באחריותו את השאלות המגיעות לפתחו: "אני שמח שהעניין ירד מהפרק, כי חששתי שמא פן ואולי אביך פן יסכים להצעת הסירוגין... כל השבת התפללתי שלא יסכים!", וכשרבנו אמר 'כל השבת', זה אומר 'כל השבת' פשוטו כמשמעו ללא מיליגרם של גוזמא...

יבדלחט"א הגאון רבי משה שליט"א. במשך הנסיעות הרבות, היו אינספור פעמים שרבנו ישב שקוע בלימודו, מתוך ספר או מתוך שרעפיו. היינו יכולים לנסוע דרך ארוכה לעיר אחרת וחזור, כשבכל אותו הזמן רבנו לא פוצה את פיו אף לא פעם אחת, אלא יושב ודומם מתוך התעמקות מוחלטת בתורתו הקדושה. מאידך, היו פעמים רבות שרבנו פתח ושוחח עמי ועם המתלווים בלימוד ולפרקים היה אף מספר דבר מה או מצטט שיחה נאה מבית מדרשם של רבותינו מאורי הדורות. תקופה ארוכה מאוד אף הייתי מבקש את רשותו של רבנו, להקליט את השיחות הללו למען יישארו למשמרת, הקלטות רבות בעלות תוכן רוחני בלתי מתומחר שמורות עמדי ואולי יבוא יום והעולם יזכה להיחשף אליהם... אני זוכר שהיו כאלה שטענו שלא נכון אני עושה בהקלטות אלה, ובאחת ההזדמנויות שטחתי את הטענות באוזני מרן ראש הישיבה ושאלתי האם אכן יש מה בדברם ושמא אכן לא ראוי אני עושה כשאני מקליט את כל אותן שיחות פרטיות. רבנו השיב לי אז, ודבריו חרוטים בנשמתי עד עצם היום הזה: "אדם צריך להיות מוכן 24 שעות ביממה שיקליטו אותו ויתעדו את מעשיו!", כי אכן אצלו הייתה כל מילה שקולה ומדודה בפלס, ולא משנה אם המדובר היה בשיחות ציבוריות לאוזני רבבות שומעי

"....במשך הנסיעות הרבות, היו אינספור פעמים שרבנו ישב שקוע בלימודו, מתוך ספר או מתוך שרעפיו. היינו יכולים לנסוע דרך ארוכה לעיר אחרת וחזור, כשבכל אותו הזמן רבנו לא פוצה את פיו אף לא פעם אחת, אלא יושב ודומם מתוך התעמקות מוחלטת בתורתו הקדושה..."

לקחו או בשיחה פרטית בנסיעה קצרה או ארוכה... דבר מופלא אני יכול לציין, שבמשך כל עשרות השנים בהם זכיתי להסיע את רבנו מאות ואולי אלפי פעמים, לא אירע אפילו פעם אחת שהוא לא בירך אותי בברכה "ישר כוח" בסיום הנסיעה. זכור לי פעם אחת, שהוא ירד מהרכב בעודו מדבר בעניין נחוץ עם אחד שהתלווה אליו, אולם תוך כדי דיבור עם אותו אחד, חזר לאחור בכדי לברך אותי בברכה ה"ישר כוח". כך בכל דבר ודבר שזכיתי לעשות עבורו, עד

יומו האחרון ממש, כל פעם הודה לי ובירך אותי. כך גם בערב האחרון עוד קודם הסתלקותו עוד זכיתי לקבל את ברכתו כברכת תודה. אני מוכרח לציין - משלים בר שיחנו שליט"א - שמעולם, אבל מעולם, לא ביקש רבנו ממני שאסיע אותו למחוז מבוקשו. זאת באשר הקפדתו הבלתי מתפשרת שלא לבקש 'טובה' מאף אחד, לעולם. הוא רק היה מספר לי שברצונו להגיע כעת למקום כזה או אחר... אבל כל נימה של בקשה לנסיעה לא נשזרה בין מילותיו...

"לא לחינם ליווה אותי רבנו עד גרם המדרגות!"

מטבע קרבתכם המרובה אל מרן ראש הישיבה זצוק"ל, לבטח הייתם עדים לסיפורי מופת שהראו שאכן ראש הישיבה נמצא עמנו על הארץ אולם ראשו מגיע השמימה. מה תוכלו לספר לדורות הבאים מסיפורים אלה? נשימתו של רבי איצ'ה שליט"א הופכת לעמוקה יותר, וקולו נשנק: הראש ישיבה היה כל כולו מופת! כל כולו קדושה עליונה וזהירות מופלגת ביותר! כל רגע ורגע ממיליוני הרגעים שהרכיבו את 104 שנות חייו היה כליל השלמות, כליל הזהירות... לא משנה כמה שהייתי במחיצת קודשו, עדיין כל אימת והגעתי לביתו התמלאתי באימה וביראה, ברמת ובזיע... ידעתי שכל הגה שאני מוציא מפיו צריך להיות מזוקק בתכלית האמת, בתכלית הרצינות...

אספר לכם מעשה פלא מקדושתו של רבנו ומהרגשתו את העתיד להיות ואת המתרחש במרחקים: לפני שש שנים, במוצאי ל"ג בעומר, נכנסתי אל הקודש פנימה יחד עם הגאון רבי משה לבל שליט"א ראש ישיבת 'תורת חיים' במוסקבה שהייתה תחת נשיאותו של רבנו, כדי לקבל ברכת פרידה טרם אנו טסים לארה"ב לגיוס כספים למען הישיבה ופעילות הקירוב בחבל הארץ הסובייטית. באורח פלא לא הסתפק רבנו בברכת הדרך אלא התרומם ממקומו בשארית כוחותיו וליווני עד גרם המדרגות המוליך לרחוב. פליאה עלתה בלבי אולם אני המשכתי בדרכי (מאוחר יותר שמעתי שהרב ישראל פרידמן, עורך 'יתד נאמן' ששהה במקום, שאל את רבנו אמאי הוא מלווה אותנו כך, ורבנו השיבו: ליווי זה שמירה! סתם ולא פירש). עלינו למטוס לאחר חצות הלילה והטיסה החלה, לא חולפים דקות ארוכות ולפתע נשמע רעש נורא ואיום מכיוון המנועים, לב כולנו נפל. זה היה איום ונורא! ראינו את המוות מול העיניים. מתברר שתקלה חמורה קרתה והגלגלים נתקעו כשנשבר הכן בצורה שאינם יכולים להיפתח, כך שבגדר הטבע אין לנו דרך לחזור בריאים ושלמים אל היבשה... כמה אמריקאים ששהו במטוס הצליחו לתקשר לארה"ב ולמסור את דבר הסכנה ועד מהרה פשטה השמועה בכל רחבי

על התורה ועל העבודה. בסיום הש"ס בעיה"ק ירושלים - מנחם אב תשע"ב

כל כולו קדושה עליונה. בישיבת מועצת גדולי התורה של דגל התורה בבית מרן הגר"ש אלישיב

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המבשר יז

"על שלוש אלה אני מתפלל בכל שמונה-עשרה!"

מספר איש שיחנו שליט"א:

לפני תקופת זמן, כשגזירת השחיטה (או המילה) בוטלה מעל ראשם של יהודי גרמניה, נכנסתי אל רבנו ובישרתי את הבשורה הטובה. רבנו שמע, עיניו אורו ונהרה של חדווה נשפכה על פניו. באותה שעה הוא גילה את אוזני: "שמחה גדולה היא בשורה זו עבורי... שכן שלוש פעמים ביום, לפני 'היו לרצון' בתפילת העמידה אני מבקש בקביעות על שלוש גזירות המטריות את מנוחתי: על גזירת הגיוס המאימת לקרוע נערי ישראל מתורתם; על גזירת השחיטה וגזירת המילה הטורדת את שלוות אחינו בני ישראל שבגולה".

דוגמא אישית. במעמד סיום הש"ס בעיה"ק ירושלים תוכב"א בשנת תשס"ה

ארה"ב והמוני יהודים נעמדו לתפילה. ידיד אישי שלי המתגורר בלייקווד שמע אף הוא

את השמועה הנוראה ומיהר לצלצל לבני ולהעירו משנתו... בני מיהר להודיע לרבנו

הרה"ג ר' איסר שוב שליט"א מספר מזיכרונותיו בקודש פנימה

משלימות קומתו הרוחנית של רבנו צוק"ל ומקצות דרכיו מהם יכולים אנו ללמוד תורה מה היא ומידות טובות מה הן

האמת מלווה את כל דרכיו

הגר"א שליט"א ממשיך בשער הזהירות: זהירות של ממש הייתה לרבנו בכל הקשור לאמת ונקיות. רבנו לא זע מפני איש ולא חשש מלהביע את דעתו האמתית בפני כל אדם. מעולם לא עשה מאומה מתוך שיקולים של נגיעות כאלה ואחרות. מימיו, אבל מימיו, הוא לא נשא פנים לאיש ולא משנה כמה הלה היה מקורב אליו או כמה כסף הוא נתן למוסדות התורה.

כשיהודי עשיר הגיע אליו והציע לפניו שהיות שאברכים עמלי תורה חיים בדחקות כה נוראה, אולי יהיה מן הטוב שהאברכים גם ילמדו מקצוע לצד לימוד התורה, אולי אפשר למצוא להם תפרונות לפרנסה. צרם הדבר לרבנו, עד שממש הרים עליו את קולו: "התפקיד שלך הוא לתת כסף ולסייע ללומדי התורה ולא להשיא להם עצות... במטותא, אל תתערב במה שעליהם לעשות!", זאת חרף היותו יהודי התומך רבות בעמלי התורה. רבנו לא זו מהאמת הטהורה שליוותה אותו.

בכלל היה לו גדר בנושא אילי ההון שפקדו את מעונו, שהוא מעולם לא ביקש כסף מאף אחד, מי שרוצה לתת - יבורך, אשרי לו ואשרי חלקו. אבל לבקש, זה לא. הוא לא רצה להיות משועבד חלילה לאף אחד בשום צורה ונגיעה. ומנגד, היות והוא עצמו לא ביקש ולא נהנה מעולם מכל כספי הצדקה, בהתגוררו בבית שקירותיו קלופים ותקרתו דולפת, הוא לא חשש להגיד ליהודים שתרמו סכומים אדירים: "אתה לא נותן מספיק! כמה שאתה רק נותן אתה לא נותן אפילו מעשר מכספך!" "אני לא מבין" הוא היה אומר לעשירים שהגיעו אליו, "למה שלא תתנו את מרבית הונכם לצדקה ותשאירו לעצמכם כדי מחיה בריווח. למשל אם יש לך מיליון דולר, למה שלא תשאיר לעצמך מאה או מאתיים אלף דולר ואת השאר תחלק לצדקה?!" ואם היו טוענים ואומרים לו, שהרי אמרו חז"ל ש'מבזבזו אל יבזבו יותר מחומש', הוא היה מסביר שזה נאמר למי שמשתכר בסכומים רגילים, אבל מי שעושרו רב ביותר, הוא יכול לחלק את מרבית הונו ולהשאיר לו כדי מחייתו בריווח.

הוא גם לא היה מסכים עם המושג 'תומך

האדם השלם. רבינו בלימוד עם מקורבו הגר"א שוב

מיים. אחד הנוכחים, ברצותו לשמוע מקרוב יותר את דברו של רבנו, התיישב על המיטה לצדו של רבנו ותוך כדי ישיבה הוא היטה עצמו ונוצר שיפוע במזרון. תוך שניות אחדות נהפכה הקערה על פיה, תכולת הספל ניגרה ורבנו, הישיש והחלוש, נרטב עד לשד עצמותיו. וכאן מגיעה גדלותו העצומה, הפלאית: "עד סוף האסיפה לא סובב רבנו את ראשו ולו פעם אחת, כדי שלא יראה מי זה שבשגתו נשפכו המים ושהלה לא יתבייש!" ברגע שתמה האסיפה מיהר רבנו לבקש שיביאו לו בגדים להחלפה, אבל עד לאותו רגע, הוא לא זז כמלא הנימה ממקומו!

רבנו חשש על כבודו של כל אחד, תוך חשבונות וזהירות יתירה. באחד ממעמדי סיומי הש"ס, ישב רבנו על בימת הכבוד מוקף בעוד אחדים מגאוני וצדיקי הדור. האירוע התארך יותר מדיי, ובשלב מסוים קמו הרבנים האחרים וירדו מהבמה. רבנו, שכל אחד יודע כמה יקר היה זמנו, לא קם ממקומו. הסיבה לכך הייתה, יהודי שנעמד ליד הפודיום והחל בדרשה. רבנו חש שאם הוא יעזוב את המקום הדבר יכול להיחשב כפגיעה באותו יהודי והוא נשאר למשך כל אורך הדרשה שארכה שעה תמימה. ישוב על מקומו. לא קם ולא זע! סיפורים כאלה רבים מספור - - -

האדם השלם

מכה על חמא...

מתוך שזכיתם לשהות במחיצתו הטהורה של רבנו צוק"ל, מה מחלקי תורתו, צדקותו וקדושתו יכולים להיזכר לדורות עולם ולשמש עבורנו ועבור דורותינו אחרינו כמנוטים את דרך החיים?

אשיב על פי דברי רבנו צוק"ל בעצמו - אומר הגר"א שליט"א ברטט - בחודש אלול תש"ו, בהיות רבנו ראש ישיבת 'חפץ חיים' בכפר סבא, הוא נשא דברים לתלמידים במשנתו של מי שהישיבה נקראה על שמו, מרנא ה'חפץ חיים' זי"ע. כה פתח את דבריו: "הישיבה נקראת על שמו של אותו צדיק ועל כן לבטח שורה השפעתו הקדושה על המקום ועל התלמידים, עלינו ללמוד מאורחותיו ולהתחזק בדרכיו... אולם כשעוסקים במשנתו הטהורה של ה'חפץ חיים' אנו נתקלים בבעיה מסוימת, שכן אי אפשר להצביע על נושא מסוים בו הייתה משנתו שלימה, כי הלא לא היה דבר בו לא היה מושלם בתכלית. הוא היה האדם השלם בתורה! בעבודה! במצוות! ובכל מה ששייך".

כיום, שבעים שנה מאוחר יותר, אפשר להגיד שמילים אלו מתמצות את משנת חייו של רבנו. שכן לא היה דבר אחד או נדנד של דבר ברוחניות בו הוא לא היה מושלם בתכלית השלימות. אפשר להגדיר את זה כך: "אין שער בכל שערי ה'מסילת ישרים' המונים את מעלות האדם מתחילת הדרך עד לרוח הקודש, בו לא היה רבנו מושלם", על כן בכל פרט ופרט אפשר ללמוד רבות מאורחותיו הקדושים.

הפלא הגדול היה, שהפוך ממציאותו השלימה, הוא היה מרגיש כאדם השפל... הוא היה יהודי המקיים פשוטו כמשמעו את הפסוק 'שיויתי ה' לנגדי תמיד', יהודי שכל רגע היה מחושב אצלו, ירא חטא בסדר גודל של דורות הקדמונים; יהודי שה'שמירת עיניי' שלו מבחילה בהקפדתה, ואף על פי כן היינו מזדעזעים כל פעם מחדש לשמוע אותו מתבטא בכאב גדול: אוי וויי... א חוטא... א חוטא... אילו פנים יהיו לי לפני בית-דין של מעלה...

וכשרופאים היו שואלים אותו מה יש לו,

רבא דעמיה

גיליון זכרון
למרן
הגראי"ל שטיינמן
זצוק"ל

כנולות השבעה
להסתלקותו

הרה"ג ר' יצחק
רזנגרטן שליט"א
והרה"ג ר' איסר
שוב שליט"א

יסודות החיים: אמונה וותרנות!

כשאנו שואלים את הג"ר איסר שוב שליט"א על נקודות מרכזיות בחייו של רבנו, הוא בוחר לציין שני נושאים עליהם היה רבנו מרחיב לדבר ולעורר:

הראשון - רבנו היה מזכיר רבות את משלו של מרן ה'חפץ חיים' זי"ע על אותו יהודי שרכש חותמת עם שמו ובקבלו את החותמת הוא ראה ששמו כתוב הפוך על גבי החותמת. הוא בא בטרוניא אל המוכר שהסביר לו: מהצד שאתה מסתכל על זה האותיות באמת נראות הפוכות, אבל אם תטביל בדיו ותחתום על דף, תראה שהאותיות מונחות בסדר הטוב והחתימה תצא ישרה ונאותה. אותו דבר הוא גם אנו בעולם הזה, הרבה פעמים באים על אדם דברים והוא תמה עליהם, מרגיש שעולם הפוך הוא רואה, אבל עליו לדעת ולהאמין שמהצד השני - בשמי ערבות, שם רואים איך הכול מסודר ונכון. בכך היה רבנו מעורר את הנקודה של האמונה, שהאדם צריך לקבל את כל הבא עליו בשמחה ובאמונה שלימה שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד. כשרבנו עצמו משמש כדוגמה החיה והמוחשית לדברים.

הדבר השני - הוא עניין הוותרנות. הוא היה מעורר רבות שעל האדם להיות וותרן, לוותר מעצמו ומשלו, בציניו שמעולם אף אחד לא הפסיד על ידי וויתור! הייתי נוכח בקודש פנימה כשבעל גמ"ח שאל את רבנו האם לקבל את בקשת הלווים הרוצים שיאריכו להם את זמן הפירעון. רבנו השיב שרק פעם אחת יאריך להם ותו לא, כשהוא מספר שמישהו לווח ממנו פעם כסף וביקש פעמיים הארכה ומאז הוא לא ראה אותו יותר... בעל הגמ"ח נענה מיד שהוא רוצה לדעת מי זה והוא ידרוש ממנו לשלם את החוב, אבל רבנו הזהירו: "גם אם תיודע מי זה, אני מזהירך שלא תדבר עמו מטוב ועד רע!". כאלה היו חייו של רבנו, חיים של וותרנות מוחלטת...

"...הייתה אסיפה מסוימת בחדרו.. אחד הנוכחים, שפך ספל מים על רבינו ורבנו, הישיש והחלוש, נרטב עד לשד עצמותיו. וכאן מגיעה גדלותו העצומה, הפלאית: "עד סוף האסיפה לא סובב רבנו את ראשו ולא פעם אחת, כדי שלא יראה מי זה שבשגגתו נשפכו המים ושהלה לא יתבייש!..."

שהוא קיבל את ה"עונש" הלזה על פי עצתו של רבנו. ובכלל היה מייעץ להורים ומחנכים, לעולם לא להכות או להעניש מתוך כעס. כשהעונש מגיע מתוך כעס התלמיד מבין שלא העוול ומעשה הקונדס שעשה הם אלה המביאים אותו לכלל ענישה, אלא הכעס של ההורה או המורה הוא זה המפליא בו את העונש...

אלה הם אחדים מיסודות משנתו החינוכית, על קצה המזלג.

כמובן שאלה נקודות זעירות מזעיר מדרכיו של רבנו הגדול. זאת בעוד שלא נגענו בעניין ה'תורה הקדושה' שהיא הייתה בעצם כל חייו. בכל רגע נתון, בכל מצב קיים, הוא היה צמוד לתורה הקדושה מתוך שקידה מופלגת ומתוך ריכוז גדול. הוא אף פעם לא למד מקופיא, גם כשלמד את אותו דף גמרא בפעם האלף בחייו, הוא עדיין דקדק בהבנת כל תיבה ותיבה... את התורה הוא היה לומד מתוך יגיעה נוראה, לומד ולומד עד שהיה מתמוטט ונרדם למספר רגעים וחזר חלילה, לימוד עד כלות הכוחות ממש! וזה מלבד הפצת התורה, כאשר בעידודו ובפעילותו הוקמו מאות רבות של מוסדות תורה, כל אלה ביקשו להיות תחת נשיאותו והוא היה מעורר ומייעץ, עוזר ומקים... פעם אף אמר לי בבדיחותא: עם כל הישיבות המכנים אותי 'נשיא', אני כבר נשיא יותר גדול מנשיא ארצות הברית...

אלה הדברים ועוד הרבה יכולים וצריכים אנו ללמוד מאורו הבהיר של רבן של ישראל, קדוש ונורא שמו.

זכותו הטהורה תגן בעדנו ובעד הדור כולו שנחשך, חשך משחור תארינו, אוי מי יאיר לנו... מי ירפא לנו...

אמונה וותרנות. רבינו בקבלת עול מלכות שמים

תורה'. האמת שבו הביאה אותו כל אימת והציגו משהו כ'תומך תורה', להגיב: "הוא לא תומך תורה! התורה לא צריכה את תמיכתו של אף אחד! הוא זוכה ותומך בלומדי תורה, ולא בתורה עצמה!"

יסודות החינוך

במשך העשורים האחרונים, היה רבנו 'אבן השתייה', אליו הגיעו יהודים מכל קצווי תבל וביקשו לשתות ממימיו ולשאול בעצתו. משך השנים הדרוך רבנו והשיב את תשובותיו המהכימות בכל תחומי החיים. במיוחד היה רבנו מורה ומשיב בענייני חינוך הצאצאים. שמה תוכלו לשרטט לנו אי אילו קווים מיסודות משנתו החינוכית?

אחד הדברים עליהם עמד רבנו שוב ושוב ושוב היה עניין סילוק התלמידים מהישיבות. הדבר כאב מאוד לרבנו שסבר שכמעט ואין היתר לזרוק בחור מהישיבה. כשהיו ראשי ישיבות ומשגיחים באים לשאול לגבי סילוקו של אחד התלמידים, היה רבנו פונה אליהם בנימה של כאב ושואלם: "אם הנער המדובר היה בנכם אשר אהבתם, האם גם אז הייתם ממהירים לסלקו מהישיבה או שמה במצב כזה הייתם מתחשבים בו?!"

את היסוד הזה הוא השתית על פי מה שמע ממרן ה'חזון איש' זצוק"ל, שאמר: "לקחת ילד או בחור ולסלק אותו מהישיבה, שווה ערך ללקיחתו ולזריקתו במצולות ים!" רבנו בעצמו היה מנמק ואומר לאנשי חינוך: "מה תרוויחו מכך שתסלקו את התלמיד מהת"ת או מהישיבה למשך שבוע או שבועיים, הרי בזמן הזה הוא רק יתדרדר עוד יותר בכך שיסתובב ברחובות".

אלא מאי? - רבנו היה ממליץ להעניש תלמיד שאינו מתנהג כשורה במסגרת התורה והישיבה. כגון: לצוות על התלמיד ללמוד מערכה שלימה מתורתו של הגה"ק רבי עקיבא איגר זי"ע ולהיבחן עליה תוך פרק זמן קצוב. במקרה כזה התלמיד היה מתקשה להבין את תורתו העמוקה של הגרעק"א כשהוא מחזר אחר פתחי ר"מי הישיבה להבין עוד קטע ועוד שורה, עד שהיה מגיע ונבחן. זהו עונש חינוכי למופת. יש בדורנו תלמיד-חכם מופלג, ראש ישיבה וראש כולל שצמיחתו הרוחנית החלה לאחר

אבן השתייה. באסיפת מפעל הש"ס

היו פניו מאירים בשבת עם חברים. עם גדולי ישראל באסיפה לטובת קרן השביעית

להבין את נפש הנער. רבני דגל ירושלים מנישים את הספר דיני שביעית

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המבשר יט

קדוש יאמר לו

הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א

רבה של שיכון ה' ומראשי ישיבת "אוצרות התורה", ממקורביו הגדולים ותלמידו המובהק של רבנו זצוק"ל בשיחת רווי זיכרונות הוד מגדלותיו של רבנו, לצד הערצתם והערכתם של מרגן החזו"א והגרי"ז מבריסק זצ"ל לרבנו

עם מרגן הגרי"ז מבריסק זצ"ל

עתה ביקשנו לשמוע מהידוע לכב' הרב שליט"א על הערצתם הנדירה של מרגן החזו"א והגרי"ז לרבנו...

"אכן מרגן החזו"א והגרי"ז העריצוהו בהערצה שאין למעלה הימנה, ונספר בזה מקצת מן המקצת מהדברים הידועים לי מה ששמעתי מפה קודשו וכן מה ששמעתי ממקורות נאמנים.

"רבנו כבר התקרב בילדותו למרגן הגרי"ז מבריסק זצ"ל. בילדותו התגורר רבנו בעיר בריסק סמוך מאוד לבית הגרי"ז, והיה בן בית בבית הגרי"ז והביט בכל אורחותיו והנהגותיו ודבריו. (בית רבנו היה ברח' ליסטובסקה מס' 46. ובמס' 42 היה גר הגרי"ז, המרחק בין הבתים היה רק כ-15 מטר).

חסידא ופרישא. הגרמ"ב זילברברג כמענונו של רבינו זצ"ל

למעלה מעשרים וחמש שנה זכה הגאון רבי מרדכי בונים זילברברג שליט"א רבה של שיכון ה' ומראשי ישיבת "אוצרות התורה" לחסות בצלו של הגדול בענקים מרגן רה"י זצוק"ל, לינוק מאורו הבהיר, לקבל תורה ויראה מפיו ולהימנות בין מקורביו הנאמנים, ואף מרגן זצ"ל סמך ידיו עליו בנושאים רבים ומגוונים.

ככלות ימי ה'שבעה' נועדנו לשיחה מיוחדת ומקיפה עם התלמיד הגדול הגרמ"ב שליט"א, ממנו שמענו זיכרונות הוד מחיי רבו הגדול זצוק"ל כפי שזכה לראות מקרוב בקודש פנימה.

עם תחילת השיחה אומר לנו הגרמ"ב שליט"א: "ידוע שה'פני יהושע' ביקש בצוואתו לבל יספידוהו, אולם גדול הדור ה'נודע ביהודה' הורה להספידו, ה'נודע ביהודה' התבטא אז שאמנם הוא ציווה שלא יספידוהו, אבל אנו מספידים עתה את עצמנו, ומבכים את החלל הגדול שהותיר אחריו. על משקל זה אומר לנו הגרמ"ב שליט"א שלמרות שציווה שלא להספידו, אולם אנו צריכים עתה להספיד את עצמנו ולבכות על אשר נותרנו יתומים כצאן ללא רועה, ועל דא קא בכינא.

קדוש מרחם

"מה אומר ומה אדבר", אומר לנו הגרמ"ב שליט"א תוך שהוא מתרפק בגעגועים עזים לתקופת הזוהר עת זכה לחסות בצל הקודש, ומוסיף: "רבנו היה קדוש מרחם, קדוש ופרוש מכל ענייני העולם עד קצה היכולת ללא שמץ של גוזמא, אפשר לספר על כך לילות כימים, אולם אספר לכם קצת ממה שראיתי בעיניי."

עד היכן מגיעים הדברים, מספר לנו הגרמ"ב שליט"א בעובדה נוראה שחושף במיוחד עבורנו: "היה לי קביעות שנים רבות להגיע לרבנו מדי מוצאי שבת להבדלה ואח"כ היינו משוחחים יחדיו בלימוד.

"במהלך השנים שמת לי שרבנו אינו מברך על הבשמים, לתומי חשבתי שרבנו איבד את חוש הריח שלו. אולם, לימים נודע לי עובדה פלאית אודות כך, והוא כאשר רבנו התגורר בשווייץ היו גויים נוצרים שהיו מקטירים קטורת לעבודה זרה והיה זה בקרבת ביתו. רבנו שנאלץ בדרכו לביתו להריח מאותו ריח קטורת הגיע אז לביתו כשהוא נאנח בפני הרבנית ע"ה ואמר לה שא"כ טוב מותי מחיי.

"והנה יום אחד חזר רבנו לביתו ואמר לרבנית בהנאה גלויה שהתפלל כבר כמה ימים לה' שיטול לו את חוש הריח שלו ובכך לא יריח את ריח הקטורת שלהם, וסיים רבנו שהתקבלה תפלתו וניטל ממנו חוש הריח, ואכן מני אז לא בירך על הבשמים.

בהזדמנות כאשר סיפרתי זאת לרבנו,

"פרישותו מהעולם באה לידי ביטוי גם בבריתו מכל גינוני כבוד. בהזדמנות אמר לי רבנו שכל חייו ברח מהפרסום, אולם היום כבר אין באפשרותו לברוח מהפרסום, כי היכן שהוא הולך כבר כולם יודעים על כך והוא מרגיש שהוא נמצא בגלות בגין כך. בפעם אחרת אף אמר לי שאין לו תאוה להיקרא ראש ישיבת 'ארחות תורה' או 'גאון יעקב', ומה שהוא מגיע לשם זה בתור אורח המוסר שיעורים בלבד, ואז החל לומר לי שתכלית החיים הוא להיות שקוע בלימוד והיום הוא לא כ"כ יכול לעשות זאת מחמת עול הציבור, ואז החל להפליא את אותם האברכים השקועים בלימוד מבוקר עד ערב, ואף הוסיף לי שהוא מקנא באברכי כולל פוניבז' שהרבה מהם לומדים תורה מתוך הדחק ובענוותנותו הוסיף ואמר לי שיש אברכים שיותר חשובים ממנו בידיעת התורה וכו'.

"למותר לבוא ולספר על פשטותו כאשר מעולם לא ניאות לשפץ או לסייד את הבית. אני זוכר שפעם הגיע כ"ק מרגן אדמו"ר מבעלזא שליט"א לבקר בבית רבנו, ולאחר שנחשף מקרוב לבית הכ"ק מיושן והמוזנח, שלח אח"כ את אחד ממקורביו שיגיע לשפץ קצת את הבית, אולם רבנו נענה ואמר לשליח בצחות ששיפוצים הוא יעשה רק למעלה... בעולם העליון.

"כך גם שמעתי שפעם הזמינה בתו הרבנית ברלין ע"ה אינסטלטור לביתה לתקן דבר מה שנשבר, ואותו אינסטלטור התפעל מהפשטות שהיה בביתה, ובהתפעלות אמר לה האינסטלטור שהוא מכיר עוד בית אחד בלבד בבני ברק שהוא כה מיושן, וזהו ביתו של המנהיג החרדי הרב שטיינמן, הרבנית ברלין נענתה ואמרה לו שזה אכן בית אביה, בהפסירה שהיא מודה לה' שהיא לא מביישת בכך את אביה!"

התחמק רבנו ואמר לי בצחות: "כך מספרת הרבנית"... לאחר תקופה שמעתי זאת גם מיהודי המתגורר בבני ברק שהג"ר משה סולוביצקי זצ"ל משוויץ אימת בפניו סיפור זה.

חסידא ופרישא

מספרים רבות על פרישותו וחומרותיו בענייני אכילה...

"אכן, לא יאומן כי יסופר עד היכן הגיעה מידת הסתגפותו בענייני אכילה. מעולם לא שתה כוס מים לא בקיץ ולא בחורף בין הארוחות, וזאת מחשש ספק ברכה של השוטה לצומא ורק בתוך הארוחה הדלה היה שותה קצת מים, כך גם לא היה מעולם מושג שיאכל עוגה ומי כבר מדבר על שאר דברי מתיקה שמעולם לא הכניסם לפיו. בהזדמנות סיפר שלפני שמונים שנה הזדמן לו בפעם האחרונה לטעום כוס קפה, מאז לא התיי עוד לגופו את מותרות המשקה הזה.

"כך גם לא אכל לחם באמצע השבוע, ורק בש"ס היה נוטל את ידיו לסעודה ומברך המוציא.

"לא אחת ראיתי כאשר השתרך תור ארוך של אנשים מאוחר בלילה, וכבר לא אכל שעות ארוכות אז היה בנו הגרמ"ב שליט"א מפסיק את התור ומכניס את הארוחה לרבנו, בטענה שאם לא יפסיק את הציבור הוא פשוט לא יאכל מעצמו.

"כך גם לא יאומן עד היכן הגיעה מידת זהירותו בשמירת עיניו הק'. אני זוכר איך ששנים רבות לא הלך על המדרכה מחשש לראיית אסורות במדרכה, אלא הלך בין המדרכה לכביש, ולא אחת אף היה חשש לחייו כאשר מכוניות הגיעו למולו והוא הלך בעצימת עיניים.

מבחן אצל הגרי"ז

"אביו רבי נח צבי שטיינמן, היה מקורבו של הגרי"ז, ובלילות שבת היה מביא תדיר את בנו - רבנו להגרי"ז בכדי שיבחן אותו ויעמוד על ידיעותיו, וכשבחן אותו הגרי"ז על מסכת יבמות, אמר לו: 'אני שואל אותך את אותן השאלות ששאלני אבי (הגר"ח). בילדותי בגיל שלך (בן שתיים עשרה) למדתי אף אני מסכת זו...'.

"לימים סיפר הגר"ז איידלמן זצ"ל שהגרי"ז היה אומר כל פעם 'הנה העילוי אהרן לייב צריך עוד מעט להגיע ועלי להתכונן היטב'... "מסמוך לגיל בר-מצוה היה לומד רבנו לבקשת הגרי"ז בריצפות דבר יום ביומו, בחברותא עם הגרי"ז בנו הגדול של הגרי"ז מבריסק, שהיה צעיר מרבנו בערך בשנה וחצי. כן שמעתי שהגרי"ז לא הרשה לבנו הגרי"ז להתחבר כמעט עם שום ילד, מלבד עם רבנו ועוד מתי מעט.

"רבנו סיפר שהגרי"ז היה נכנס מדי פעם לבדוק אם לומדים טוב, ואף היה שואל אותם שאלות על מה שלמדו. לימים היה מזכיר לעתים הגרי"ז את רבנו בשיעוריו, והיה אומר דברי תורה בשמו.

"פעם דיבר הגרי"ז בשיעור על הת"ת בבריסק, והסביר ששם לא היו הכתות לפי גילאים אלא לפי רמות, ונתן דוגמה ואמר: נראה לכם שרבי אהרן ליב למד עם בני גילו? הוא למד עם ילדים שנתיים ושלוש מעליו. והגר"ז איידלמן סיפר שלמד עם רבנו באותו ביתו ובאחד הימים הקפידו את רבנו בשלוש כיתות מעליו.

"פעם סיפר רבנו שלא כל מי שהיה חפץ היה יכול להיכנס לשוחח בלימוד ובסוגיות עם הגרי"ז, אולם לו הייתה פרוטקציה מיוחדת, בהיותו החברותא של בנו הגרי"ז,

החומרות - חומרותיו והנהגותיו הייחודים בעניני אכילה וקדושה

בריסק - הקשר הקרוב עם מרן הגרי"ז זי"ע עוד מילדותו

מרן החזו"א - היחס המופלא והביטויים המופלאים שמשמעו ממרן החזו"א על רבינו

והיה יכול להיכנס בכל זמן שרצה, וכך זכה להתבונן בכל הנהגותיו של הגרי"ז ולהתבשם מאורו ומחכמתו.

התחנך בביהמ"ד דבריסק

"הג"ר אברהם שלזינגר סיפר, שכאשר למד בישיבה בכפר סבא עלה פעם לדבר בלימוד עם הגרי"ז, ונהנה הגרי"ז ממנו ושאלו מי הראש ישיבה שלך, וענה לו שהגראי"ל הוא הראש ישיבה שלו. ואמר לו הגרי"ז בהתפעלות: "רבי אהרן ליב הוא ת"ח והתחנך בלימוד בביהמ"ד של בריסק". וכע"ז מסופר שפעם אמר הגרי"ז על רבנו 'זהו תלמידי'.

"כמו"כ סיפר לי רבנו כי בשמחת נישואי מרן הגרמ"ד סולוביצק שליט"א שהתקיימה באולמי רות בת"א, הוא הגיע להשתתף בשמחה, אולם מרוב עומס הוא לא יכול היה לגשת לאחל מזל טוב להגרי"ז ושב לביתו, למחרת פגשו הגרי"ז ושאלו מדוע לא השתתף בשמחתו, ומשנענה כי היה עמוס באולם, אמר לו הגרי"ז: "א"כ, הטענה היא לא עליך אלא עלי..."

עם מרן החזו"א

עתה עובר הגרמ"ב שליט"א לספר על הקשר הנדיר ביותר של רבנו עם מרן החזו"א זי"ע כפי שמעמ מרבנו וכן מתלמידי החזו"א.

"הקשר של רבנו עם החזו"א החל בעלותו ארצה כאשר היה מגיע רבות לחזו"א לשוחח עמו בלימוד וכן להתייעץ עמו בעניינים שונים, ובהוראת החזו"א אף נתמנה רבנו לראש הישיבה בכפר סבא.

"רבנו היה מספר שהייתה תקופה שהיה נוסע פעם בחודש מכפר סבא באוטובוס האחרון שיצא בתשע וחצי בערב לת"א, והיה נכנס לחזו"א דרך החלון. והיה משוחח עמו בד"ת עד תפילת ותיקין, ואז היה חוזר לתפילת שחרית בישיבת כפר סבא, והרבה דברים נסתרים מסר לו החזו"א. [ויוכות יש בזה להרבנית ע"ה שהיא עודדה אותו לנסוע לחזו"א למרות כל הקשיים והזמנים המיוחדים, והייתה מוסיפה תמיד הזדמנויות מעבר לקביעות של פעם בחודש שיבוא עוד לחזו"א].

"מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א וכן מרן הגר"נ קרליץ שליט"א סיפרו לא אחת בהתפעלות שהם זוכרים איך שהחזו"א היה מלווה את רבנו באופן נדיר עד לפתח הבית והוא היה אז אברך באמצע שנות השלושים לחייו.

"כמו"כ סיפרה הרבנית ע"ה, שהייתה תקופה שהתעוררה שאלה אצל היראים בכפר סבא, כיצד לחתל את הילדים בשבת בלי חשש איסור, שהיו נוהגים לסגור עם סיכת בטחון, והנידון היה אם אפשר לעשות תכיפה אחת או ב' תכיפות, ורבנו הכריע דרך אחת מותר, והיא ביקשה ממנו שישאל גם את החזו"א, ונסע לשאול, וסיפר לחזו"א שהוא הכריע כך, ושואלים מה דעת החזו"א, ואמר לו החזו"א תגיד לאשתך שאתה רב, וכל מה שאתה פוסק כך ההלכה, ולחיוזק דבריו לוויה אותו עד הרחוב בכבוד גדול.

"כך גם העיד הגר"ד פרנקל זצ"ל, שפעם אחת כשהמתין רבנו בתור להיכנס לחזו"א עם עוד אנשים, ישב רבנו והמתין עם כולם, ולפתע הבחין החזו"א, שרבנו עומד בתור וממתין, מיד רץ לקראתו

החזו"א עם זרועות פתוחות – בוא תיכנס... אני צריך להתייעץ עמך באיזה ד"ת והכנים אותו כשידיני משולבות עמו לחדר.

ספר תורה חי

"כמו"כ סיפר תלמיד משיבת כפר סבא, שנכנס בבחרות פעם לחזו"א, ושאלו החזו"א היכן אתה לומד, וענה שהוא לומד בישיבת כפר סבא. החזו"א התרגש ואמר לו: "דע לך שאתה לומד אצל ס"ת חי". "כן שמעתי עובדה שרבנו ישב פעם אצל החזו"א, ואז נכנס יהודי לבקש ברכה, והחזו"א אמר לו: 'מה

"...בן שמעתי עובדה שרבנו

ישב פעם אצל החזו"א, ואז נכנס

יהודי לבקש ברכה, והחזו"א

אמר לו: 'מה אתה מבקש ממני

ברכה, תבקש ממנו', כשהוא

מצביע על רבנו..."

אתה מבקש ממני ברכה, תבקש ממנו', כשהוא מצביע על רבנו.

"מהג"ר ראובן קרלנשטיין זצ"ל שמעתי, שפעם הגיעה קבוצת בחורים מכפר סבא לחזו"א ושוחחו עמו בלימוד, בתום שיחתם שאלם החזו"א היכן הם לומדים ומשנענו שהם לומדים בכפר סבא אצל הר"מ ר' אהרן לייב שטיינמן, הפסיק אותם החזו"א ואמר להם שאותו צריכים לקרוא בשם 'הגאון הצדיק ר' אהרן לייב שטיינמן'!

"מעניין לציין מה שסיפרה הרבנית ע"ה, שכשחזר רבנו מבני ברק לאחר שהיה אצל החזו"א, הוא בכה מאוד וכאשר שאלה אותו מדוע הוא בוכה, השיב שחושש שהפסיד את כל העוה"ב, מהכבוד שקיבל מהחזו"א. לימים, כאשר נסע רבנו ביחד עם כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א לארה"ב למסע חיוזק, כששב לבית התפרץ בבכי לפני הרבנית, על הכבוד הרב שקיבל שם, וחלשה דעתו מאוד. אה! אז אמרה הרבנית לנכדים: "אני נזכרת שכזה סוג בכל, בכה סבא כאשר שב מביקור בבית החזו"א שכיבדו מאוד, ולא יכולתי להרגיע אותו..."

"למעשה ידוע, שרבנו בשלב מסוים נמנע להגיע לחזו"א, בטענה שהוא מקבל אצלו מדאי הרבה כבוד והוא חושש לעוה"ב שלו.

בהקשר לכך מספר לנו הגרמ"ב שליט"א עובדה מעניינת: "בשנותיו האחרונות של רבנו כאשר לבקשת רופאיו היה מטייל רגלית מדי יום ביומו באזור בית החיים, הציעו לו כמה פעמים להתפלל על קברו של החזו"א אולם תמיד אמר שהוא מפחד להתקרב לחזו"א מיראת הכבוד, אולם פעם אחד נעתר ונכנס לציון החזו"א להתפלל, בתום אמירת התהלים ביקש מהחזו"א מחילה. הדבר היה תמוה לכול מה לו לרבנו לבקש מחילה מהחזו"א? לאחר מכן הבנתי מתוך דבריו שבקשת המחילה הייתה מכיון שבחיי חיתו הפסיק להגיע לחזו"א וחשב

מדוע קרע רבנו את הסמיכה שקיבל ממרן הגרי"ז מבריסק?

שמענו מאחד מבני המשפחה, שראה בבית רבנו את כתב הסמיכה שכתב הגרי"ז על רבנו בעת שנסע לשווייץ, ולמטה הצטרף מרן הג"ר חיים עוזר זצ"ל לכתב הסמיכה בכמה מילים.

רבנו סיפר שהיו עוד כמה שקיבלו סמיכה מהגרי"ז, אבל הם ביקשו ממנו, והוא לא ביקש בעצמו את הסמיכה מהגרי"ז אלא הגרי"ז מעצמו נתן לו את זה. [וייתכן שהגרי"ז העביר את זה דרך הג"ר משה סולוביצ'יק זצ"ל והוא עבר דרך וילנא והחתים ע"ז את הג"ר חיים עוזר].

והרבנית ע"ה סיפרה לנכדה באחת השנים, שכאשר מצא אחד מבני המשפחה את הסמיכה בבית והתפעל מזה, לקח רבנו את הסמיכה וקרע את זה לגזרים, ואמר שהגרי"ז כתב את זה רק כדי לעזור לו בשווייץ ולא התכוון לכל הדברים שנכתבו שם.

(מתוך קונט' 'כאיל תערוג' – מתורתו של רבנו זצ"ל)

שאולי הוא ציער בכך את החזו"א שהפסיק להגיע אליו, והדברים פלאיים!

בסיום השיחה אנו שומעים מהגרמ"ב שליט"א עובדה מעניינת אותה שמעה מרבנו בעצמו המעיד על חיי הפשטות אותה חי רבנו כל שנותיו:

"היה זה כאשר רבנו כיהן כראש הישיבה בכפר סבא ואז לבש בענותנותו חליפה קצרה, אולם כאשר הגיע לחזו"א הורה לו החזו"א שעליו ללבוש חליפה ארוכה, אולם המצב הכספי ששרר בביתו לא איפשר לו לקנות חליפה חדשה, משום כך הוסיפה ותפרה לו הרבנית ע"ה על אותה חליפה עוד כמה חתיכות בד וכך נהפכה החליפה הקצרה לחליפה ארוכה... לימים כאשר הגיע לכהן כראש ישיבת פוניבז' לצעירים התחנן בפניו ראש הישיבה הגר"ש גרוסברד זצ"ל שיתחיל ללכת באצטלא דרבנן, ורק לאחר הפצרות רבות נענה לבקשתו והחל ללבוש 'פראק' לא לפני שע'גל את קצוות הבגד שלא יתחייב בציצית מחמת ד' כנפות".

עוד רבות בפיו של הגרמ"ב שליט"א על עוצם גדלותו של רבנו, הזמן יכלה והסיפורים בפיו לא יכלו מזיכרונותיו הרבים מכל אותם השנים שזכה לקרבה יתירה במחיצת רבנו, אולם השעה המאוחרת דוחקת את הגרמ"ב שליט"א לסיים את שיחתו מחמת השיעור שעומד למסור בפני תלמידיו ושומעי לקחו, ועוד חזון למועד להרחיב את היריעה אי"ה.

תודתנו נתונה למערכת 'כאיל תערוג' על עזרתם הרבה לצורך עריכת המאמר

בהכדלה במוצאי שבת

באמירת קינות בת"ב

בקריאת המגילה

בהדלקת נר חנוכה

בנטילת לולב

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המבשר כא

שורייץ

נדודים, תלאות ו... תורה

8 שנים 8 תחנות

מפה גיאוגרפית וכרונולוגית מסמלת את שנות שהותו של מרנא ראש הישיבה זצוק"ל בשווייץ
לפי סדר השנים ועל פי מסמכים וממצאים שונים

תיאור מקורי על השפעתו של רבנו והתמדתו העל-טבעית על תלמידי הישיבה, אנו מוצאים בין עלי תולדותיו של הרב בוצ'קו שראו אור לאחרונה, שם נכתב: "הרב יעקב בק, מתלמידי הישיבה במונטרה, זוכר את הימים בהם הגיע הרב שטיינמן לישיבה, לדבריו: 'כל פעם שהעפנו מבט לעבר מושבו של רבי אהרן לייב, המקום היה מאויש, רבנו ישב ולמד ללא הפסקה, כל דקה הייתה חשובה'. ר' חיים ארלנגר משווייץ שאף הוא למד בישיבה, סיפר כי היה מקשיב בערגה למנגינת הלימוד של הרב שטיינמן, ניגון שנספג באוזניו והזרים בעורקיו אהבת תורה לכל ימי חייו".

כשנתיים נמשכה תקופת לימודיו של רבנו בישיבה במונטרה, שנתיים בהן הרביץ תורה, יראה וטהרה בתלמידים ועודד את לימודם בדרכים שונות. במכתב ברכה ששלחו תלמידי הישיבה לרב בוצ'קו בפרשת ויקרא, תרצ"ט, לרגל אירוסי בתו, עוד מוצאים את חתימתו של רבי משה. ממצאים שונים שהתגלו בשנים האחרונות מלמדות על סיבות טכניות שונות שהביאו את רבנו ואת רבי משה לעזוב את מונטרה ואת הישיבה בה. והם עברו לשהות בעיירה הקסומה 'ב'ה' השוכנת למרגלות האלפים הברניים.

בה, תרצ"ט-תש"א

מניין דליל ותקיעות של בדיעבד

השערות שונות מובילות אותנו לכך, שלעיירה 'בה', הגיעו השניים סמוך לראש השנה ה'ת"ש, שם ערכו את תפילות הימים הנוראים, במחיצתו של מרן הגאון רבי אייזיק שר זצוק"ל ששהה בשווייץ לצורך מנוחה. על פי עדותו של רבנו, הרי שבראש-השנה הצליחו בקושי רב לקושש מניין יהודים לתפילות ולתקיעות, כשהעשירי למניין הופיע רק ב'גאל ישראל'.

כעבור שנים סיפר רבנו על התקיעות באותו ראש-השנה שיצאו בקושי רב עד שספק אם השומעים יצאו ידי חובתם. ואכן, באותה שנה הצליח השטן לרקד ולפזז ברוב הפינות באירופה בהם יהודים מצויים ולפתוח במסע ההרג והאובדן הנורא ביותר שידע העולם מראשית בריאתו.

ב'בה' שהו השניים אצל יהודי בשם 'אשר ערלנגר' שהחזיק בית חינוך לילדים סוציאליים, והוא ומשפחתו כיבדו ביותר לשני תלמידי החכמים הצעירים ודאגו לכל מחסורם.

יתר קורותיו של רבנו בתקופה שהותו ב'בה' לא ידועים. העדות האחרונה לשהייתו במקום, מצוינת בראש מכתב ששיגר רבנו מ'בה', בתאריך המצויין: ערב יום הקדוש, תש"א.

מחנה שאונברג, תש"א

תורה בכל מצב!

על פי החוקה השווייצרית באותן שנים, הונהג שפליטים השהים במדינה, הוחזקו במחנות עבודה עם תנאים גרועים למדי, כשהם מבצעים עבודות תשתית מפרכות ומקבלים

רבנו זצ"ל בשווייץ (ארכיון הרב מר)

תשי"ד ומוענה אל הרב ירחמיאל אליהו בוצ'קו זצ"ל, מייסד ישיבת 'עץ חיים' במונטרה שבשווייץ, הוא מוסיף ומבקש גם אודות רבנו: "עוד אבקשו בקשה שטוחה עבור הבחור הרב הגאון החרדי העמקן וברי ויקר היראה, עדין לגדול בישראל, כש"ת מר אהרן ליב נ"י שטימאן מבריסק... אנא מכ"ג שיחה, לשלוח לו דרישה מיישבת כתר"ה וגם הוא יהיה לנחת בהישיבה..."

מכתב הקודש עשה את שלו, הרב בוצ'קו בקבלו אותו, פנה אל העירייה המקומית וביקש מהם לשלוח הזמנה פורמלית עבור שני התלמידים הנמצאים בשטחה של פולין. בהגיע ההזמנה, חשבו השלטונות בפולין שמדובר בהזמנת כבוד מהממשל בשווייץ ומיהרו לאשר לרבנו ולרבי משה את יציאתם. מספר חודשים נוספים חלפו עד שרבנו הצליח להשיג אישור שהייה קבוע בתוך שווייץ בדרכים לא דרכים והוא יצא את בית הוריו, את ארצו ומולדתו. בדרכו מלאה הטלטלות עבר בוורשה הבירה שם פגש במרן הגאון רבי שמעון שקאפ זצוק"ל בעל 'שערי יושר' ששהה במקום לצורך רפואי, המשיך לברלין, משם לבאזל השווייצרית, לארוזה ומשם למונטרה, ייעדו.

רבי משה שנתקל בקשיים להסדרת השהייה הממושכת בשווייץ הגיע לשווייץ כמחצית השנה מאוחר יותר.

מונטרה, תרצ"ז-ט

ללמוד וללמד בישיבת 'עץ חיים'

אחרי חג השבועות של שנת תרצ"ז הגיע רבנו למונטרה והשתלב מיידית במערך הלימודים בישיבת 'עץ חיים'. הרב בוצ'קו שהכיר ברמתו התורנית שהעפילה על פני כל מה שהכיר, מיהר למנות אותו כר"מ בישיבה (ומאוחר יותר, משהגיע רבי משה סולוביצ'יק, מונה אף הוא יחד עם רבנו) והתלמידים נקשרו אליו עד מהרה בעבודות האהבה. מלבד השיעורים הקבועים, היה רבנו אף מוסר שיעור יומי בהלכות שמירת הלשון.

לא צריך להיות היסטוריון יודע כל, כדי לקבוע ולהבין שמהשנים המשמעותיות ביותר שחוותה חבל הארץ השווייצרית, ההררית והקסומה, הייתה אותה תקופה שנחרטה בחרט זהב בדפיה הכרונולוגיים של העם היהודי, תקופת השנים הקצרה בה היא זכתה לאכלס את מדרך כפות רגליו של מרן ראש הישיבה זצוק"ל, מאור הגולה ורבן של ישראל. דומה כי מיום ברוא האלוקים את הרי האלפים מושלגי הקדקוד ואת שטחה הפורה של שווייץ, לא נרשמו בה שנים מכוננות לעם היהודי, כאותן שנים בהן גילם רבנו את טהרת מסירות הנפש לתורה ויגיעתה על פני התחנות השונות בה; במונטרה (יש להבדיל מהערים 'מונטריי' שבמקסיקו או בקליפורניה) וב'בה, במחנה שאונברג ובעיירת המרפא לז'אן, בלוצרן ובלוגאנו, בציריך ובז'נבה.

בשנים האחרונות הופיעו עדויות שונות על אותן תקופות, חלקן ממה שנשמע זעיר פה וזעיר שם מפי רבנו בעצמו, בהזמנויות שונות, ורובן מעדויות שהצטברו בפיהם של זוכרי התקופה. מטבע הדברים נפלו אי דיוקים שונים בין העדויות המצטברות (לדוגמה: רבים ציינו את מפגשיו עם הגרי"י וינברג זצ"ל בעל 'שרידי אש', כשהמציאות היא שרבנו עזב את שווייץ טרם ה'שרידי אש' הגיע אליה). משכך, פנינו להיכנס בנבכי הזמן, ובהסתמך על עדויות שונות, חלקן חדשות, ובפענוח מכתביו של רבנו מאותה תקופה, הרכבנו מחדש את הפסיפס ההיסטורי של 'תקופת שווייץ', כשהמפה המדויקת - פרושה לפניכם. רק נקדים ונציין שמחמת קוצר היריעה לא ניכנס לסיפורים ופרטי פרטים שהתרחשו בכל מקום, כי אם למפרט הכרונולוגי של הדברים.

בריסק, תרצ"ז

איום הגיוס וההגירה

לקראת תחילת שנת תרצ"ז קיבל רבנו 'צו גיוס' המחיבו להגייס לצבא הפולני. מה שאומר - התמודדות לא פשוטה עם ניסיונות חוזרים ונשנים של עקירת הדת. רבנו ניסה בדרכים שונות להיפטר מרוע הגזירה, אם על ידי שינוי שם משפחתו משטימן לשטיינמן ואם בניסיון כושל להשגת סרטיפיקטים לעלייה ארצה. משכשלו המאמצים נותרה לפניו ברירה אחרונה - להגר לשווייץ בתואנה שהוא נוסע להשתלם בלימודים; שכן הפולנים היו מעניקים הרשאת יציאה לכל הסטודנטים שחפצו להשתלם בידיעותיהם בשווייץ שנחשבה כמלומדת.

הבעיה היחידה הייתה, שלשם קבלת ההרשאה היו צריכים להציג הזמנה רשמית מאחד מהמכללות בשווייץ ואילו הישיבה במונטרה, אליה היו פני רבנו מועדות, לא עמדה בקריטריונים הנדרשים. בצד לו, חבר רבנו אל ידידו מנוער, מרן הגאון רבי משה סולוביצ'יק זצוק"ל, שאף הוא היה עמו באותה צרה, ואף הוא תכנן לנסוע לשווייץ וביקש ממורו ורבו מרן הגאון רבי ברוך בער מקמניץ זצוק"ל שינסה להשתדל למענו. משנכח רבי משה במצוקתו של ידידו-רבנו, הוא ביקש מרבו הגדול שיצרף גם את שמו של רבנו אל מכתב השתדלנות.

באיגרת אותה שיגר מרן רבי ברוך בער בליל ערב חג הסוכות

האישור הפורמלי שהגיעה מהעירייה והמעתה את השלמונות * השיעורים בשמירת הלשון * התקיעות שבדיעבד והעבודה המפרכת * בבית החולים ובעירת המרפא * בלוצרן ובברית הנישואין * תקופת שווייץ...

בלעדיו: "אני צילמתי את התמונה הידועה בשווייץ".

סופר 'המבשר' שוחח עם הרה"ח הישיש ר' אביגדור שטרנברג שליט"א מארה"ב, מי שצילם את התמונה הידועה של רבנו בצלו של כ"ק מרן אדמו"ר ה'דברי יואל' מסאטמר זצוק"ל

ר' אביגדור סיפר לנו שהוא זה שצילם את התמונה בתקופת שהותו של רבנו במונטרה, היה זה כשמרן ה'דברי יואל' זצוק"ל ביקר בעיירה והבחורים הליטאים שבישיבה סובבו אותו בתקופת השהות וניקו מצילא דמהימנותא. ר' אביגדור זוכר את רבנו כמגיד-שיעור לתלמידי הישיבה, חרף היותו בחור בעצמו.

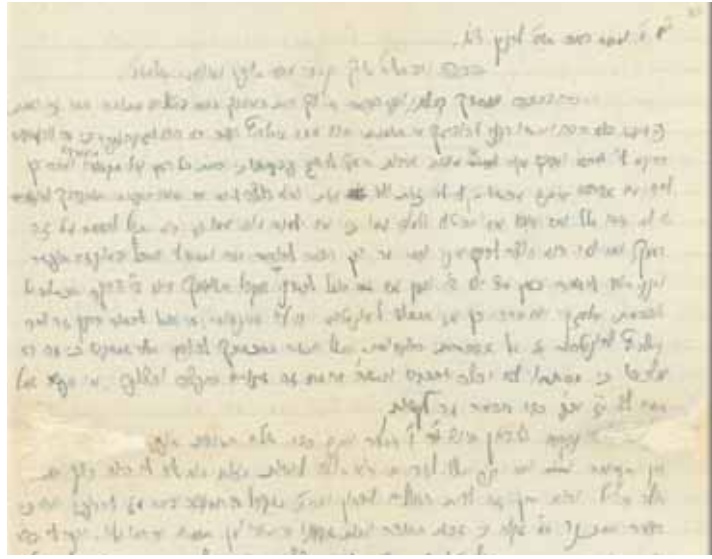
כפי הידוע, רבנו נפגש פעמים ספורות עם הרבי מסאטמר שהגיע לשווייץ באמצע המלחמה, הרבי מסאטמר התבטא אודות רבנו גדולות ונצורות. בגיליונות 'כאיל תערוג' הובאה עדות משמו של הגאון רבי משה שליט"א, בנו הגדול של רבנו, ששמע מאמו על כך שהרבי מסאטמר ביקש לשוחח עם רבנו טרם עלותו לארץ-הקודש כדי להזהירו מהסכנות הרוחניות השורות בה. בהגיע רבנו, ישב עמו הרבי תשע שעות רצופות! לאחר השיחה הפטיר הרבי באוזני הרבנית: "כן, אכן הוא ירא שמים בתכלית... הא! ניכר בו שהוא קדוש מרחם..."

הרה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר זצוק"ל בשווייץ לאחר המלחמה, נראה מהצד רבינו זצ"ל

רבינו זצ"ל כחתן ביום חתונתו

מכתבו של מרן בואזן עיירת המרפא. קדם

בתמורה פרנק אחד ליום. בחודש מר-חשוון תש"א הוקם 'מחנה שאונברג' שיוחד ליהודים שומרי מצוות, אליו נלקחו רבנו ורבי משה סולוביצ'ק לעבודת סלילת כביש באורך שלושה קילו-מטרים.

לתקופה קצרה היה רבנו, למרות חולשת גופו, מתייגע בעבודה שהוטלה עליו - אחראי פיצוץ הסלעים. אבל גם אז, הוא לא מש מתוך תלמודו. אחד העדויות שנשמרו מפיו של מי ששהה שם עם רבנו, הר"ר חיים שטרן ז"ל, מספרת: "הוא היה אחראי על פיצוץ הסלעים, אבל תמיד ראינו אותו יושב ודף גמרא בידו... הוא היה לימד כל הזמן והרים את הראש רק כשהיה צריך לעשות את עבודתו. ובכלל, לא היה אצלו רגע אחד של בטלה. אף פעם לא ראינו אותו הולך בטל במחנה. תמיד היו עיניו שקועות בספר בהתמדה עצומה - גם ברגעים הכי קשים".

מסתבר שמנהל המחנה הוקסם מהרוחניות הטהורה שנשבה מרבנו, מה גם שהכיר בו שאינו כשיר לאותה עבודה; על כן החליט לאפשר לרבנו להקל מעליו את עול העבודה הקשה. היה זה רבי משה סולוביצ'ק ויהודים נוספים שהציעו לחלק ביניהם את עבודתו של רבנו ובלבד שרבנו יוכל לשבת וללמוד במנוחת הדעת... משך תקופה היה רבנו חופשי יותר והיה פנוי עוד יותר לפרך את גופו בעמלה של תורה, אמנם עדיין נשאר במחנה, עם כל התנאים הרעים שהיו בה.

באמצע הקיץ של אותה שנה החל רבנו חש בריאותיו. רופאי המחנה לא הצליחו לאבחן את מחלתו והוא אושפז בבית חולים לריאות במקום סמוך, בו שהו בעיקר חולי שחפת.

לאזן, תש"א

הבדיקה הכושלת פעלה את ההצלה

שני מכתבים מעניינים שהתגלו לאחרונה, מלמדים אותנו שבחודש אב תש"א שהה כבר רבנו בעיירת המרפא 'לאזן', עיירה ידועה אליה נשלחו חולי שחפת. מדובר במכתבים אותם כתב רבנו לידידו, רבי משה. באחד מהם הוא מספר שבבית החולים הוא אמנם לא אובחן כחולה שחפת, אולם אחד ממלוויי ביקש מחולה שחפת ששהה בקרבת מקום, שירק בתוך הבדיקות של רבנו כך הבדיקות יסמנוהו כחולה שחפת והוא ישוחרר. הבדיקה אכן אבחנה את רבנו כחולה שחפת ברם הרופא הגיע ובדק את רבנו בעצמו וקבע שכל הנראה חלה טעות בבדיקה מאחר ולא ניכרים בגופו הטהור תסמיני המחלה.

לאחר תקופת שהייתו של רבנו בעיירת המרפא הוא שב למחנה העבודה והחליט להראות למנהלים את מכתבו של הרופא השולל את הבדיקה. משהבחינו שבניגוד להחלטת הרופא, הרי שהייתה בדיקה שהעלתה שרבנו חולה שחפת, שוב לא רצו להסתכן בחשש של הדבקות המונית ושחררו את רבנו לגמרי.

תאריך זה המלמד על כך שרבנו חלה בשלהי קיץ תש"א, מפרך לכאורה את הסיפורים אודות חג הסוכות של רבנו במחנה שאונברג, שכן רבנו לא שהה במחנה כלל בהגיע חג הסוכות. ומלמדים שסיפורי ההוד אודות חגיגות ארבעת המינים שהשיג רבנו בעמל רב, התרחשו כנראה בתקופה אחרת ובצל קושי אחר. אבל לא במחנה העבודה.

עם שחרורו חזר רבנו לעיירה 'בה' שם שוב זכה להארת הפנים של משפחת ערלאנגר. וכעבור תקופה עבר לעיר לוצרן.

לוצרן, תש"ב

"לוצרן גרופ"

ללוצרן הגיע רבנו על פי הזמנתו האישית של יהודי בשם ר' יצחק הרץ שקיבץ יחדי קבוצת נערים ורצה שרבנו ישמש כמגיד שיעור ומורה דרך עבורם. ירחים מספר ישב רבנו עם התלמידים יומם ולילה ואילפם בחוקי התורה, ולאחר מכן - משהיו צריכים לבסיס של ישיבה מכלכלת - עבר רבנו יחד עמם קבוצה נפרדת בתוך הישיבה במונטרה. הקבוצה שכונתה "די לוצרן גרופ" - הקבוצה הלוצרנית, קנתה לעצמה שם של קבוצה מיוחדת הדורשת מעצמה לימוד ויגיעה בצורה הנעלה שרבים ומאורם לימדם.

במונטרה שהה רבנו עד שנת תש"ד, כשהגב' מרת שטרנבוך ע"ה הציעה לרבנו את הרבנית ע"ה, בתו של הר"ר שמאי קורנפלד זצ"ל, יהודי חסידי מפולין.

ציריך-לוגאנו, תש"ד-ה

קול מצהלות חתנים

בתאריך י"ג בטבת תש"ד בא רבנו בברית הנישואין עם הרבנית ע"ה בבית קטן מידות בעיר ציריך, לשם הוזמנו מוזמנים מעטים מאוד - זאת בשל הקפדתו של רבנו לא להזמין אורחים על חשבון היהודים הטובים שמיימנו את החתונה. לאחר הנישואין עבר רבנו להתגורר בלוגאנו, שם פעל בעזרתם של עסקנים טובי לב, ובמיוחד הרב זאב רונגרטן זצ"ל להשיג סרטיפיקטים לכניסה לארה"ק שהייתה נתונה אז תחת שלטון המנדט הבריטי.

אחרי חג השבועות של שנת תש"ה, משהושגו האישורים הנדרשים, עזב רבנו את שווייץ בעוברו דרך העיר לוגאנו שם נועד גם כ"ק מרן אדמו"ר ה'דברי יואל' מסאטמר זצוק"ל (ראה חלוץ). הנסיעה הייתה ארוכה ומטלטלת בדרכים שונות בים וביבשה, עד שהגיע רבנו אל משכנו, מנוחתו ונחלתו - ארץ חמדת האבות...

מקורות: מסמכים היסטוריים שונים; הספר מנובהרדוק דרך מונטרה לירושלים; כאיל תערוג; רבי אהרן לייב; שיחות ובידורים שונים ועוד

הסוד של כפר-סבא

סופר 'המבשר' התחקה אצל שלושה מתלמידי רבנו בתקופת כהונתו כראש ישיבת 'חפץ חיים' בכפר-סבא, בניסיון לגלות את סוד השפעתו העצומה של מרן ראש הישיבה וצוק"ל על תלמידיו, השפעה שלא נס ליחה עד עצם היום הזה. התלמידים: **הרה"ג רבי שמואל הלר שליט"א רב בית כנסת המרכזי בחיפה, הרב מאיר וונדר שליט"א והרה"ג ר' יוסף גינזבורג שליט"א**, פתחו בפניו צוהר מיוחד על התנהגותו והשפעתו של רבנו באותם ימים, צוהר המלמד אותנו כמה גדול היה כוחו ותבונתו

נעורים אל החצר שהייתה מרובדת עם שכבות חול ובנו מהחול דגם מוקטן של המזבח עם כל הפרטים היחסיים, הכרכוב והסובב, הכבש והקרנות... רבנו שהבחין בכך, יצא אל הבחורים בפשטות, והחל דן עמם במידות והלכות המזבח על פי נתוני מזבח החול שהקימו... זו דוגמה של הפשטות הקוסמת שלו, זו ששבתה את לבנו... זה מסוג הזיכרונות הנחרטים במוח לנצח.

"ההתמסרות שלו לצרכיו של כל אחד מהתלמידים הייתה פלאית ממש. כשאני נכנסתי ללמוד בישיבה, בסוף שנת תש"ו, הייתי כבן תריסר ומחצה. אבי ביקש מרבנו אם יוכל לסייע בידי בהכנת ה'פשעטיל' לקראת כניסתי לנועם עול תורה ומצוות.

תקופה לפני תאריך ה'בר-מצוה' לקחני רבנו תחת חסותו. הוא כתב והכין עבורי את דרשת בר-המצוה במלואה, זאת מלבד מספר שיחות הדרכה אישיות שערך עמי עם קרוב התאריך המשמעותי כל כך בחיי. אני זוכר שהוא אמר לי שלקראת התאריך בו אהפוך למחויב בקיום התורה והמצוות, טוב יהיה אם אקבל על עצמי קבלה אחת חזקה אותה אנצור כל ימי חי והציע לי לקבל על עצמי להתחזק ב'שמירת הלשון', בזהירות יתרה שלא לדבר לשון הרע... כך בהשקט אבל בבטחה הצליח לשנות את חיי תלמידיו."

"ההוכחה הגדולה ביותר להצלחת החינוכית של רבנו" - מציין ר' יוסף גינזבורג - "היא העובדה שכל מי שלמד אצלו בכפר-סבא, ממשיך לכוונתו בתואר 'דער ראש ישיבה', זאת על אף שהישיבה שם הייתה ישיבה לצעירים והתלמידים כולם המשיכו ללמוד לאחר מכן בישיבות נוספות..."

הרב הדומה למלאך - הדוגמה החיה

הסיבה הנוספת להצלחת השפעתו של רבנו על תלמידיו, הייתה הדוגמה האישית שהוא הציב להם. התלמידים הבינו שהם חיים בצלו של מי שעתיד להיות 'גדול הדור', על כן רכשו ממנו רוב תורה וקדושה והתנהגותם הייתה בהתאם.

במתק שיחו ובאריכות מרתקת, ממחיש לנו הגר"ש הלר את אותה דוגמה ואת השפעותיה: "אני זכיתי להיות שנים רבות מחנך לתלמידי ת"ת. אני זוכר שפעם אחת אתגרתי את תלמידיי בשאלה הבאה: 'מה תעשו תלמידים אם באמצע השיעור תתקוף אותי עייפות ואירדם?', הילדים החרישו בדרך-ארץ עד שאחד מהם ענה בשקט: 'אם תרצה היה נרדם, אין ספק שהיינו קמים

בישיבה בכפר סבא. מימין לשמאל, רבנו, הרב אברהם ריין ורבי שמואל אליהו אורלנסקי ר"מ בישיבה

עם תלמידיו. הוא אף פעם לא שמר מרחק מהם אלא תמיד השתדל להיות מעורה בכל פרטיהם, באהבה ובחיבה. אני זוכר כמו היום שהתלמידים היו מכינים 'עיתון קיר' שבועי, עליו רשמו התלמידים ואני בתוכם ידיעות שונות (לדוגמה: ידיעות עם פטירתו של רבי משה בלוי זצ"ל, או כנסים שונים שהיינו קשורים אליהם), רבנו היה בקביעות מתעכב לצד העיתון, קורא מקופיאת את הנכתב ובשעת הצורך אף מעיר ומחמיא..."

"אני זוכר במיוחד את התקופה בה קבוצה מבחורי הישיבה קבעו לעצמם ללמוד מסכת מידות בשעות בין הסדרים. לאחר שלמדו היטב את מידות המזבח, הם יצאו בשוכבות

העניויות שלו. זה כל כך קסם עד שלא היה אפשרי לא להישאב אליו. מעולם לא ראינוהו כועס או נתון בסערת רוחות. הוא תמיד היה רגוע ושלו בצורה יוצאת דופן, דיבורו היה בשקט, את שיעוריו הוא מסר בקול רגוע מאוד שנשמע רק בחסות הדממה. כשהוא רצה לקרוא לבחור הוא לא מיהר להכריז את שמו אלא היה מסמן לו בידיו בעדינות, ובכלל, כל תנועותיו שידרו ענווה, ביטול הישות ופשטות עצומה... הפשטות הזו, הצניעות הזו, ההתבטלות הזו, היא זו שמשכה אליו ולתורתו את התלמידים כדבורים הנמשכים לצוף".

על הדברים מוסיף ר' מאיר וונדר: "אותה הנהגה פשטנית התבטאה בעיקר בהנהגתו

"...דיבורו היה בשקט, את שיעוריו הוא מסר בקול רגוע מאוד שנשמע רק בחסות הדממה. כשהוא רצה לקרוא לבחור הוא לא מיהר להכריז את שמו אלא היה מסמן לו בידיו בעדינות..."

דער ראש ישיבה. רבינו במועצה"ת של דגל התורה בבית הגרא"מ שך זצ"ל עם כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א

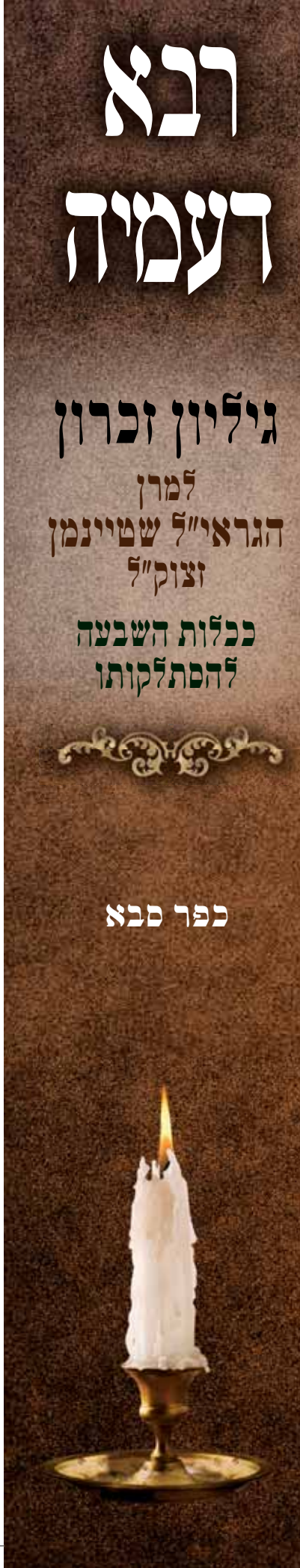
כשהגיע הרב אברהם ריין ז"ל, מהפעילים הבולטים של צא"י, בימי תחילת קיץ תש"ו, אל המחסן הרעוע ברחוב פיק"א בפתח-תקוה, לשם נשלח ע"י מרן ה'חזון איש' זי"ע בעצמו, הוא נדהם לגלות שהאיש לו הוא רוצה להציע את משרת ראשות הישיבה שהקים בעיר 'כפר סבא', גר בתנאים תת-אנושיים, במחסן טחוב ומט ליפול. אם עד עתה הוא היה מלא חששות לגבי המינוי העתידי של האברך רבי אהרן לייב שטיינמן, אותו לא הכיר; הרי שהעוני המשווע רק הגדיל את מידת הסקפטיות שבקרבו. אולם מצווה הוא ועושה את דברו של פאר הדור מרן החזון איש, ומזמן את האברך שפניו מפיקות נהרה, לכהן בראשות הישיבה, לא לפני שהוא מציב לפניו שורה ארוכה של תנאים בהם יהיה עליו לעמוד, ולא - הוא יאבד את משרתו כראש הישיבה.

הזמן התחיל ביום חמישי, ובמוצאי מנוחה כשר' אברהם הגיע לישיבה הוא כבר הבין עד כמה עמקה טעותו. היו אלה התלמידים הצעירים שקידמו את פניו בצהלה כשפיהם מלא בשבח על ראש הישיבה החדש שהצליח בצורה פלאית ללכד סביבו את התלמידים כולם בציינתות מוחלטת כבר ביומו הראשון. מיהר ר' אברהם אל ראש הישיבה, התנצל בפניו עמוקות והודיע לו שכל התנאים בטלים ומבוטלים כעפרא דארעא.

כיום, 72 שנים אחרי, החלטנו להתחקות אחר סודו הנצחי של רבנו, הסוד בו הצליח להלך על רוחות תלמידיו, להחזיר בהם אהבת תורה ויראת שמים ואף לשנותם מן הקצה אל הקצה. כשאין לך תלמיד שלמד ב'כפר סבא' של אותם שנים שאינו מתרפק בערגה נדירה על אותה תקופה שלא משה מזכרוננו גם בחלוף השנים הרבות. לשם כך שוחחנו עם שלושה תלמידים שעדיין לא נס ליחם ודמותו רבת האנפין של רבנו עדיין מלווה אותם כבימי כפר-סבא: הרה"ג רבי שמואל הלר שליט"א רב ביהמ"ד המרכזי בחיפה; הסופר הנודע הרב מאיר וונדר שליט"א מירושלים עיה"ק; והרה"ג ר' יוסף גינזבורג שליט"א מתלמידי-החכמים שבחיפה. השלושה תיארו את אישיותו של רבנו בתוך הישיבה ואת השפעתו עליהם ועל נפשם, ומאליו הובן כבר מה היה סודו של רבנו בו הצליח לשבות את לב התלמידים ולקרבם לתורה ולנותנה ית'.

פשטות, צניעות, התבטלות והתמסרות

"סוד משיכתו של רבנו" - שח לנו ר' יוסף גינזבורג ברגש עצור - "הייתה הפשטות שלו,

"חוצפא יסגי" במשנת רבנו

זיכרון מעניין שמור עם הגר"ש הלר שליט"א מימי כפר-סבא, בו הוא משתף אותנו בנועם שיחו:
"באחד הימים ניגשתי לרבנו, ראש הישיבה, ושאלה בפי: הלא חז"ל מלמדים אותנו שבעקבתא דמשיחא חוצפא יסגי, אולם כשאני מבטי סביבי בהיכל הישיבה אני רואה את התלמידים כולם שקטים ותמימים, מלאי דרך-ארץ ורחוקים מכל שמץ של עזות פנים, היכן אנו מוצאים אפוא את נבואתם של חז"ל על החוצפה שתתעורר בדור האחרון.
"רבנו לא חשב פעמיים והשיבני על אתר: היודע אתה כמה קדוש ונשגב היה רבנו בעל 'פני יהושע' זי"ע וכמה רב היה כוחו בתורה... בשביל לחבר את חיבורו העמוק הוא למד במיוחד ארבעים ושתים פעמים את כל הש"ס ואילו כאשר כל כתביו נשרפו לו הוא ישב ושחזר הכל מתוך זכרונו הכביר... גדול וענק הוא היה, מקדושי ומאורי האומה... ואילו בירכתי בית-המדרש אני יכול לשמוע לא אחת שני בחורים העומדים ודנים ביניהם בלהט הסוגיא הנלמדת, כשאחד מהם מצטט קושיא עצומה של הפני יהושע' ואילו חברו משיב לו במלחמתה של תורה: 'ע'ה... קושייתו של הפני יהושע' אינה קושיא ככלל!". זה, ההתבטאות הזו וכל הדומות לה, זה ה'חוצפא יסגי' הקיים בדורנו והמלמד אותנו שאנו נמצאים כבר לקראת סוף הגלות".

רשימת התלמידים הנראים בתמונה (מזיקרונן של ר' מאיר וונדר):

בשורה התחתונה מימין לשמאל: ר' אליעזר גוטמן מחיפה, ר' יעקב לנגה מחיפה, ר' א. פרומוביץ מפ"ת, ר' אליהו ברקוביץ מחיפה, לא ידוע, ר' שמואל הלר מפ"ת, ר' יוסי גינצבורג מפתח תקוה.

שורה מעליה: ר' זאב סעי (ניצול שואה) מלונדון, ר' שמחה קסלר ז"ל מחיפה - רבה הראשון של קרית ספר, הרב שמואל אליהו אורלנסקי ז"ל משנחאי ר"מ ביישיבה, מרן ראש הישיבה הגרא"ל זצ"ל, הרב אברהם ריינ ז"ל - המנהל, לא ידוע, ר' דב לנדא ניצול שואה, ר' מנדל צ'נקי. ניצול שואה - ר' יוסף זילברנגל מפתח תקוה.

שורה מעליה: ר' יצחק מנדלר מחיפה, ר' דב גרינשטיין מבני ברק, ר' זליג טראובה מרעננה, ר' מרדכי פשוורסקי- ניצול שואה, הג"ר דוד כץ שליט"א - רבה של רמות רמז בחיפה, לא ידוע, ר' שמחה לנדא ז"ל - ניצול שואה, ר' אברהם קסלר מחיפה.

בשורה העליונה: ר' שמחה ראם מפתח תקוה, לא ידוע, לא ידוע, לא ידוע, ר' יהודה אנטנין מחיפה, לא ידוע, לא ידוע, ר' אליהו גרינשטיין מבני ברק, ר' אברהם פניכל - ניצול שואה, ר' חיים בוטרמן - ניצול שואה.

מוסר לעתים תכופות שיחות מוסר והתעוררות בהן
שילב מתורת המוסר ואף הילך לדבר מענייני הזמן
מעניינים שונים שצריכים היו תיקון בין התלמידים.
לעבור שנים רבות הגעתי לרבנו והבאתי לו מחברות
שונות בהן רשמתי את השיחות בשעתו. קורת רוח
יכרה על פני רבנו שדפדף שעה ארוכה בין הדפים,
בשהוא הבחין ב"ענייני השעה" המשובבים בין
השיחות, ננסכה בת שחוק על פניו הטהורות. 'העיקר
הם דברי המוסר התקפים גם כיום' הוא אמר לי".

מפעימה היא עדותו של ר' יוסף גינזבורג: "לפני
מספר שנים התקיימה שמחת הברית לאחד מניני
במעונו של רבנו. לאחר הברית ניגשתי לרבנו
הזהדיתי בשמי כשאני אומר: 'אני זכיתי ללמוד
אצל ראש הישיבה לפני שישים שנה'. 'לא לא -
מיהר רבנו לתקן אותי - לא לפני שישים, אלא לפני
שישים ושתיים שנים!', כל הנוכחים יצאו מגדרם

“דוגמה אישית זו הייתה מלבד הכוחות הרבים שהוא השקיע בללמד את הבחורים מושגים של גדלות, של הקפדה ויראת שמים. אחד מהדברים שהוא לימד אותם, הוא דברי ה'משנה ברורה' לגבי החובה לכוון באזכרות, בשמות הקודש בתפילה... רבנו הצליח להשריש את הדבר בקרב התלמידים עד שהתפילה בישיבה החלה אורכת זמן רב כשכולם מכוונים בהגייתם את שמות הקודש את הפירושים ההלכתיים וכאמור, זו דוגמה אחת מני רבות.”

כמה מעניין הדבר, שלא פחות ממה שתלמיד
כפר-סבא נקשרו לרבנו, נקשר רבנו אליהם. כל
שלושת התלמידים עמם שוחחנו ידעו לספר לנו על
כך שגם כעבור שנים רבות עדיין זכר אותם רבנו
בשמותיהם הפרטיים ובפרטיהם האישיים.
ר' מאיר וונדר מספר לנו: "בשנות הישיבה היה רבנו

• גליון אבל • מבת תשע"ח • המבשר כה

זכור אותנו האיי"ש לטוב

הרה"ג רבי אברהם פכטר שליט"א ראש כולל "מדרש אליהו" באלעד
בשיחה מיוחדת מספר על היותו של רבינו אבי הכוללים ובני הישיבות

רבינו עם כ"ק מרן אדמו"ר מערלוי זצוק"ל

ומכיון שאינני שולט כלל בשפה האנגלית ואף לא בשפת האידיש בצורה ברורה למעט כמה משפטים רצוצים, ישבתי אצלו וניסיתי להסביר לו בשפה המדוברת כשתיבלתי במספר מילים באידיש על חשיבות לימוד התורה ועל העול שיש עלינו לגייס את החזקת התורה וביקשתי ממנו שירים תרומתו בעין יפה למען הכולל.

הגביר חשב כמה רגעים וענה לי שהוא יתרום 'טויזנט' (1000) דולר, אמרתי לו 'פאר מיר איז דאס גארנישט' (בשבילי זה לא סכום מספק), אז הוא אמר לי 'איז צוויי טויזנט' (אז אתרום 2000), שוב אמרתי לו כי זה לא מספק, אז העלה לשלושת אלפים, כך המשכתי אתו עד שהגענו לחמשת אלפים ואמר שיותר הוא לא מסכים להעלות את תרומתו. הוא כתב שיק על הסכום שנקב, הכנסתי אותו לכיס החליפה מבלי להביט בסכום הרשום עליו, ויצאתי לדרכי.

כשהגעתי אל הרכב הבעתי את תרעומתי על חברי שהביא אותי ל'כתובת' כל כך לא יעילה מבחינתי, כי הוא תרם לי רק חמש מאות דולר. חברי לקח את השיק, הציץ בסכום הנקוב בו וזעק, 'מה פתאום חמש מאות - הוא רשם חמשת אלפים' ואני התעקשתי שרק חמש מאות עד שראיתי במו עיני את הסכום, ופרצתי בצחוק של מבוכה. מתברר, שאני, מחוסר שליטה בשפת האידיש על בוריה חשבתי משום מה 'טויזנט' זה בסך הכול מאה... כך שהתרעמתי עד שבסוף הוא הגיע רק לחמש מאות...

כשחזרתי לארצנו הקדושה סיפרתי למרן זצ"ל את כל מה שעבר עלי וגם את סיפור מעורר גיחוך זה... חיך ראש הישיבה ואמר לי: רבים באים אלי ומתלוננים שהם לא מצליחים לגייס די כסף בשהותם מעבר לים כי חוסר ידיעת השפה היא להם לרועץ, אבל אתה ההוכחה ש'איין עוד מלבדו', וכל ההצלחה אינה תלויה בידיעת או אי ידיעת השפה כי אתה דווקא מחוסר ידיעת השפה הצלחת למעלה מן המשוער מאותו גביר. שיעור באמונה הוא הסיפור שלך.

את השיעור באמונה הזה החדיר לנו רבנו בכל עת מצוא, כי זו הייתה תהלוכת חייו עם עצמו וחיי האמת שלו עלי אדמות. במסר שכזה הוא אף התייחס אל הגבירים תומכי התורה שהרימו תרומות נכבדות להחזקת התורה היה מביט על כך בעיניים של אמונה שהכול מאתו יתברך. ופיו של איש שיחנו קולח סיפורים רבים מעניין זה.

מזונותיו של האברך קצובות לו

היה זה במוצאי פורים של השנה בה הייתה הנפילה הגדולה בארה"ב, גבירים רבים איבדו את רכושם ולא יכלו לתת את הסכומים אותם הצלחנו למסד פחות או יותר

ת. ברוך ה' שלא הוצרכתי לכך אף פעם ואני שומר לעצמי את הזכות הזו לעתיד שממקומו הוא יפן ברחמי לעורר זכויותי הבלתי נדלות לתת לנו - ראשי הכוללים - כוח להמשיך במלאכתנו מלאכת שמים. אמנם פעם אחת הוא כן נתן לי מעות למטרה מסוימת - בהמשך נספר על כך, אך ברצוני להמשיך באנקדוטה המעניינת שעברתי בתחילת דרכי. כפי שהזכרתי הוא היה מעורר אותנו מאוד, ולכן ביקש שבכל פעם שנחזור מנסיעה מעבר לים

כיהושע בן גמלא. הגר"א פכטר שליט"א במחיצתו של רבינו

הקמת הכולל כשאני רגוע שאם לא אצליח יש לי כתובת לפנות אליה. יש בכך מן אומנות חכמת הנפש לדעת להרגיע את האדם מפני חששותיו, שכשידעתי שכביכול פת בסלי, לא חששתי לצאת לדרך ובלב רגוע התחלתי בעבודה רצינית של גיוס המעות להחזקת הכולל.

ש. והאם קרה לכם אי פעם שהשתמשם בנכונותו של ראש הישיבה להשלים את החסר? אנו שואלים בהתעניינות.

עשרות אלפי אברכי כוללים שוקדים על תלמודם בכוחו הגדול של רבן של ישראל מרן ראש הישיבה רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זצוק"ל. כיהושע בן גמלא שהקים את תלמודי התורה בדורו ואמרו עליו (בבא בתרא כא.) 'ברם זכור אותו האיש לטוב שאלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל', ניתן לומר על מרן ראש הישיבה זצוק"ל 'ברם זכור אותו האיי"ש לטוב שאלמלא הוא אלפי אברכים בני תורה לא היו זוכים לחבוש את ספסלי בית המדרש ולהישאר ספונים באוהלה של תורה'.

אברכים תלמידי חכמים נמרצים היו מתמנים על ידו להקים מסגרות של כוללי אברכים, כשהוא עומד על גבם, ממריצים ומניעים לקבל על עצמם את העול הקשה שבלתי ניתן לתיאור למי שמצוי בסוד העניינים, גיוס תרומות של סכומים אגדיים שחייבים להשיג מדי חודש בחודשו, היטלטלות בדרכים וספיגת ביזיונות אין ספור, כשהוא מכיר ומודע בכל מאודו לתפקיד הקשה ולכן היה משקיע רבות מאוד בעידודם ובנתינת יחס מיוחד לאותם מחזיקי תורה בפועל שדואגים להחזיק את הכולל באופן רצוף.

עשרות ראשי כוללים כאלו כובשים כעת פניהם בקרקע ומזילים דמעה בהכרה ברורה כי מה שהיה שוב לא יהיה, האב והמנהיג הרועה נאמן שידע לתת את העצה הנכונה בדיוק במקום הנכון ושנשא אותם על גבו השפוף רבות בשנים - עתה עזבם לאנחות והם אנה הם באים.

עם אחד מהם יצאנו לשוח שיחה קצרה בשעת לילה מאוחרת, לשמוע על תקופת תור הזהב בהנהגתו של מרן ראש הישיבה זצ"ל על הקשר האישי, שהוא הדרכה והוראה לדורות בהשקפה הטהורה בהנהגת גדול הדור והשקפת התורה הקדושה בכל מה שקשור לביטחון והשתדלות ועוד עניינים רבים שיבואו תוך כדי הדברים.

ראש הכולל אתו שוחחנו הלא הוא הרה"ג אברהם פכטר שליט"א ראש כולל "מדרש אליהו" באלעד. הכולל הגדול ביותר בעירו המונה 420 אברכים בני תשחורת מכל החוגים והעדות. הכולל מתחלק ל"ג קבוצות מכל סגנונות הלימוד וחלקי התורה. כולל האברכים נכנס כעת לשנתו העשרים כ"י, וכעדות האברכים בכולל במשך שני העשורים שחלפו לא נגרעה מלגתם של האברכים מדי ראש חודש בחודשו, מצב זה נמשך ב"ה גם בעידן שערכו קיצוצים בתקציבי הכוללים, שמטרתן היחידה הייתה 'להשכיחם תורתך', והן בתקופת הנפילה הגדולה בארה"ב שגדולי הגבירים תומכי התורה התקשו להמשיך ולתרום את תרומתם הקבועה, והכולל בברכתו ובהדרכתו של אותו זקן, האיי"ש הזכור לטוב, שהחדיר אמונה תמימה במנהלי הכוללים שהכול נגזר מלמעלה וההשתדלות שלהם היא רק בגדר השתדלות.

שְׁלוֹשָה מקרים של 'עמי במחיצתי' שהבטיח לגבירים * **היחס המיוחד לראשי הכוללים והעידוד המופלג לבני משפחתם * **הגביר** שתבע את מרן ל'דין תורה' * **ההסעות** לאברכים לעידוד שמירת הזמנים ועוד**

צ'ק של מיליון דולר

רב אחד ממונסי הגיע פעם אחת לרבנו בלוויית גביר מבני קהילתו ושאלת הגביר בפיו: יש ראש כולל אחד מאלעד ששמו הרב פכטר שמבקש ממנו תרומה על סך מיליון דולר... אני יודע שאין בידי את הסכום הנזכר, האם אוכל לכתוב בכל זאת שיק מאוחר יותר על הסכום, באמונה כי הוא ייכנס לחשבוני עד אז.

תשובת רבנו הייתה בבהירות עצומה בדרגות באמונה. 'אם הנך יודע בבירור, שגם במצב שלִיְלָה אחד לפני שהשיק צריך להיות מכובד בבנק והסכום המדובר עדיין לא נמצא בחשבונך, בכל זאת תישן בשלווה ובנחת מתוך אמונתך בבורא ית"ש, אז מותר לך לכתוב את הסכום הזה. אבל אם אתה יודע שבמצב שכזה שנתך תנדוד ולא תהיה רגוע, אזי אין לך רשות לכתוב סכום שכזה'.

אמר לו מרן ראש הישיבה - אם כן תשמח שנכסיך כולם נאבדו. הקב"ה ריחם עליך שלא תעבור איסורי תורה ולא תהנה מממון של חילול שבת, הוא נתן לך הזדמנות עתה לקבל על עצמך לסחור אך ורק בממון כשר שאין איסורים וכך תחזור לאיתנך הראשון. והוסיף לו, זה שצריך להאמין שלכל אחד יש סיבה מיוחדת למה דווקא הוא נפל בנפילה הגדולה למרות שכביכול זוהי צרת רבים, אבל אצל השי"ת הכול מחושב לפרטים, וכמו שאתה רואה הוסיף רבנו זצ"ל נכון שנופלים טילים כעת בחיפה (היה זה בימי מלחמת לבנון השנייה שחיפה הייתה מטווחת בטיילי החיזבאללה ימ"ש), אתה חושב שזה סתם, זה בגלל שנוסעים שם אוטובוסים בשבת. הקב"ה מחשב לכל מקום מה שמגיע לו במיוחד וגם אותך הוא מעניש כביכול ונותן לך הזדמנות מחודשת.

אותו גביר קיבל על עצמו לסחור בלי חששות של איסורי שבת וריבית וחזר לקדמותו ועד היום הוא ממשיך להחזיק תורה בממונו.

תיקח 'קיטל' ו'מחזור' לדרך וגם מכתב ממני

שנה אחת שחל יום הכיפורים ביום ב', נכנסתי למעונו של רבנו זיע"א ביחד עם נאמן ביתו הרה"ג יצחק לווינשטיין במוצאי ראש השנה ושאלה קשה בפ': היות ומצב הכולל קשה מאוד וחייב אנוכי להשלים סכום כסף גדול למשכורתם של האברכים לקראת החגים, ויש גביר אחד שמקבל אנשים רק ב... שבת, ויש סיכויים גדולים שאצליח לקבל ממנו את הסכום הנדרש. אולם בעקבות כך לא אצליח לשוב ליום הכיפורים לביתי, מה עלי לעשות.

גם כאן נדהמתי מתשובתו של גדול הדור. שאלתו הראשונה הייתה - אם תהיה בחו"ל היכן יתפללו בניך ביום הקדוש, ענית לו שהם יתפללו עם אבי בישיבת סלבודקא. - 'להתפלל בסלבודקא זה טוב' הוא ענה, אז אם כן תיסע, תיקח אתך 'קיטל' ו'מחזור ליום הכיפורים', ואני אצייד אותך גם במכתב אישי לאותו גביר, ואולי הוא יסכים לקבל אותך עוד לפני שבת

לקבל מהם במשך עשור שנים, המצב היה שצריכים לחפש תורמים חדשים בתקופה הקשה הזו וזה כאילו להתחיל לפתוח כולל חדש. נכנסתי למרן ראש הישיבה זצ"ל ותיניתי את הקושי שעלי עתה לעבור, ושאלתי אותו מה אומר לאותם גבירים שבכל השנים תרמו לי ועתה קשה להם מאוד.

ענה לי רבנו כך: תאמר להם, שלנו ברור שמזונותיו של אברך כולל קצובה לו מראש השנה, בדיוק איזה סכום ייכנס לרשותו. הבחירה היא עתה בידיכם אם זה יהא דרככם ותמשיכו להיות מתומכי התורה גם אם זה יעלה לכם במאמץ יתר מכל השנים, או שתותרו על הזכות הזו לאחרים שיכון, כי המעות יגיעו בכל מקרה כי כבר נגזר על כך בתחילת השנה.

ש. והאם הועיל מסר זה לאותם גבירים יורדים רח"ל בשעתם הקשה?

ת. אין לך מושג איזה רושם עשו הדברים האמתיים והיוצאים מלבו ופיו הטהור של מרן זצ"ל. רובם הצליחו לעמוד בקושי הגדול ולתת את הסכומים שהיו נותנים בכל שנה. הגדיל לעשות אחד מן הנדיבים שכשתרם את תרומתו ע"י שנטל הלוואה גדולה לשם כך, וכתב מכתב לאברכים, בו הוא כותב להם, שמכיון שבשנה זו עשו ה'זבולונים' מאמץ עליון לתרום להחזקת האברכים, למעלה מכוחותיהם ולמעלה מיכולותיהם, מבקש הוא מן ה'יששכרים' יושבי אוהל חובשי ספסלי בית המדרש שאף יעשו מאמץ עליון יותר והלימוד יהא במצב נעלה וגבוה יותר מבכל שנה ושנה. תלינו כמובן את המכתב בכולל והיה מזה חיזוק גדול.

'דין תורה' עם ה'ראש ישיבה'

באותה תקופה - ממשיך איש שיחנו לשזור סיפור לעובדא ומעשה להנהגה, - קיבלתי טלפון ממיאמי. על הקו אחד מן הגבירים כשבקול טעון וכאוב הוא אומר לי כי הוא מתכוון להגיע לארץ ישראל ליממה אחת ולקרא להרב שטיינמן ל'דין תורה'... וטענתו היא שקיבל ברכה ממרן ראש הישיבה לעשירות בזכות תרומתו למען החזקת התורה והנה עתה הוא נפל למצב קשה באותה תקופה קשה שרבים מאוד נפלו גם הם, ולכן הוא רוצה לבוא לארץ לדון עם הראש ישיבה בדין תורה.

אני נלחצתי מכך מאוד, ונכנסתי לראש הישיבה זצ"ל וסיפרתי לו דברים כהווייתן. ענה לי רבנו 'תגיד לו שיבוא'. והוא אכן בא. הוא התיישב לפני רבן של ישראל ותינה את טענותיו כשרבנו יושב ומאזין לו לכל מילה ומילה. כשסיים לשפוך את לבו, הרהר רבנו כמה דקות לפני שענה לו, ואז שאלו: האם בעסקיך יש לך שותפות ורווחים עם מחללי שבת? ענה לו אותו גביר בחיוב. וממשיך רבנו לשאול, האם יש לך קשר ורווחי מעסקים שעוברים על איסורי ריבית? שוב ענה אותו יהודי בחיוב כי אכן יש לו שותפות עם עסקים בריבית.

רבינו עם כ"ק מרן אדמו"ר מסאדיגורה וצוק"ל

רבינו בסנדקאות לנכד כ"ק מרן אדמו"ר מבעלזא שליט"א

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המבשר בז

צדקתו עומדת לעד

מנהלי 'קופת העיר' ובראשם הגר"מ שפרינצלם שליט"א

מבכים מרה את היעדרו הבולט של מרן רבנו זצוק"ל מראשות ממלכת החסד בבני-ברק, בסיפורי חוד ומופת על מעורבותו הרבה בכל ענייני קופת הצדקה וחלקו הגדול בביסוסה ובשגשוגה עד היום * זכרו נפלאותיו אשר עשה

בשבב 'קופת העיר' והזכיר שהכול נעשה שלא על מנת לקבל פרס וממילא אפשר לסמוך עליהם במאת האחוזים. לכן גם במשך שבע עשרה שנה רצופות, מפורים תשס"א עד פורים תשע"ז, הידר רבנו מאוד לתת מתנות לאביונים ל'קופת העיר' מיד לאחר קריאת המגילה סמוך לברכות, כי היה סמוך ובטוח שכן יוצא ידי חובתו באופן ההגון ביותר. [בשנת תשע"ג אחר קריאת המגילה נתן את הצדקה, ושוב קרא לנו אחר 'שושנת יעקב' ונתן עוד, ואחרי התפילה נתן שוב, וכמדומה שאמר שרוצה שכולם יראו את נתינתו].

"מאיך היה רבנו חזון ומדגיש לכל גבאי הצדקה ב'קופת העיר' שאמנם גדול עד מאוד ערכה של הצדקה, אבל אסור לשכוח שעיקר העיקרים הוא לימוד התורה. פעם אף אמר רבנו לאחד הגבאים: 'תקפיד ללמוד לפחות שמונה שעות ביום! אני לא אומר לך בשביל לימוד התורה שהיא ממילא חובה, אלא שאם לא תלמד - לא תהיה לך ישרות בממון חלילה, כי רק התורה היא מצילה דרכו של אדם'.

ואכן אמונו ב'קופת העיר' גם נבע מכך שידע שהגבאים הם לומדי תורה ואפשר לסמוך עליהם. [לאחר ששמע רבנו שאברך זה כבר לומד שלשה סדרים מלאים, וכל פעילותו למען הצדקה אינה על חשבון סדרי הלימוד, נחה דעתו. ואכן הלה הוציא לאור ספר כאחד מגדולי תלמידי החכמים; ראינו אז בחוש את השפעתו של רבנו על כל אחד, כאשר במילה אחת גרם לשקיעות בתורה ושלא על חשבון הצדקה].

"עם כל זה שייקר מאוד את 'קופת העיר', אמר פעם לאחד הגבאים - שאביו היה תלמיד חכם מופלג ומקורב לרבנו - 'מה ראת לשטות זו להתעסק בצרכי צדקה ולעזוב דרך אביך...? וכך הייתה דרכו לזרוק מרה בקרובים אליו ולהביאם לידי שלימות. מאידך הייתי נוכח פעם, שהגיע אחד מגבאי הצדקה ב'קופת העיר' ואמר לרבנו שרוצה לעזוב את עבודתו זו כי היא מביאה אותו לרפיון ביראת שמים. רבנו זצוק"ל הביט בו ושאל: 'מי אמר?' סיפר הלה שלפעמים מרוב עיסוקו בקופה הוא שוכח להתפלל מנחה וכדומה. נענה רבנו ואמר לו: 'אני פוסק שאתה פטור ממנחה' [כמובן שאין ללמוד מעובדא זו הוראה לרבים חלילה]. ומכאן תראה את גדולת רבנו, שפטר את אחד הגבאים מתפילת מנחה, ואילו בגבאי אחר נזף גער שאינו לומד מספיק, כי היה בעל עין חדה להגיד לכל אחד ואחד לפי מידתו הראויה".

צעדים יוצאי דופן

רבנו בעצמו גם היה תורם ל'קופת העיר'?

"בוודאי ובוודאי", משיב הגר"מ שפרינצלם. "שנה לאחר שנפתחה 'קופת העיר', עלה אצלנו רעיון שגדולי הדור עצמם יחתמו על הוראת-קבע לטובת הצדקה, כדי מי רואה אותם חותמים ואינו חותם. את האמת נאמר,

'אני מכיר את 'קופת העיר'. רבנו זצוק"ל תורם לקופת הצדקה ברחוב של עיר

זצוק"ל שהיה בקי בהוויות העולם, ידע שאין לנאמנות זו אח ורע, אין שום מקום שכל הניהול הוא ללא שום קבלת שכר. עובדה מפליאה זו הייתה העדות בעיניו שהכול נעשה בנקיות מופלגת, ומאז תמיד דיבר

הגר"מ שפרינצלם מוסיף ומחדד את נאמנותו של רבנו כלפי 'קופת העיר': "תמיד היה רבנו מייקר ומייחד את מנהלי 'קופת העיר', שכולם פועלים לשם שמים שלא על מנת לקבל פרס. מה שמיוחד בכך הוא, שרבנו

... מזה נלמד את גודל יקרת 'קופת העיר' בעיניו, שתמיד הסכים להעיד עליהם שהם נאמנים לגמרי בכל מעשיהם והגדיל לעשות בשנת תשס"ה שהסכים להיות חבר רשמי בעמותת קופת העיר [מה שלא היה בשום מוסד אפילו הקרוב אליו ביותר] וחתם על המסמכים, באומרו שב'קופת העיר' הכול מתנהל ביושר ואינו חושש..."

מוכנים לשנה טובה. רבנו זצוק"ל באסיפה לטובת 'קופת העיר', לצידו יבלחט"א מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א

החיסיון והכבוד השמורים לכל נתמך בממלכת החסד 'קופת העיר' בבני-ברק, הביאה ומביאה את גדולי ישראל לעמוד בראשותה וליטול חבל ונחלה בפעילותה השוטפת. כך זכו מנהליה לאמונו המלא של מרן הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל שפרס חסותו עליהם מיום היווסדה של הקופה. דל הקולמוס מלבטא וחסרה היא השפה מלתאר את גודל שברון רוחם של מנהלי 'קופת העיר', עם הסתלקותו לשמי רום של מרן רבנו זצוק"ל. אבל יחיד עשו להם, כאשר 'קופת העיר' ורבנו זצוק"ל היו כרוכים יחדיו רבות בשנים, תרי רעין דלא מתפרשין, תמך ועודד, המריץ והפעיל כהנה וכהנה, בראותו בקופת צדקה מרכזית זו כתר עליון וערך מוסף בקיומה ובהחזקתה של עיר התורה והחסידות בני ברק, ואף הערים הנוספות שמצודת 'קופת העיר' פרושה עליהן כידוע וכמפורסם.

הצדקה ההגונה ביותר

"הורתה ולידתה של 'קופת העיר' הייתה יחד עם רבנו", אומר לנו הגר"מ שפרינצלם שליט"א מרבני 'קופת העיר'. "עם פתיחתה והקמתה של הקופה, היה עלינו למצוא חן וחסד בעיניו, דבר שלא היה קל להשיג, מאחר ורבנו בדק כידוע כל דבר בשבע עיניים ולא סמך ידיו על אף מוסד, עד שהיה ברור לו שאין שום אינטריגות ומעילות בכספי הקדש חלילה. ידוע גם על ארגונים אחרים שבשום אופן לא הסכים לתמוך בהם על אף שלחצו עליו מאוד, לאחר ששמע עליהם שאינם מתנהלים ביושר.

[הגר"מ שפרינצלם מוסיף לנו כי כאן המקום להזכיר את הסיפור שהתרחש בימי השבעה" על פטירת הרבנית הצדקנית מרת תמר ע"ה, כאשר באחד הימים הבחין רבנו באדם זר שנכנס הביתה והתבונן ממושכות בארונות הספרים. רבנו הכיר בו בטביעת עינו החדה שהלה רוצה ל'הרים' כמה ספרים עתיקים ומחפש הזדמנות בה לא יבחינו במעשיו הנפשעים. לאחר זמן בא אליו הלה לבקש ברכה, אך רבנו לא הסכים בשום אופן לברכו, אך לבסוף אמר לו: 'ד' יצילך ממחשבות גניבה', והאיש הודה שאכן היו לו מחשבות גניבה בראשו...].

"מיד כששמע רבנו מי הם הרבנים המתעסקים בכספי הצדקות, מיהר והודרו לתת את אמונו המלא ב'קופת העיר', כאשר כבר בשנה הראשונה חתם לקראת פורים על מכתב קודש לתרום את המתנות לאביונים ל'קופת העיר' וכתב בעצמו את הנוסח: "שזו המתנות לאביונים ההגונה ביותר". דבר שנחשב כצעד נדיר מצידו, כפי שידועה הייתה דרכו לצדד ולא להכריע, אך כאן יצא מגדרו להכריע שהיא הצדקה ההגונה ביותר, והסיבה לכך מכיוון שהכיר את הרבנים העוסקים וידע שעושים מלאכתם באמונה".

ישועות בהם מקיפות

הגר"מ שפרינצלס מספר לנו שתי עובדות מיוחדות על ישועות נפלאות שהתקיימו הודות לברכותיו של מרן רבנו זצוק"ל עבור התומכים ב'קופת העיר':

מעשה בגבאי צדקה של 'קופת העיר' שעבר תקופה לא-קלה בעבודתו. בצר לו, נכנס לרבנו וביקש לפרוש ממשרתו, אך רבנו אמר לו מילים לא שגרתיות: **'אל תעז לפרוש, אתה לא יודע ממה אתה ניצל!'** רבנו סיפר לו על אביו של הרב יצחק רוזנגרטן הי"ו – נאמן ביתו ומקורבו של רבנו, שהפקיד את כל עסקיו בידי מנהל עסקים נכרי בשווייץ, והוא עצמו היה משוחרר לגמרי מכל עול הניהול ולא ידע מימינו ומשמאלו מהקורה בעסקיו הענפים, אלא השקיע את כל כולו אך ורק בעבודת הצדקה.

"משהגיע לגיל מסוים, החליט לעזוב את מערך הצדקה והעבירה לאחד מבני משפחתו. למרבה הפלא באותו יום התפגרי הגוי מנהל העסקים, והרב רוזנגרטן הוכרח להיכנס לעסקיו שלא בטובתו. התברר, שכל זמן שהתעסק עם הצדקה, הקב"ה נתן חיות לגוי שינהל עבורו את העסקים והוא יחיה על מי מנוחות, אבל ברגע שעזב את הצדקה, נפל עליו העול הכבד של ניהול העסקים. בכך התכוון רבנו לחזק את גבאי הצדקה שביקש לעזוב את תפקידו, שאף פעם אי אפשר לדעת אילו בעיות וכמה עגמת-נפש נמנעות ממנו, רק בגלל שהוא מתעסק עם צדקה".

סיפור נוסף ועמו אנו מסיימים את היריעה המיוחדת: **"בתקופה האחרונה נכנסנו אל הקודש פנימה אצל רבנו עם גביר מחוזץ-לארץ [כמו שנהגנו תמיד להביא לפניו גבירים מחו"ל שיברכם מברכות קודשן]. הגביר ביקש מרבנו ברכה להצלחה ולהינצל ממשפט מסוכן שצפוי לו בארה"ב. רבנו אמר לו: 'תקבל על עצמך לתת מעשרות ולא לשקר את הרשויות, בסייעתא דשמיא תינצל'. הגביר אמר שהוא כן מרמה קצת את הרשויות, אבל רבנו עמד על כך בתוקף שלא יברכו אלא אם יקבל על עצמו שלא ירמה יותר. כיון שראה האיש בתוקפנותו של רבנו, קיבל על עצמו על אתר קבלה טובה זו, ואכן ניצל באופן פלאי למעלה מדרך הטבע. רבנו אף אמר לו, שאת כל הכסף שרצה לתרום כדי שיינצל מהמשפט, ייתן ל'קופת העיר' כי צדקה מגאט ומצלאל".**

א"י תעז לפרוש, אתה לא יודע ממה אתה ניצל. רבנו זצוק"ל בביקור מיוחד במשרדי 'קופת העיר'

על נוסח שהם מבטיחים לכל תורמי 'קופת העיר' שנה טובה. בתחילה רבנו לא הסכים לחתום בשום אופן, אך מרן הגר"ח שליט"א אמר לו שהרי התורה מבטיחה לנו תני צדקה 'ובחנוני', אבל רבנו התעקש ולא הסכים לחתום, עד שהורה לשנות ל'מובטחים לשנה טובה' ואמר שעל זה מסכים כיון שהכוונה שבורא עולם מבטיח ואכן אמר שאפשר לנסות בדבר זה, אבל שהוא עצמו יבטיח, זה לא הסכים בשום אופן.

"מזה נלמד את גודל יקרת 'קופת העיר' בעיניו, שתמיד הסכים להעיד עליהם שהם נאמנים לגמרי בכל מעשיהם והגדיל לעשות בשנת תשס"ה שהסכים להיות חבר רשמי בעמותת קופת העיר [מה שלא היה בשום מוסד אפילו הקרוב אליו ביותר] וחתם על המסמכים, באומרו שב'קופת העיר' הכול מתנהל ביושר ואינו חושש [ובאמת תמיד הזהיר את מנהלי 'קופת העיר' שהכול יהיה לפי החוק ולא להתפשר בכלום, והוסיף כמה חילול ד' יהיה אם יהיה לשון הרע חלילה; וב"ה זכינו כשבע עשרה שנה שלא התפרסם שום דבר של גנאי על 'קופת העיר' וכולם יודעים שהכול נקי בלתי לד' לבדו ביושר גם לפי דיני התורה וגם לפי חוקי המדינה].

"חשוב לציין גם כי בשנת תשס"ג הגיע רבנו לכנס גדולי הדור עבור 'קופת העיר' בבית מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל. מאז מדי שנה או שנתיים התכנסו כל גדולי הדור בראשותו למען 'קופת העיר': בשנת

שעלינו בחשש לביתו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, כי ידענו שהוא סולד מכל פרסום, אבל רבנו בחיבת הקודש לקופתנו, חתם מיד על הוראת-קבע לראשונה בהיסטוריה ואף נתן לנו על אתר סך 2,400 ש"ח 'כדי שיהיה בטוח שאכן נותן את מה שהתחייב'. מיותר לציין שבעקבותיו חתמו גם שאר גדולי הדור וכלל ישראל בעקבותיהם.

"כך היה גם כל דבר ועניין, למרות שברח בכל מאודו מפרסום ומפומביות, הרי שנענה לכל בקשה מצידנו בלב ונפש חפצה. אני נזכר שפעם איחרנו את זמן הדלקת הנרות והגענו דקה אחת לאחר שכבר הדליק רבנו את המנורה. רבנו כבר היה בביתו ותרם את הצדקה בתוך הבית פנימה. גבאי 'קופת העיר' שידעו כי לבו של רבנו פתוח כאולם עבורם, העזו ואמרו שכדאי שהתרומה תהיה סמוך למנורה, כדי שהתמונה תהיה מושלמת... כל מי שהכיר את רבנו, מבין ויודע שמדובר בצעד נדיר ביותר מצידו, ליטול את למעלה מתשעים שנותיו ולצטער לכיוון המנורה שם הרים את נדבתו, ולא נתקרה דעתו עד שאף שאל את הצלם אם זה בסדר כך... רבנו, שידע שתמונה כזו יכולה להביא תועלת מרובה למלאכת גיוס הכספים לעניי העיר, עשה זאת בצעד של לכתחילה ממש ולא ראה בכך שום בעיה, כי תורת אמת הייתה בפיהו.

"כבר התפרסם הסיפור, שנכנס אליה הגר"ר אברהם צבי טויב שליט"א והתלונן לפניו ש'קופת העיר' מפרסמת תמונות של גדולי ישראל באופן מבוזה, עד שאולי בעוד תקופה יבקשו מגדולי הדור ללבוש חולצות עם כיתוב 'קופת העיר' ולאסוף בבתי הכנסת... מרן זצוק"ל ענה לו בחיוך: 'אדרבה, תסדר לי שיהיה בבית הכנסת הקרוב לביתי 'איצקוביץ'... אחר-כך הסביר לו, שפעם היה מוטל על מנהיגי הדור לצאת ולאסוף כספים, וב"ה אפשר דרא שעל ידי תמונות ותיעודים אפשר לגייס כספים רבים, והוא חייב הכרת הטוב ל'קופת העיר' שנטלו את משא הצדקה שבדור ופוטרים אותו מכך".

הגר"מ שפרינצלס רואה צורך להבהיר פרט חשוב: **"מאידך, כשראה רבנו דבר שאינו לרוחו, לא היסס לגעור בגבאי 'קופת העיר'. אירע פעם שלאחד הארגונים היו טענות על השם 'קופת העיר' שעל ידי ועדת הצדקה [כך הוא שם העמותה וכך פורסם פעם בפרסומים], מרנן פוסקי הדור הגר"ש וואזנר זצוק"ל ולהבחל"ח מרן הגר"נ קרליץ שליט"א כתבו שאין בזה שום חשש, אך כשהגענו אל רבנו שיחתום על-כך, התרעם מאוד ואמר שהכול גאוזה ומה אכפת לנו להוריד ולשנות מה שמרגיז אחרים... אחד מהגבאים העז פניו ושאל את רבנו בצחות: 'אם יבוא מישהו ויגיד לרבנו שהשם 'שטיינמן' מרגיז אותו ועליו להחליף ל'בוזגלו' האם יסכים? רבנו שתק מעט ואמר בפה קודשו: 'חושבני שאם למישהו יהיה אכפת - אסכים בשמחה לשנות שמי ל'בוזגלו'... זכורני שחיוך רחב היה נסוך על פניו ובירך אותנו שהדבר רק יועיל ואכן פקודתו שמרה רוחו ושינינו את השם ל'קופת העיר' ומאז ראינו רק סייעתא דשמיא בכל צעד ושעל".**

הם נאמנים עליו

"עם כל חביבותו ל'קופת העיר', לא הסכים רבנו בשום פנים ואופן לכתוב דבר שהוא סרך דסרך של שקר", מציין הגר"מ שפרינצלס בהדגשה מיוחדת. "אנו זוכרים כי לפני פורים כשכתב על המעטפה שנותן מתנות לאביונים, הקפיד להוסיף: 'כפיקדון עד פורים', ולא מפני שרצה לצאת ידי חובתו - שהרי נתן שוב בפורים עצמו, אלא שלא ילמדו שאפשר לתת לפני פורים ללא פיקדון. כך היה פעם שהגיע לפניו מכתב ששאלו למי עדיף ליתן כספי צדקה, שלא רצה לכתוב ל'קופת העיר', כי הרי אינו מכיר את כל הארגונים שבעולם. מה עשה? חשב הרבה וכתב: 'אני מכיר את 'קופת העיר' שהם נאמנים עלי וראוי להעביר אליהם את כספי הצדקה... כך דקדק בכל דבר ועניין שלא להגזים יתר על המידה.

"בשנת תש"ע כשנפגש עם יבלחט"א מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ביקשו ב'קופת העיר' שיחתום

גיליון זכרון

למרן
הגראי"ל שטיינמן
זצוק"ל

כנלות השבעה
להסתלקותו

קופת העיר

"לזכות את הרבים"

אנו רוצים לשמוע בבקשה על מעורבותו של רבנו בפעילותכם.

"כל ענייני 'קופת העיר' נחתכו על פיו והיה מורה הוראות רבות שהצנעה יפה להן, כך שאי אפשר

• גליון אב" • טבת תשע"ח • המבשר כח

לנו לספר ולחשוף הכול. אציין בזאת עובדה נפלאה, שפעם בשעה ששהינו בביתו ושוחחנו על מקרה מסוים שאסור לחושפו ברבים מחמת צנעת הפרט, הבחין רבנו באחד שנמצא בביתו והיות שלא הכירו, חשש שאינו אדם נאמן מספיק כדי לשמוע את הדברים החסויים ולא להעבירם הלאה. מה עשה רבנו? ישב ושתק במשך כרבע שעה, לא הוציא הגה מפיו. מאידך, גם לא סימן לאיש לצאת מביתו כדי לא לפגוע בו. רק לאחר שחלפה רבע שעה בשתיקה מוחלטת, ייתכן שהלה הבין שאינו רצוי בסביבה ויצא מהמקום, או-אז המשיך רבנו לשוחח אתנו בחופשיות."

"בשנת תשס"ח ביקשה 'קופת העיר' לערוך מסע לציון מרן הגר"א מוילנא זצוק"ל, כאשר רבנו - בניגוד גמור לאופיו - תמך מאוד במסע זה, וכל מי שנכנס אליו דרבן אותו לנסוע ולהעביר שמות לתפילה. כמה שנים אחר-כך תמיד הזכיר והפליא את העובדה שבני ישראל תורמים צדקה כדי שיוזכר שמם בציון הגר"א. כמו-כן הורה לתלמידי חכמים גדולים חולים ל"ע לנסוע עם 'קופת העיר', ואמר אחר-כך שברור לו שבגלל זה זכו לאריכות ימים שלא בדרך הטבע. מאז מדי שנה בשנה הורה לנסוע לתפילה בציון הגר"א ולהעתיך שם על כלל ישראל, כאשר בכל שנה אמר לנו על מה יש להעתיך בייחוד, וגם תמיד צרף את בקשתו האישית לאחד ממקורביו שנסע, ואחרי הנסיעה תמיד שאל אם התפלל כדבעי. שנה אחת אף היה מדובר שייסע [וביקש שלא לפרסם את הדבר], כבר הכינו את הדרך וכו', אך ברגע האחרון החליט שלא נוסע ומי יעמוד בסוד קדושים.

"זכינו גם שהיה כותב תמיד בקשותיו שנתפלל עבורו במקומות הקדושים, כאשר תמיד כתב שיוזכר לזכות את הרבים בכל מיני לשונות. היה זה דבר שעורר רבים לחשבון הנפש, שיהודי בן 103 כותב משאלת לב אחת ויחידה: להמשיך לזכות את הרבים. לא בקשה לרפואה ולא לאריכות ימים, אלא בלתי לדי' לבדו. גם כששלח רבנו בקשה לציון הגר"א מוילנא לפני כשלושה חודשים בחוליו, כתב 'לזכות את הרבים'. הבה ונתבונן בבקשה מפעמת לבבות זו, הרי מדובר בצדיק יסוד עולם שבקושי אוכל ובקושי מדבר, ייסוריו תוכפים מרגע לרגע והוא יוצא ונכנס בבית החולים שוב

ושוב, אך משאלת לבו הטהורה היא אחת ויחידה: "לזכות את הרבים!" מבהיל על הרעיון.

על לוח לבו הטהור

"נציין גם בערגה, כי תורמי 'קופת העיר' היו מונחים תמיד על לוח לבו הטהור ובכל פעם כשנסע לכותל המערבי ולמקומות הקדושים, העתיר רבנו בעד תורמי 'קופת העיר' בשמחה רבה. הוא היה אומר שעבורם הוא שמח להתפלל, כי באמונה הם עושים וכו"ל. גם כשבא לבקר אצל גדולי הדור, הורה לשים קופת צדקה ולתרום יחדיו - להורות לרבים את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו.

"בחדות עיניו הבחין רבנו בכל דבר שנעשה ב'קופת העיר', ולדוגמה קטנה שתעיד על כאלו רבות שהתרחשו במרוצת השנים: באחת השנים כשנערכה בביתו תפילת רבים בערב ראש חודש סיון, אמר להגאון רבי דוד כהן שליט"א ראש ישיבת חברון - ששימש כשליח ציבור לומר בקול את תפילת השל"ה הקדוש - שהיה עליו לומר את התפילה יותר בשמחה ולא בעצב, כי הרי מעתיר על אלו שיזכו לתת צדקה למקום מהודר וממוגן. כאלו עובדות היו לרוב, כשרבנו מצידו מרבה לשכנע ולהתבטא עד כמה חשובה היא מעלת הצדקה ל'קופת העיר' ועשה את כל אשר לאל ידו להגדיל את ההכנסות בקופה ככל היותה.

"את אמונו המלא ב'קופת העיר' ניתן היה לראות גם בשנים האחרונות ממש, כאשר נר אלוקים טרם יכבה וכוחותיו הגופניים החלו לעוזבו מתקופה לתקופה, מוסיף הגר"מ שפרינצלס. "למרות חולשתו העצומה וייסוריו הגופניים, שמחמתם לא יצא כמעט מביתו לשום אירוע או מעמד, הרי שבכל זאת השתדל רבנו תמיד להשתתף באסיפות שהתקיימו על ידי 'קופת העיר', בבית מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל ובבית יבלחט"א מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי שליט"א ובביתו. אף בשנת תשע"ה ותשע"ו כשהיה בחלישות נוראה וכמעט לא יצא מביתו, השתדל להגיע ולהשתתף בתפילה. נציין גם כי האירוע הציבורי האחרון שרבנו השתתף בו, היה בערב ראש השנה תשע"ז בבית מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, להעתיך על תורמי 'קופת העיר' לטובה ולברכה".

הסגולות שרבנו זצוק"ל העביר ל'קופת העיר'

במהלך השיחה אנו שומעים מפי הגר"מ שפרינצלס על סגולות שונות שרבנו הואיל בטובו לשלוח אל 'קופת העיר', שתרגמו אותן למטרות צדקה. "רבנו שחשב עלינו כל היום לרבות הלילה, שלח אלינו בשנת תשע"א את הסגולה של 271 תפילות רצופות. היה זה כשלמד את המדרש על סגולת סכום תפילות אלו ואמר לבני ביתו שימסרו זאת ל'קופת העיר' שתוכל לעשות צדקות עם הסגולה הזאת... כך היה גם כשהגענו אליו עם סגולת השעה התשיעית [היו כמה מגדולי ישראל שלא כל-כך 'זרמו' עם הסגולה הזו והיו שביקשו לא להתפלל בשעה זו, אך מרן הגר"ש וואזנר זצוק"ל עודדנו מאוד לסגולה זו ופרסומה ברבים] שהגיב מידי: "כל מה שאפשר לעזור ל'קופת העיר' אני נכון לדבר מצווה", ושינה את זמן תפילת מנחה בענוותנותו הטמירה, הכול כדי להביא צדקה ל'קופת העיר'. אנו רואים מכך את העובדה המופלאה, שתמיד חשב רבנו על 'קופת העיר' וגם הסכים לכל הסגולות שעושים ובלבד שאכן יצליחו להביא כסף לצדקה, לא הייתה משנה לו הדרך ובלבד שנעשית בכשרות.

"פעמיים זכינו שיבוא בעצמו לבקר במשרדי 'קופת העיר'. בשנת תשס"ה ביקר רבנו באגף ההתרמה ובשנת תש"ע באגף התמיכות. כדרכו רצה לבדוק כל דבר והכל היה לשביעות רצונו. ביותר התעניין איך מרגיש צוות הפקידים, אם צועקים עליהם לפעמים כאלו שלא אושרה התמיכה בהם, וביקש להגיד בשמו שלא יבושו ולא יתפעלו. עד כדי כך ירד רבנו לפרטים הקטנים ודאג עבורנו, עד שלא יאומן כי יסופר". הגר"מ שפרינצלס מזכיר בהקשר לכך, על אחד הגבירים שביקש לדאוג לבחור מסוים שייכנס לשיבה, אך ראשי ישיבות דחו אותו ומאוד חרה לו על כך. רבנו ביקש לבדוק האם הבחור מתאים לשיבה, ואכן נמצא שהוא ראוי להתקבל לשיבה הגונה. שלח לו רבנו הודעה, שבס"ד הצליח לסדר מקום לבחור זה בישיבת 'אורחות תורה', אבל בתנאי אחד: שהוא מוחל לכל אותם ראשי ישיבות שהשיבו את פניו ריקם!!!

התם מיד על הוראת-קבע לראשונה בהיפטוריה. רבנו זצוק"ל חותם ה'וק לטובת 'קופת העיר'

אורים ותומים. רבינו בראש אסיפת גדולי ישראל למען קופת העיר

באשר יישא האומן את היונק

הרב אליעזר סורוצקין שליט"א

מנכ"ל 'לב לאחים' והמנהל הכללי של 'החינוך העצמאי'
בשיחה נרגשת לימים בהם עמד רבנו זצוק"ל לימין פעולותיהם

אין אחד שלא שמע על הכינוס המרכזי של ארגון 'לב לאחים', המתקיים מדי שנה בשנה בשלהי חודש ניסן, בו משתתפים יותר ממאה ראשי ישיבות וגדולי ישראל, הבאים לדון בכובד ראש על מעלת ונחיצות מלאכת קירוב רחוקים. **"דאס איז די היינטיגע כנסיה הגדולה"** (זוהי הכנסייה הגדולה של דורנו) – היה מכנה מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל את המעמד הכביר השנתי, ואף היה מתאמץ בכל מאודו להצלתו מכל הצדדים.

"העובדות לא יאומנו כי יסופרו", שח לנו השבוע הרב אליעזר סורוצקין שליט"א, מנכ"ל 'לב לאחים' והמנהל הכללי של 'החינוך העצמאי', מקורבו ונאמנו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל. "בכל שנה היה רבנו מבקש ממקורבו הרה"ג רבי ברוך שפירא שליט"א ר"מ בישיבת 'קול תורה' וי"ר הנהלת 'לב לאחים', להתקשר לראשי ישיבות ולומר בשמו שהוא מבקש מהם להשתתף במעמד. ובמעמד עצמו, היה מגיע מתחילת מעמד 'מרנן ורבנן' ונועל את המעמד בדבריו הנרגשים בשבחם של פעילי השטח המוסרים את נפשם להגדיל תורה ולהאדירה. רק בשנתיים האחרונות, הבינו כולם שכבר אי אפשר להמשיך להטריח את רבנו כל-כך הרבה זמן, והגיע לקראת סיום האירוע.

"היה פעם משהו שהעז לשאול את רבנו זצוק"ל: 'הרי אם אנו זוכים לכנס את כל ראשי הישיבות ואת כל גדולי ישראל לפונדק אחד פעם בשנה, וכי לא היה כדאי לנצל את המעמד עבור עולם התורה? למה לנו 'לבזבז' כביכול את האירוע היוקרתי עבור עולם הקירוב?' רבנו השיב לו ברורות: 'עולם התורה הוא עולם חזק מאוד, כאן אנו מראים שיש לנו אחריות ואכפתיות מהקורה בעולם הנוסף והוא עולם הקירוב'.

"זוהי אפוא תמצית מן התמצית מה שאנו יכולים לפתוח ולהסביר", מסכם הרב סורוצקין עם תחילת השיחה, "עד כמה היה רבנו מעורב ומעורה בכל מהלך הפעילות המיוחדת של 'לב לאחים', עד שניתן לומר כיום בסיפוק, שקרוב לחצי יובל שנים זכינו ליהנות מאורו הבהיר, להתיעץ עמו על כל צעד ושעל, מה לעשות וכיצד לפעול במקרים שונים שעלו על שולחננו שוב ושוב, וכמובן שקיבלנו תשובות ברורות וחדות כדרכו בקודש.

"רבנו היה עבורנו אורים ותומים שכיוון וניווט את ספינת 'לב לאחים'. כל-כך קשה לנו לדבר עליו בלשון עבר, אבל ביתו היה לנו לשכת הגזית במלוא מובן המילה, כאשר כל הדבר הקשה הבאנו אליו ותמיד היו התשובות מדויקות וחדות, קולעות אל השערה במילים קצרות ומדודות, הטמונות בחובן עולמות ומלואם. אבל מעל הכול הייתה לנו תחושה קבועה, שראש הישיבה חי יחד אתנו כל ילד יהודי באשר הוא. לא אחת אירע, כשנכנסתי אל הקודש וראש הישיבה שאל אותי על מקרה נקודתי אודותיו שאלתי חצי שנה קודם לכן. זו הייתה תחושה של השתתפות ונשיאה בעול. עתה חסרנו כל זאת, אי לה לספינת 'לב לאחים' שאבד קברניטה".

"ממש כמו מת מצוה!"

אנו פונים אל הרב סורוצקין: **תנו לנו בבקשה סיפור אחד על מעורבותו של רבנו בפעילותכם.**

"הייתה לנו פעם תקופה קשה מאוד, המצב הכלכלי היה נורא ואיום, הפעילות הלכה וגדלה וההוצאות בהתאם. עמדנו בפני קריסה כלכלית פשוטו כמשמעו. החובות הצטברו עד למעלה ראש,

המשכורות לא שולמו בזמן, המוטיבציה החלה להיפגם והפעילות עמדה בפני סדק רוחבי חלילה. בצר לנו, נכנסנו אל רבנו יחד עם שאר חברי ההנהלה הרבנים הגאונים: רבי צבי אליאד, רבי ברוך שפירא, רבי אלי' מאיר קלוגמן, רבי אברהם זייבלד. הצגנו את הדברים וניתחנו את המצב הקשה ביותר. רבנו ישב והקשיב לנו בצער ובכאב, ראינו גם דמעות זולגות מעיניו הטהורות על הקושי לכלכל את פעילות הקודש החיונית הזאת.

"שאלנו מה עלינו לעשות, הרי 'לב לאחים' אינו גוף שיש לו תקציב מסודר וקבוע; אם אין כסף, כל הפעילות מושבתת חלילה. ניסינו להציע לצמצם את הפעילות בדרום לטובת הצפון ולהיפך, לסגור סניפים במקומות שונים לטובת ריכוזים מרכזיים יותר, אבל רבנו נאנח מעומק לבו: 'מי ידאג לילדים שם?! איך אפשר לצמצם או לסגור?! אם אתם לא תעשו, מי יעשה? זה הרי ממש כמו מת מצוה!...' "

"בשלב מסוים פנה חבר ההנהלה רבי אברהם זייבלד ואמר: 'אנחנו מתהלכים בתחושה קשה מאוד, בגללנו אין לאברכים מה לאכול בבית ולא הענקנו משכורות כבר תקופה ארוכה'. כאן הפתיע אותנו מרן ראש הישיבה זצוק"ל בתשובתו הנוקבת כשהוא חוזר על השאלה בנוסח מתמיה: **'בגללכם אין לאברכים מה לאכול בבית!...? אם יהיה להם מה לאכול, או לא, נגזר עליהם בראש השנה; ואם קשה לכם לגייס את הכסף, סימן שנגזר שיהיה קשה לאברכים, ולכן קשה גם לכם לארגן עבורם את הכסף; אם רק תתבטל הגזירה על האברכים, תראו שתשיגו את הכסף בקלות'...**

"מיד לאחר-מכן, הושיט לנו רבנו את ידו לברכת שלום, בתנוחה הקבועה והידועה שהייתה מובנת לכולם שהגיע זמן פרידה, אך אז הוסיף לנו משפט קצר שטלטל אותנו: **'איך וועל דאווענען אויף אייך'** (אתפלל עליכם)... אין מילים שיוכלו לבטא את האבן שנגולה מלבנו באותם רגעים בהם שמענו את רבנו מרגיע בלב שקט ובוטח בנותן התורה, שיתפלל וישפוך שיחו לפניו כדי שנוכל להמשיך הלאה עם פעילות קודש ומלאכת שמים".

"כבר למחרת שוחחתי עם מנהל הבנק", נזכר הרב סורוצקין בערגה. "הוא שאל אותי מה הצפי להכנסות הבאות, כדרכו תמיד להתעניין אצלי על ההכנסות האמורות להיות מול השקים שהוא מכבד מחשבוננו. השבתי לו בביטחון גמור ומוחלט, כי בעזרת ה' בקרוב ממש יגיעו כספים שיכסו את כל החובות. הוא עמד ולא האמין, דרש צפי של הכנסות מול ההוצאות. בתגובה לכך כתבתי לו מסמך כנדרש, בסעיף ההוצאות כתבתי – **'כפי הצורך של כלל ישראל; ובסעיף ההכנסות ציינתי – 'תפילות מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אהרן לייב שטיינמן'...**

"הוא היה בטוח שאני מהתלבט בו, אבל עמדתי איתן באמונתי בדברי חכמים ובדעת זקנים".

"איך האב געדאוונט"

"חלפו שבועיים-שלשה ונכנסתי אל ראש הישיבה כדי לשוחח אתו על מקרה אישי של אחד הפעילים שלנו, אבל מיד בכניסתי אני מבחין שראש הישיבה מצפה ממני לדבר מה. משלא הבנתי את כוונתו על אתר, שאל אותי ישירות: **'ס'איז געקומען עפעס?'** (הגיע משהו?). השבתי בשאלה: **'ראש ישיבה, היה אמור להגיע משהו שאנו לא יודעים עליו?'** ראש הישיבה הביט בי והשיב בפשטות ובלחש אופייני: **'איך האב געדאוונט'** (התפללת?). ככה בפשטות

ובלחישה השיב ולא יסף. יותר ממילים אלו, לא הוסיף מילה בנושא. השתררה דממה קפואה בחדר למשך דקה, עד שהבנתי כי בעצם השיחה הסתיימה". את הסיפור המדהים מסיים הרב סורוצקין בעדות אישית מפעימה: **"כל מנהל מוסד תורני יכול לספר לכם לילות כימים על נסים ונפלאות שהיו מנת חלקו במהלך השנים, זוהי מציאות מוחשית וקיימת שהקב"ה עוזר ומסייע לכל אחד שעושה למען לומדי התורה. אין ספק בכך, אבל אני יכול להעיד נאמנה, כי תוך פחות מחודש הגיעו אלינו סכומים דמיוניים שלא רק שהגרעון נסגר, אלא התאפשר לנו להרחיב את הפעילות. תמיד הייתה מערכת הנסים פעילה אצלנו באופן מוגבר, אבל הנס הזה גבר על כולם, ממש למעלה מגדרי הנס.**

"כמובן שמיד נכנסנו אל ראש הישיבה וסיפרנו לו בשמחה ובהתרגשות על החסד הגדול שעשה הקב"ה אתנו, אבל ראש הישיבה לא התעניין בפרטים יתר על המידה. הרגשתי שמבחינתו התפקיד האישי שלו הסתיים בתפילה ושה לא היה חידוש עבורו שהכסף הגיע כי הרי 'התפללת'. ילדי ישראל הקרובים והרחוקים זכו שגדול הדור יעמוד עבורם בתפילה כנה ואמתית שהתקבלה לפני שוכן מרומים".

שוועת עניים אתה תשמע

ומה לגבי החינוך העצמאי? מה אנו יכולים לשמוע על מעורבותו של רבנו זצוק"ל בפעילותכם?

"לקחת כל-כך הרבה שנים ולנסות לכמת אותן במספר שורות, יהיה מעשה לא יוצלח", משיב לנו הרב סורוצקין וממשיך: "ניתן לספר ולשוחח שעות ארוכות בלי להגיע לאפס קצה דאגתו של רבנו לעולם התורה, לעולם הקירוב ולעולמם של כלל ישראל, אבל אם יש משהו שנוכל לומר כי עליו הניח רבנו את כל כובד משקלו והתייחס אליו במלוא הרצינות והכאב, הוא ללא ספק סוגיית הטענות החוזרות ונשנות מצידם של הורים שביקשו ומבקשים עדיין שוב ושוב, לסנן ולהפריט כיתות לימוד בתלמודי-תורה, בבתי-ספר ובסמינרים, בין משפחות של אברכים לבין משפחות יותר חלשות ופתוחות".

הרב סורוצקין מדגיש בפנינו: **"לכאורה הם צודקים בטענותיהם, הם באים ואומרים לנו שהם רוצים לחנך את ילדיהם על מבועי החינוך המובחר ביותר, עם כל הדקויות והחומרות שרק ישנן. הנושא הזה עולה על שולחני כמנכ"ל החינוך העצמאי בכל כמה שבועות, אבל חשוב לדעת את דעתו הנחרצת של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, שאמר לי ולאחרים כמה פעמים בסערת נפש גלויה: **'אם רבקה הייתה צריכה להיכנס היום לסמינר, אין ספק שלא הייתה מתקבלת, הרי היא הייתה בתו של בתואל'...** רבנו חייך והוסיף לי בצחות: **'און זי איז געווען נאך א שוועסטער פון לבן'** (והיא עוד הייתה גם אחותו של לבן הארמי)...**

"את התשובה הזאת שהייתה חוזרת ונשנית מפיו של רבנו, שמענו לא פעם ולא פעמיים. גם כשנכנסנו אליו באקראי ומצאנו אותו יושב ולומד בעמקות, כשברור לנו שרבנו לא נמצא כעת בעניינים האלו, אבל ברגע ששמע את השאלה הזאת ואת הניסיון לסנן ולהפריט, היה מתגבר כארי ומתבטא בחריפות של ממש נגד אותה גישה. הוא היה אומר לנו שזוהי גאוה של בעלי המוסדות ואחרים, כאשר במקום לחזק את המשפחות ולהעלותן על דרך המלך, משליכים אבן אחרי הנופל חלילה וחלילה".

זכותו הגדולה תעמוד לנו וכל בית ישראל אמן.

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המנשר לא

ויגש אליו (ר' אהרן) יהודה

הגאון רבי נחום אליהו ברנשטיין שליט"א משגיח ישיבת "גאון יעקב"

פותח צוהר למשנתו החינוכית של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

התפילה עוד היה מוסר שיעור בישיבה קטנה, ואחרי"צ היה שוב חוזר לישיבה לדבר עם הבחורים בלימוד.

יש לציין, כי הישיבה הגדולה "גאון יעקב" מנתה אז כעשרים בחורים בלבד, ובכל זאת היה מתאזר בכוחו וחוזר לישיבה כדי להרביץ תורה לפני הבחורים לעודדם ולנווט את דרכם בלימוד התורה.

במהלך השנים הבאות היה מוסר שלוש פעמים בשבוע שיעור יומי, ופעם אחת בשבוע שיעור כללי.

זכור לי מאותה תקופה, כיצד היו מספר בחורים בודדים שלא ידעו 'אידיש', והיות שהשיעור כללי היה נערך בשפת האידיש, היה מרן זצ"ל מגיע שוב בפעם השלישית לישיבה וחוזר בפניהם בשעות הערב פעם נוספת על השיעור בחדר מיוחד, והפעם בעברית, כדי שיבינו אף הם את הדברים על בורים.

כ"כ היה מסור עבור כל אחד ואחד שיבין את הגמרא ויתעלה בתורה כראוי לבן תורה אמתי.

בכלל, גם בשאר הנושאים היה מתמסר עבור טובתו של כל אחד ואחד. הוא נשא כל תלמיד ותלמיד על לוח לבו הטהור ממש כאשר יישא האומן את היונק.

הקשר שלו עם כל תלמיד ותלמיד היה להפליא. גם לעת זקנותו כשכבר הישיבה מנתה מאות רבות של בחורים וכבר לא היה לו קשר אישי עם כל בחור ובחור היה עדיין מתעניין בכל העת לשלומם ולמצב לימודם. כמו"כ היה שואל כל אחד את שמו ושם משפחתו, והיה מזהה את שמם לפי אבות התלמידים שהיו אף הם לשעבר מתלמידי הישיבה, ומיד נותן תחושה טובה לבחור "אה, אתה בנו של פלוני ונכדו של ההוא". כך היה נותן לכל אחד הרגשה טובה ממש כאב לבן".

המתנה הטובה - רציפות בתורה

מה תבע ודרש מאלפי תלמידיו בישיבה במהלך כל השנים כדי להתעלות ולהתחזק בתורה ומצוות?

בראש ובראשונה תבע ודרש מהבחורים להרבות בלימוד התורה ברציפות, שהשעות הראשונות מסדרי הישיבה יהיו ברציפות ללא דברים בטלים.

הוא היה אומר שפעם המושג של לימוד ברציפות היה שונה בעליל מזמנינו, פעם מתמיד היה נקרא מי שלומד ח"י שעות ביממה, ובזמנינו מי שלומד כמה סדרים שלמים כבר נקרא מתמיד גדול ממתמידי הישיבה...

כ"כ היה נערץ בעיניו עניין הרציפות בתורה, עד שהמתנה הכי גדולה שהיו יכולים בחורי הישיבה להעניק לו ולשמח אותו בכך הייתה מה שקיבלו עליהם ללמוד את השעה הראשונה של הסדר ברציפות בלי הפסק.

מתלמידי יותר מכולם. עם הגר"נ ברנשטיין ותלמידי ישיבת גאון יעקב

הישיבה הגדולה. הגרמי"ל ענה לי נחרצות: "הרב שטיינמן, מיט די נגיעות, איז דער בעסטער וואס קען נאר זיין אויף די וועלט וואס קען דיר ענטפערן, ווי יעדער איינער אן נגיעות" [- הרב שטיינמן, עם כל זה שהוא נוגע בדבר, בכל זאת

"...היו מספר בחורים שלא ידעו 'אידיש', ואז היה מרן זצ"ל מגיע שוב בפעם השלישית לישיבה וחוזר בפניהם בשעות הערב פעם נוספת על השיעור בחדר מיוחד, והפעם בעברית..."

הוא האדם הטוב ביותר בעולם שיכול לענות לך על שאלתך, מכל אדם אחר שלא יהיה כלל נוגע בדבר].

שמעתי לעצתו של הגרמי"ל ונכנסתי פעם נוספת למרן זצ"ל ושאלתי אותו שוב, איפה מן הראוי שאכנס ללמוד בישיבה הגדולה.

ענה לי מרן זצ"ל: "איך האב אזעלעכע שטארקע נגיעות, אז איך זעה אפילו נישט קין אנדער צד, ס'איז מיר אזוי קלאר אז דו וועסט מצליח זיין אז איך האב נישט קין אנדער צד. ממילא קען איך דיר נישט ענטפערן [- אני כ"כ נוגע בדבר, עד שאני רואה צד אחר כלל, כי כ"כ ברור אצלי שתצליח בישיבת "גאון יעקב" עד שאין לי צד אחר בדבר. ובמילא אינני יכול לענות לך ולפתור לך את שאלתך].

מתלמידי יותר מכולם

כיצד היה הקשר שלו עם התלמידים הרבים?

"הקשר האישי שלו עם כל תלמיד ותלמיד היה מדהים. הוא רק חפץ היה לראות בטובתם של התלמידים ולבוא לעזרתם להתעלות במעלות התורה והיראה.

לא אשכח, שלפני כארבעים שנה, בתקופת לימודיי בישיבה כתלמיד מן המניין, הוא כבר היה בן 65 ובכל זאת היה מגיע מדי יום לתפילת שחרית ב"גאון יעקב". וגם לאחר

מעשה זה יעיד על גישתו החינוכית הנדירה במינה יותר מכול, ממנו נוכל להקיש וללמוד על הכלל כולו כמה היה מסור אל תלמידיו היקרים והצמודים ללב.

החל מאז אותו מעשה, נקשרתי אליו בקשרי אהבה עזים ממש כבן אצל אב, וזכיתי

לקבל ממנו דרכי התעלות בתורה וביראת ה'. ניצלתי את העובדה שהוא פתח בפניי את האפשרות להתקבל אצלו בכל זמן ועת. הייתי דופק אצלו בבית בסוכות או מתלווה אליו למקומות שונים. כך זכיתי להיות קרוב אליו ולשמוע ממנו הרבה דברי חיזוק והתעלות".

עדות מרן הגרמי"ל לפקוביץ זצוק"ל

מספר הגר"נ שליט"א: "זכורני, שלקראת סוף תקופת לימודיי בישיבת פוניבז' לצעירים התלבט אבי הגה"ח רבי מרדכי שליט"א - משגיח ישיבת 'נועם התורה' לאיזו ישיבה אכנס ללמוד, האם לישיבה הגדולה "גאון יעקב" שעמדה אף היא בראשותו של ראש הישיבה, או בישיבת פוניבז'.

ההתלבטות הייתה אז כיון שישיבת "גאון יעקב", הייתה ישיבה חדשה שזה עתה נוסדה, לעומת ישיבת פוניבז' הוותיקה.

אבי שליט"א ציווה עלי לשאול את מרן זצ"ל - ראש הישיבה בעצמו.

אולם מרן זצ"ל לא ענה לי ברורות. "אני נוגע בדבר, ומשום הכי אינני יכול ליעץ לך כדת מה לעשות", אמר.

משלא קיבלתי ממנו תשובה ברורה פניתי לראש הישיבה מרן הגרמי"ל לפקוביץ זצוק"ל. ושטחתי בפניו את הספיקות לגבי

התלמיד שזכה להיות מקורבו

את משנת החינוך של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל פורש בפנינו אחד ממקורביו ותלמידיו הגאון ר' נחום ברנשטיין שליט"א - משגיח ישיבת "גאון יעקב" שעמדה בראשותו של מרן זצ"ל.

הגר"נ שליט"א היה תלמידו של מרן זצ"ל בישיבת פוניבז' לצעירים שעמדה בראשותו ולימים גם בישיבה הגדולה "גאון יעקב", וברבות השנים אף הפך להיות ממקורביו ונאמניו וקיבל ממנו דרכי ההוראה במשנת החינוך במסגרת תפקידו כמשגיח רוחני בישיבת "גאון יעקב".

כמי שחי והעביר את מיטב שנותיו בצל מרן ראש הישיבה זצ"ל, זכה רבי נחום שליט"א לקבל ממנו הוראות וקניינים שונים בדרכי ההשקפה הנכונה והאמתית ובמשנת החינוך הצרופה לנו מדור דור, אותם האציל עליו מרוחו הטהור. וככלי ראשון מוסר הוא את הדברים בשיחה מיוחדת ל'המבשר'.

איך זכיתם להתקרב אל אורו הבהיר של מרן ראש הישיבה זצוק"ל?

הגר"נ שליט"א: "כשהייתי נער בן ארבע עשרה, בעת לימודי בישיבת פוניבז' לצעירים בראשותו של מרן זצ"ל, הופתעתי יום אחד לראות את פניו ההדורות של ראש הישיבה בפתח דלת בית הוריי, כשהוא ניצב בפתח הבית מבקש הוא ממני למסור לאבי על נושא מסוים עליו הוא מעוניין להיות בקשר עמו.

למחרת, במהלך סדר הלימוד בהיכל הישיבה, קרא לי ושאל אותי אם מסרתי את בקשתו לאבי.

במקום לענות את התשובה לשאלתו פרצתי בבכי. כאב רחום הכניס אותי לחדרו הפרטי לשם לא הורשו תלמידי הישיבה להיכנס, והתעניין אצלי לפשר בכייתי. וסיפרתי לו שלפני מספר שבועות נפטר קניי זצ"ל שהיה רבה של קריית באבוב בבת ים, וקשה היה עלי פרידתו מהעולם. הוא היה מחזק אותי מאוד, מדי שבוע היה מרעיף עלי טללי אהבה ומילות חיזוק שמאוד דרבנו אותי להמשיך בלימוד התורה בחשק ובשמחה, ובעוד שבשיעור א' למדתי בהתמדה גדולה עתה חרב עלי עולמי עד שניטל ממני החשק בתורה.

ראש הישיבה ששמע כל מילה השיב לי נחרצות: "עליך להמשיך כמימים ימימה, קח את דברי החיזוק של הסבא והמשך להתחזק בהתמדת התורה. אין כזה דבר שבגלל הצרה תיפסק התמדתך בתורה, אין תירוצים על כך, כל התירוצים הם עצת היצר, קום חזק ואמץ בלימוד התורה וה' יהיה הלאה בעזרך".

הרהבתי עוזי ושאלתי אותו אם אוכל להיות בקשר עמו כל אימת שארצה, זאת למרות שלא היה מקובל אז להיות בקשר עמו בשיעור ב' ורק בשיעור ג' היו בקשר עמו.

הוא נתן את הסכמתו לבקשתי, ואישר לי שאוכל לבוא אליו מתי שארצה.

הקשר עם התלמידים - על הקשר עם התלמידים והעינים הפקוחות שהיה שם על כל אחד ואחד

דרך הלימוד - דרכו המרתקת בלימוד של רבינו

שיחות המוסר - הנוקבות של רבינו שירדו חדריו בטון, והדברים שרבינו שם דגש עליהם

דרך הלימוד

דרכו בלימודו עם התלמידים הייתה מיוחדת במינה. הוא היה מוסר את השיעורים בתחילת השנה בדרך אחרת מהמשך השנה.

בתחילת זמן החורף עד חנוכה היה שואל שאלות ומעיר הערות בהבנת הסוגיה ומקשה קושיות על דברי הגמרא והמפרשים. בתקופה זו היה לימודו בדרך הפשט והבנת הגמרא על בוריה.

בכך, ביקש ללמד את התלמידים כיצד לומדים סוגיה ומתבוננים בדברי התנאים והאמוראים על נכון.

בהמשך השנה מחנוכה ועד פסח, היה מתרץ תירוצים על הקושיות שהקשה על הסוגיה. תירוצים אלו היו מתוך דברי המפרשים, הראשונים והאחרונים.

כמובן, שכל התלמידים הבינו כעת לעומק את כל דברי הגמרא, על כל מפרשיה.

ורק בסוף השנה היה מחדש את חידושיו שלו ומבאר את הגמרא על פי דרכו ומשנתו בתירוצים וביאורים משלו, עד שהיו מחוורין הדברים כשמלה.

המעמד הנשגב בשבת קודש לעתותי ערב

האם היה מוסר 'שיחת מוסר' קבוע בפני התלמידים?

אחד המעמדים שנחרטו היטב בלבם של אלפי התלמידים היה בשבתות לעת ערב שעה שהיה מוסר את ה'שיחת מוסר' המיוחדת והמעוררת.

תחת עלטה ואפילה כשעדיין קדושת השבת מרחפת באוויר, כמחצית השעה לאחר השקיעה מסר את שיחת המוסר בהתעוררות גדולה.

תחושת התעלות אחזה באותה עת בקרב לבבות המוני התלמידים שגמעו כל מילה מפיו באותה עת רצון.

האווירה במקום הייתה מחושמלת, מעיינות הלב נפתחו לרווחה וכל מילה שיצאה מפיו חדרה היישר לתוך הלב. וכמובן שהתלמידים הרהרו בתשובה בשעה נשגבה זו של רעוא דרעווין.

כמה חיזוק וטללי נוחם היו התלמידים מקבלים משיחה קדושה זו למשך כל השבוע הבא, ומי כבר מדבר על תפילת ערבית של מוצאי שבת שלאחר השיחה כיצד הייתה נראית, באיזו התלהבות של קדושה ברוח טהורה שכבשה את כל חדריו אלפי הלבבות הטהורים.

"התפילה גבוהה יותר מנבואה"

על מה עוד היה מרבה לעורר בפני תלמידי הישיבה?

"על הנושא של תפילה היה מרבה לעורר, בכל הזדמנות הרבה לעורר על עניין ה'אמן יהא שמיה רבא' כמה יש להיזהר לאומרו בכוונה גדולה. ובכלל, כמה עלינו להיזהר בכבוד שמים בכלל וביותר בעת התפילה שתהא תפילה ראויה, כמו"כ הדגיש את עניין הדקדוק בתפילה.

פעם אף ביאר את הטעם של שלוש פסיעות לפני התפילה שמובא ב'רוקח' שהוא מכוון נגד שלוש פעמים 'ויגש' הנאמר בתנ"ך. פעם אחת 'ויגש אברהם' (בראשית יח, כג), פעם נוספת בפרשת השבוע 'ויגש אליו יהודה', ועוד פעם 'ויגש אליו הנביא' (מלכים א – יח, לו).

וב'ויגש אברהם' נאמר לפני כן 'ואברהם עודנו עומד לפני ה'", והיינו נבואה. זאת אומרת, שתפילה גדולה במעלתה על הנבואה, כי גם לאחר הנבואה שהיה אברהם עומד לפני ה' בכל זאת נאמר לאחר מכן 'ויגש אברהם' שהחל להתפלל לפני ה'.

הבחור שישינה את חייו הרוחניים

היו לכם גם הוראות פרטיות ממרן זצ"ל עבור בחור מסוים בנושא כלשהו?

בסיום השיחה הנפלאה מספר לנו הגר"נ שליט"א סיפור עם בחור המעיד יותר מכול על רוב פקחותו של מרן זצ"ל ורוב בינתו בטוויית גידולם של התלמידים בשנות נעוריהם.

היה בחור אחד שמאוד התקשה בזמן הקימה בבוקר. הוא היה בחור טוב, מתמיד שלמד במהלך כל סדרי הישיבה, הצטיין בכל המידות הטובות, בכל הדברים הנצרכים הוא היה מושלם, ורק בעניין זה הוא התקשה מאוד.

הוא היה קם מדי בוקר בשעה 10 לאחר זמן התפילה, וכמה שניסו לדבר על לבו בדרכים טובות וקשות, הדברים לא הועילו. הקושי שלו בזמן הקימה גבר על הכול.

הבחור שבעצמו הבין את הקושי שלו לא היה מסוגל להתגבר על כך.

בצר לו פנה אלי לאחר עוד שיחה נוקבת עמו וביקש ממני לגשת לפני מרן ראש הישיבה לשטוח בפניו את גודל הבעיה ולשמוע ממנו את חוות דעתו הבהירה כדת מה לעשות.

נעתרתי לבקשתו ונכנסנו יחד לחדרו של מרן זצ"ל. בחדרת קודש פניתי אליו ואמרתי לו שבאתי ליטול עצה עבור קושי מסוים של אחד התלמידים המצוינים בישיבה.

בעוד הבחור עומד לידי, כל כולו דרוך לקבל את דבריו של ראש הישיבה ולציית להוראתו שתבוא עליו, התחלתי לפרט למרן זצ"ל את הקושי של הבחור לקום בבוקר מוקדם כשהוא מאחר בכך את זמן התפילה, לא לפני שאני מדגיש בפניו שהבחור מצטיין בכל העניינים האחרים והוא מתמיד בלימודו ובעל מידות טובות, אך כאמור רק בעניין זה הוא מתקשה.

תשובתו של מרן הפתיע אותנו והכתה אותנו בהלם מוחלט.

"אתה אנוס", פנה מרן זצ"ל אל הבחור, "אונס רחמנא פטריה, ובכן אתה פטור מהתפילה".

הבחור נבהל וניסה לטעון שהוא לא חולה, ומדוע שיהיה פטור מהתפילה, אולם מרן זצ"ל שוב הדגיש לו: "אתה אנוס, והינך פטור מהתפילה".

כמובן שמרן זצ"ל התכוון לצד החינוכי של הדבר כדי לתת לבחור להבין שייקח אחריות על מעשיו ואף אחד אינו אמור להיות אחראי על קימתו בבוקר, וכי רק הוא בלבד יוכל לעבוד על עצמו בעניין זה.

והנה כאן התחולל הפלא הגדול, למחרת בבוקר התייצב הבחור בהיכל הישיבה לפני התפילה, והחל מאותו יום לא החסיר תפילה בהיכל הישיבה.

הדברים שנאמרו לו ע"י מרן זצ"ל כל כך חדרו לתוך לבו עד שהבחור אמר לעצמו, היה לא תהיה, אני לא חולה ולא אנוס להיפטר מהערך הנעלה והנשגב ששמו תפילה.

"הרי לנו מכך", היה מפטיר מרן בפני התלמידים, "כמה עלינו להעריך את נושא התפילה, ולדעת שבכך שאנו פוסעים אל ה' אנו מתקרבים אליו ומתדבקים בקדושתו.

על כל אחד ואחד לדעת שבעת שהוא פוסע לפני התפילה הוא מתקרב אל ה' יתברך וכנאמר ב'רוקח' שהפסיעות מכוונות נגד שלוש ההגשות הנ"ל ששם מבואר מעלת התפילה שהיא גבוהה יותר מהנבואה.

שלוש דרגות בקנאה

מה היה מעורר על נושא של המידות?

עניין המידות היה מרבה לעורר עליו בכל עת והזדמנות. הוא היה אומר, שבעל מידות טובות זוכה יותר להתקרב לתורה מאשר מי שאינו כן.

שאלנו אותו פעם על מידת הקנאה, מה גדרה ומה טיבה. מצד אחד מידה רעה היא עד למאוד, ומצד שני הלא 'קנאת סופרים תרבה חכמה'.

ברוב חכמתו ניתח מרן ראש הישיבה את הסוגיה והעמידה על תילה. "הקנאה", אמר, "מתחלקת לשלושה חלקים, האחד, הוא מה שהאדם מקנא בחברו ועינו רעה בשל אחרים, שהוא יהיה האדם

קנאת סופרים תרבה חכמה. משוחח בלימוד עם תלמידים

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המבשר לג

ואת יהודה שלח לפניו

מרן ועד באר שבע, מגבת ועד אנטיפרם,

מרן זצוק"ל בגילו המופלג מכתת את רגליו ללא לאות למען חיזוק עולם התורה

תלמידיו ונאמני ביתו

הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א הרב איסר שוב שליט"א

הרב יעקב וירז'בינסקי הרה"ג ר' יצחק שרייבר שליט"א

מגוללים ל'המבשר' פרק נפלא בישותו של מי שנשא את עולם התורה על כתפיו

מדוע זכיתי לאריכות ימים?

שוב מתכונן מרן הגראי"ל זצוק"ל לנסיעה מפרכת סביב הגלובוס. "סבא!" מתחננים הנכדים, הנסיעה קשה מאוד ואינה מתאימה לגיל שכוה, והסב הדגול משיב: "וכי מה חשבתם? מדוע זכיתי לאריכות ימים? כדי שלכם יהיה סבא??? - ממש לא. זכיתי לאריכות ימים כדי להרבות תורה, לחזק יהודים ולפעול יותר ויותר למען עולם התורה!" - מפטיר הסב המסור ששייך בעצם לכלל ישראל ולא רק לנכדיו וצאצאיו היקרים.

בסיפור זה פותח הגאון רבי נתן זוכובסקי שליט"א מראשי ישיבת 'גאון יעקב', את השיחה עם 'המבשר', בהוסיפו כי זה היה בעצם הבריח התיכון בחיי מרן זצוק"ל. מרן היה קורא לזה באדיש "געשיינקטע יאהרן" - שנים שמוענקות כמתנה, בהתייחסו לאריכות השנים המופלגת אליה זכה שלדעתו עליו להקדישן אך ורק עבור המטרה - להרבות בהרבצת תורה ובחיזוק עולם התורה בכל כוחו, נפשו ומאודו.

ואכן, רק מרן זצוק"ל, מטעים הגר"נ שליט"א, בדמותו המיוחדת כפי שהכרנו אותו רבות בשנים כמלאך אלוקים, יכול היה להשפיע ולחזק המון בעצם הופעתו כבוד בהיכלי ישיבות וכוללים רבים הפזורים ברחבי ארץ הקודש וגם בתפוצות. כך אכן הייתה תחושתו הטהורה כי זהו ייעודו ותפקידו בגעשיינקטע יאהרן' האלו שחנן אותו הבורא.

אי לכך מכתת היה מרן זצוק"ל את רגליו ומטריח עצמו ללא לאות לנסוע למרחקים לכל מקום אשר בו נקרא, לחזק ולעודד, להשפיע ולהקרינן על רבבות עדרי צאן קדשים, אברכים ובחורים, עמלי תורה בטהרה. מרן לא היה חס כלל על עצמו, ולא שת לבו אל מצב בריאותו והרגשתו בכל עת שנקרא והתבקש לצאת ולחזק לומדי תורה.

פרופסור ווינברג שיחיה שוכה לטפל בו, סיפר כי באחת הנסיעות לחו"ל חש נקיפות מצפון איומות כיצד מאשר הוא לאדם בגיל מבוגר שכוה לצאת לנסיעה לחו"ל, למזג אוויר שונה לגמרי וחורפי יותר מאשר בארץ, על כל הסכנות הכרוכות בכך - אולם, כיוון שראה את הרצון הפנימי העז של מרן וכי הוא חש שזה כל מטרתו ותפקידו בחיים, לכן לא ההין לאסור עליו את

הנסיעה ואישר אותה נגד כל הכללים הרפואיים. אף למקסיקו, בה האוויר חנוק ומסוכן ועלול ליצור בעיות נשימה, נסע רבנו ללא ספיקות בניגוד לדעת הרופאים.

וכדאי לדעת, שהכול נעשה במקביל לכל שאר הקביעות והסדרים שאליהם שמר כבבת עינו. הוא לא וויתר על כלום ועשה הכול, כי כאשר אדם רואה מול עיניו אך ורק את מטרת עשיית רצון ה' ובקשת האמת, אזי הוא מצליח לעשות רצון קונו

"...על אם הדרך, לפני שהגיעו לצפת, בעת שחלפו ליד מירון עלתה ההצעה להיכנס לציון הרשב"י להתפלל שם מנחה, אולם מרן טען בתוקף כי הגענו עבור מטרה אחת ויחידה, למען חיזוק התורה, ואין שום מקום לאחר את הביקור בעקבות כניסה לציון הרשב"י..."

ללא שום התרפות.

אף בגאון יעקב' היה מוסר מתחילה שיעור יומי, בהמשך שיעור כללי, ואף מקבל קבוצות בחורים בביתו לדיבור בלימוד כמה פעמים בשבוע, והכול מתוך נעימות וחריפות וירידה לעומק כל פרטי הסוגיה. זאת במקביל לפעילותו הענפה במסירות נפש עבור כל עולם התורה וההנהגה הציבורית הכבירה.

שאוני והטילוני

בהקשר לנסיעותיו הרבות, מספר לנו גם איש אמונו ונאמן

ביתו הרב איסר שוב שליט"א כי בכל פעם שעלתה הצעה או בקשה של נסיעה למקום כלשהו, לחיזוק ישיבה או כולל או תלמוד תורה בכל מקום ובכל נקודה בארץ - הייתה תמיד תגובתו של מרן זצוק"ל כלשון הפסוק ביונה הנביא: "שאוני והטילוני"... כך היה אומר. אם עשויה לצמוח תועלת כלשהי מנסיעה זו, אם כן שאוני והטילוני. סחבו אותי להיכן רק שתצו, בעוד שאינו מסתכל כלל על מצבו הפרטי, על מצב בריאותו, חולשתו ומיחושיו. לא עמדו לפניו שום מעצורים וחסמים בדרך למטרה נשגבה זו שניצבה מולו - לשאת באחריות עולם התורה שבדורנו על כל שלוחותיו, אגפיו וסניפיו.

הרב שוב מספר, כי פעם יצא מרן זצוק"ל לנסיעה ארוכה לצפון. נסיעה שנמשכה יום שלם, תחילתה בכרמיאל, כאשר לאחר מכן נסעו לצפת ולטבריה, לביקורי חיזוק בעשרות היכלי תורה.

על אם הדרך, לפני שהגיעו לצפת, בעת שחלפו ליד מירון עלתה ההצעה להיכנס לציון הרשב"י להתפלל שם מנחה, ולהמשיך משם לצפת באיחור של עשרים דקות. אולם מרן טען בתוקף כי הגענו עבור מטרה אחת ויחידה, למען חיזוק התורה, ואין שום מקום לאחר את הביקור בעקבות כניסה לציון הרשב"י. אכן, לא נכנסנו. המשכנו בדרכנו לצפת ולטבריה כפי המתוכנן, ורק בתום כל סדרי הביקור, טרם שקיעת החמה, חזרנו למירון לפקוד את ציון התנא רשב"י בתפילת מנחה, בבחינת "אין מערבין שמחה בשמחה". הגענו למטרה אחת... הייתה התבטאות קודשו של מרן זצוק"ל.

הנסיעות למטרה אחת בלבד

ניתן לומר שנקודת ההתחלה של המסעות, מגולל לפנינו הרב יעקב וירז'בינסקי, מנהל ישיבת 'אורחות תורה' ממקורבי מרן זצוק"ל, חלה בערך בעת שגילו של מרן נשק ל-84. באותה תקופה ייסד את ישיבת אורחות תורה בבני ברק, כחלק מגישתו הנחרצת כי שנות החיים בהן ניחן אינן אלא למטרת הרבצת תורה - להגדיל ולהאדיר את עולם התורה כמתכונתו המקורית והטהורה מקדמת דנא.

נתניה. רבינו בביקור אצל כ"ק מרן האדמו"ר מצאנו שליט"א בקרית צאנו

נהריה. רבינו בביקור חיזוק לצידו כ"ק האדמו"ר רבי דוד אבוחצירה שליט"א

זכה לשלוש מתנות

שאלתי גם פעם את מרן, מספר הרב שרייבר, לאור כל עמלו הרב בכיתות רגליו במסירות נפש לחיזוק התורה בארץ ובתפוצות, מה לדעתו הוא השכר טוב בעלמא הדין שהוא זוכה לקבל בעקבות מעשי המופלאים למען הרבצת התורה?
תשובת מרן הייתה, כי לשלושה דברים הוא זכה כבר כאן בחיים חיותו, וכי הוא תולה זאת אכן הודות לפעילותו למען חיזוק התורה, ואלו הן:
א. ספרו 'איילת השחר', שזכה להתקבל בעולם הישיבות ושמעתתיה מתבדרים בבית מדרשא בכל היכלי הישיבות הקדושות.
ב. ילדים טובים, שומרי תורה ומצוות. מרן תלה את העובדה כי זכה שכל צאצאיו הולכים בדרך התורה הודות למסירות נפש זו עבור עולם התורה.
ג. ישיבות 'אורחות תורה'. מרן ראה כמתנה משמים שקיבל מפאת מסירות נפשו, את הזכות להקים את רשת הישיבות של אורחות תורה - הכוללות את 'אורחות תורה' בבני ברק, 'תורה בתפארתה' באלעד, 'רינה של תורה' בכרמיאל, 'נר זרח' במושב עוצם, 'תורת חסד' אף היא באלעד ו'אמרי משה' בירושלים. זאת לצד עשרות בתי מדרש וכוללים לאברכים בוגרי הישיבות - כפנינה מופלאה בעולם הישיבות.

תלמידים, מה יהיה אפוא בעולם העליון? הרי דרגתו של מרן נעלית עד מאוד?
השיב על כך מרן: "הכל בזכותו"...

ואכן, חיבה יתירה נודעת הייתה למרן עבור הרב מפוניבז'. הוא היה משוחח עליו בחדרת קודש, וחש הכרת הטוב גדולה כלפיו, כמי שמינה אותו בתחילת דרכו לשמש בראשות ה'ישיבה קטנה', וגם כראש הכולל רבות בשנים.

הסיבה לכך הייתה, מכיוון שמרן זצוק"ל נודע בגישה המופלאה והמיוחדת שלו לבחורים צעירים, לכן נבחר לצד רעהו הגדול מרן הגרמ"י לפקוביץ זצוק"ל לשמש בצוותא בראשות ה'ישיבה קטנה' דפוניבז', ועל כך הייתה לו הכרת טוב גדולה לפוניבז' רב.

הכרת הטוב התבטאה אף בייסוד שיעור במשניות טהרות, ע"י מרן, בכל בוקר יום רביעי בשעה 9 למשך כחצי שעה לעילוי נשמת הרב מפוניבז'. שיעור זה נמשך למעלה משלושים וחמש שנים, משנת תש"ל, שנת הסתלקותו של הרב מפוניבז', ועד בערך שנת תשס"ו.

רשת הישיבות שבראשותו

רבינו חש אחריות אישית מיוחדת לרשת הישיבות של אורחות תורה שנוסדו על ידו ממש. הוא אף פעל והשתדל רבות שהן יתנהלו בדיוק כמתכונתן של הישיבות הקדושות המקוריות שהוא גדל בהן בשנים עבורו לפני שנות הצלמוות.

הוא היה זה שהתווה וניווט את סדרי הישיבה, איזו מסכתות תילמדנה וכיצד יתקיימו סדרי הלימוד וקצב ההספקים. כחלק מהשראתו הכבירה הונהג בישיבות אלו לסיים את כל המסכת הנלמדת במשך הזמן, ואכן מדי סוף זמן נערכים מאות סיומים ע"י לומדי הישיבה המתאמצים ללמוד ולסיים את המסכת.

כמו כן ברשת הכוללים, דרבן מרן זצוק"ל ועודד שילמדו אף בסדר קדשים וטהרות, ובכל מקצועות

הישיבות של מרן זצוק"ל, התבקשנו ע"י מרן לנסוע לנהריה לאדמו"ר רבי דוד אבוחצירא שליט"א להזמינו למעמד בכרמיאל.

רבי דוד אמר לנו אז כי קיבל על עצמו שלא לצאת מעירו, ולכן רק אם מרן יפקוד עליו לבוא אזי יופיע למעמד, אך בדרך אגב רוצה הוא לומר לנו דבר מעניין בנוגע למסעות הקודש של מרן.

כידוע, סיפר רבי דוד, כ"ק מרן האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא זצוק"ל בהגיעו ארצה, לא אושר לספינתו לעגון בחיפה והיה עליה להתקדם יותר צפונה, וכך יצא שהרבי התפלל את התפילה הראשונה שלו בארץ הקודש בעיר נהריה. הייתה זו תפילת מנחה, ומאז קידש הרבי את העיר נהריה כמקום לעבודת ה' והשראת השכינה.

אף מרן הרב שטיינמן, קרא רבי דוד בהתרגשות, דעו כי בכל מקום בואו ובכל עיר ועיר אליה מכתת את רגליו ומביא את דבר ה' בקול להב אש, מקדש הוא את המקום ומכשיר את הקרקע להיותו מקום של תורה המתאים לעמלי תורה בטהרתה. בתוך הדברים, הוסיף רבי דוד, כי כאשר לחץ את ידי מרן הצנומות, חש כי לוחץ הוא את ידי סבו הבאבא סאלי זצוק"ל, ומאז לא זו מחבב את מרן והערצתו אליו גדלה מאוד.

רבי דוד הוסיף עוד: מרן הגרמ"ל הוא בבחינת כלל ישראל. ישראל"ל הוא ראשי התיבות של שמו: רבנו אהרן יהודה לייב שטיינמן, ולכן הוא באורח נדיר מלכד סביבו את כל חלקי העם, ליטאים, חסידים ובני עדות המזרח לצד שאר כל העדות והחוגים. חבל מאוד, הפטיר רבי דוד בכאב, כי עדיין לא זכינו לביאת המשיח ולכן ישנם חלקים בעם ישראל שלמרבה הצער לא מקבלים מרותו ועדיין לא שבו בתשובה שלימה ורחוקים מעולם התורה.

הרב שרייבר, שזכה לסעוד את מרן זצוק"ל בשמונות השנים האחרונות מדי יום בשעת הצהרים, מגלה לנו מעט ממה שהתרחש מאחורי הפרגוד בשיחות גלויות שזכה להן.

שאלתי את מרן פעם בעת מצוא, הרי הרב מפוניבז' זצוק"ל זכה להעמיד כ-300 תלמידים, ואילו מרן כבר זכה להעמיד כמות כפולה ומכופלת שבעתיים של

באותה עת, החל אף במסעותיו המופלאים על פני תבל, כמו גם מסעותיו ברחבי ארצנו הקדושה. הכול במטרה אחת ומסיבה אחת. מרן חש כי משא עול עולם התורה כולו מוטל על כתפיו, וכי עליו לעשות הכול כאשר לכל למען ביצור וחיזוק חומות היכלי התורה די בכל אתר ואתר בעולם כולו.

ואגב, לפני הנסיעה הראשונה לחו"ל נקראתי להצטרף גם כן לנסיעה. אולם, יום לפני הנסיעה קרא לי מרן ואמר כי אי אפשר ששנינו ניסע. "או אני, או אתה"... התבטא מרן בנחרצות. זאת, משום שסבר כי אם אצטרף אליו לנסיעה, אזי הדבר יתפרש כביכול נוסע הוא יחד עם מנהל הישיבה שלו למען מטרה של גיוס כספים בחו"ל עבור ישיבתו, וזו הרי ממש לא המטרה של נסיעתו אלא כדי לחזק תורה, לכן אסור שניסע יחד ואכן ביטלתי מיד את השתתפותי בנסיעה ראשונה זו.

בנסיעות הבאות יכולתי כבר להצטרף כאחד מבני הפמליה, מאחר וכבר נודע הדבר והתפרסם היטב שהנסיעה היא ללא שום מטרה עבור גיוס כספים לישיבה שלו, אף כי מצבה הפיננסי היה עגום מאוד וסבלנו מקשיים רבים.

אכן, מגלה הרב וירז'בינסקי, דולר אחד לרפואה לא נכנס עבור הישיבה בנסיעה זו ולא בנסיעות אחרות. לא התקיימה אף נסיעת מאסף לאחר מכן, כביכול לגרוף את פירות נסיעת מרן. ממש לא. הנסיעה כולה הייתה קודש אך ורק למען חיזוק התורה, ללא שום מטרת גיוס כספים.

אף אכסניות מרן בכל מקום היו רק אצל רבני הקהילות, לאחר שנבררו בקפידה ע"י מרן אם אכן הם הדומיננטיים והמשפיעים על חיי הקהילה הרוחנית. לא היה מושג של אירוח אצל גביר כלשהו במטרה של גיוס כספים.

בכלל, מעולם לא ביקש מרן תרומה מאודם כלשהו עבור עצמו - במקרה זה, היינו ישיבתו האישית אותה נשא בעול בעצמו ממש. לעומת זאת, עבור אחרים עשה כל טעדיק לעזור ולסייע להם.

בשיחה עם הגאון רבי יצחק שרייבר שליט"א, ממקורבי מרן זצוק"ל ור"מ בישיבת 'אורחות תורה', הוא מוסיף כי בכל פעם כאשר ניסחו מכתב בקשה לתורמים, לא אבה מרן לכתוב במכתב את המילה "ישיבתנו הקדושה", שכן הדבר יצטייר כאילו מבקש הוא עבור עצמו והנאתו האישית. רק לאחר הפצרות רבות ניאות מרן שיכתבו "ישיבתנו", בתנאי שייכתב בצורה כוללתית מאוד ולא כבקשה מתורם מסוים.

הכל בזכות הרב מפוניבז'

כאמור, לאורך כל תקופה זו פעל מרן בתחושת שליחות שמיימת רבת אחריות, שלדבריו עבורה זכה לאריכות ימים, כדי לחזק, לעודד ולבסס את עולם התורה בכל מקום. למטרה זו כיתת רגליו וערך את מסעותיו הן בארץ הקודש והן מעבר לים במסירות נפש ממש.

בהקשר למסעות קודש אלו מספר הגר"י שרייבר שליט"א: בעת שנערכנו לחנוכת הבית של ישיבת 'רינה של תורה' בכרמיאל - חוליה נוספת ברשת

חיפה. לאחר שיעור ברמת ויזניץ עם כ"ק מרן אדמו"ר ה'חכמת אליעזר' מסערט ויוניץ זצוק"ל, נראה להבחיל"ח כ"ק מרן אדמו"ר מסערט ויוניץ שליט"א

יפו. מרן ראש הישיבה בשיחתו בפני תלמידיו ישיבת משכן ידידיה ביסודות. נראים ראשי הישיבה ורבניה, מרא דאתרא הרב קליין וראש המועצה האזורית אלי אסקווידו

• גליון אבל • מבת תשע"ח • המנשר לה

אחינו. רבינו במשא חיווק בישיבת 'אחינו' למתחזקים

ישיבת קארלין. דרשת חיווק מרבינו

לכינוסי בחירות שנערכו מעת לעת בתקופות של טרום בחירות. אם זה לממשלה או לרשויות המקומיות גם יחד.

קצרה היריעה מלהתמקד בכל כינוס וכינוס, להזכיר את הרקע ששרר אז, את הנתונים, את האווירה והמשימה הנקודתית שעמדה אז למראה עיני הכהן – מרן זצוק"ל. אך הצד השווה שבהם הוא, אותה מטרה וזה שניצבה לפניו כמו בכל שאר המסעות. לעמוד בפרץ נגד המהרסים והמחריבים מבית ומבחוץ ולהקים במסירות נפש את עולם התורה.

הן במערכות בחירות לממשלה, בהן תלוי היה עתידה של היהדות הנאמנה לפי תוצאות הבחירות, והן ברשויות המקומיות בהן כידוע ניתן לפעול גדולות ונצורות עבור עולם התורה – הישיבות והכוללים בפרט ושאר ענייני קודשי ישראל בכלל, בכל אלו ניצב מרן זצוק"ל בחוד החנית לבלום בגופו הקדוש כל מזימה רעה ולעשות הכול למען הצלחת הבחירה הנכונה עבור האינטרסים של שומרי התורה. עבור ביצור חומות הדת בשמירת השבת וכל הדברים שבקדושה.

כולנו זוכרים את הכינוסים ההרואיים בהם הופיע מרן בהדרת קודשו, כאשר בכל מקום אשר דבר המלך ודתו מגיע להיעשות, קיימו וקיבלו עליהם קהל היראים לעשות כרצון ה' ויראיו ביום פקודה.

ממרומי גילו הטריח מרן זצוק"ל את עצמו בבחירות תשס"ט ולאחר מכן בבחירות תשע"ד לעלות לירושלים עיר הקודש, ולאחר מכן גם להיכנס למודיעין עילית (במוצאי שבת קודש בשעה 1:00 בלילה), כאשר לצידו מרן שר התורה יבלח"ט הגר"ח קנייבסקי שליט"א. קשה להכביר במילים לתאר את התחושות שריחפו באוויר נוכח גדולי עולם המקדישים מזמנם הקצוב והיקר ובמסירות נפש עולים ובאים להביא את דבר ה'.

מטרה אחת הייתה בכל מסע ומסע, שוב ושוב למען העמדת ביסוס וייסוד המעצמה התורנית האדירה הפורחת ומתעצמת כיום בארץ הקודש בלי עין הרע, כאשר למותר להבהיר עד כמה תלויה הצלחה זו בכוחה המיניסטריאלי של היהדות הנאמנה.

מרן סבר, מסביר לנו נאמן ביתו הרב איסר שוב שליט"א, כי חשוב מאוד למען עולם התורה שיהיו נציגים נאמנים ויראי שמים שניתן לסמוך כי יעשו את מלאכת ה' בנאמנות ומסירות. עבור מטרה זו הטריח עצמו ולא שת לבו לשום מונע או מעצור. מרן היה מפטיר באירוניה, מספר הרב שוב, כי למרות כל טרוחתיו ומסעותיו ברחבי הארץ, תמיד נכנסים אליו יחידים תמימים או מיתממים ושואלים שוב: "צריך לבחור???", או "במי לבחור???", כאילו לא ראו ולא שמעו מאומה, כי כך הוא דרכו של עולם..

הברכה אחת היא?!

בעת שהגיע מרן זצוק"ל לביקור בישיבת אור אלחנן, נכנס תחילה לאגף הישיבה קטנה ונשא שם דברים בהרעיו ברכות ודברי עידוד לרוב על תלמידי הישיבה. לאחר מכן כאשר עלה לאגף הישיבה גדולה ביקשו ראש הישיבה הגאון רבי משה חדש זצ"ל לשאת אף לפניהם דברי ברכה, אך מרן ניסה לומר כי כבר דיבר בישיבה קטנה.

"הברכה אחת היא לך אבי???" - הקשה הגר"מ. מדוע שמרן לא יברך אף אותם בנפרד? - הפציר. ומרן זצוק"ל שנהנה מהרעיון, פתח מיד בדברי ברכה כדרכו בחום ובנועם במיוחד עבור תלמידי הישיבה גדולה גם כן.

לי כוח לדבר" - אמר בקושי רב - "אני חלש מהדרך, רק אבקש בקשה קטנה. נכנסו כעת 100 בחורים חדשים לישיבה. רבותי! חז"ל אומרים: "תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים". לפניכם מוטלת המשימה לקבל את פני הבחורים החדשים והצעירים שאינם יודעים כלל היכן ממוקם חדר האוכל, היכן המתלים לתליית הכובע והחליפה. הרי לפניכם מצוות הכנסת אורחים, לקבל את פניהם במאור פנים ולעשות עמם חסד שירגישו בנוח בתחילת דרכם, ובזכות עשיית חסד זה תזכו כולכם להצליח בחוק לימודכם בזמן אלול החדש שבפתחנו".

הדברים הנוקבים שיצאו מן הלב, בטיפת דם תמצית כוחו השפיעו על כל הנוכחים ונכנסו את הלב יותר מאלפי שיחות ודרשות מוסר.

ואגב, מדגיש הרב וירז'בינסקי, בכל תחילת זמן היה מרן משוחח על עבודת המידות והיה שם דגש מיוחד על קבלת הבחורים החדשים ולקרב אותם כראוי, שכן כך היא דרכה של תורה מתוך עשיית חסד ועבודת המידות בדווקא.

וילך למסעיו

פרק מיוחד ונפלא, בעבודת הקודש של מרן זצוק"ל במסעותיו מהאכא להתם, ניתן להקדיש לפרשת ואלה מסעי רבינו

התורה בהתבטאו: "וכי מתי תלמדו את המסכתות האלו? אם לא עכשיו אימתי???"

מרן התייחס לישיבות אלו כאל דוגמה ומודל לשקיעה אמיתית בלימוד, לצד עבודת המידות המופלאה, ובעיקר לאות ולמופת כיצד על בחור ישיבה לעסוק בלימוד באמת לשם שמים, ללא שום חשבונות, פניות וגיוני כבוד או גאווה חלילה. הוא היה מכנה את ישיבות אלו כ"בן זקונים" החביב לו כנפשו, ושולח פעם את הנגיד ר' משה רייכמן להיכל ישיבת אורחות תורה בבני ברק, כדי שיראה דוגמה של ציבור בחורים היושבים ועמלים בתורה לשמה כפי שצריך.

אך כל זאת לא העיב ולא גרם לצל כלשהו כלפי תחושת אחריותו וחובתו העצומה לכלל הישיבות הקדושות והיכלי התורה בעולם כולו, ואדרבה כאמור, בהגיע לענייני גיוס כספים הייתה ידם של האחרונים על העליונה... כאשר להם דאג והשיג משאבים בכל דרך לעומת רשת הישיבות שלו שלא אבה כלל לבקש תרומות עבורה.

כשאין כח לדבר...

וכך מתארים לנו הרב שרייבר והרב וירז'בינסקי את היום של 'ראש חודש אלול' בתקופה האחרונה ממש, כאשר מרן הוזמן לשאת את דבריו בחנוכת הבית של ישיבת 'רינה של תורה' בכרימאל.

הייתה זו נסיעה קשה מאוד, נזכר הרב שרייבר, פקק ארוך השתרך במשך כל הנסיעה חזור ומרן מאוד לא חש בטוב במהלך כל זמן הנסיעה. הייתה זו שוב מסירות נפש של ממש ליהודי בגילו ובחולשה כזו לצאת ולהיטלטל בדרכים אך ורק כדי לחזק ישיבה חדש שנוסדה בצפון ולעודד את תלמידיה לקראת זמן אלול חדש שבפתח.

בהגיעו סוף סוף חזרה לבני ברק, עלתה השאלה אם להיכנס אף לישיבתנו אורחות תורה כפי שהיה מתוכנן מראש או אם לוותר על כך עקב חולשת מרן.

ההחלטה של מרן הייתה להגיע בכל זאת ולהופיע בהיכל הישיבה אך ללא שידבר. כאשר הגענו לפתח הישיבה, משחזר הרב שרייבר, בקושי הצליח מרן לצאת מהרכב מרוב חולשה. פניו היו חיוורות כסיד ומראהו היה נורא. בכל זאת התאמץ מרן וביקש שנסייע לו לעלות בגרם המדרגות המובילות להיכל.

מרן נעמד בפתח, תשוש וחלוש מאוד, ביקש את המיקרופון ופתח במילים החרוטות עד היום בלב כל מי שנכח במקום. "אין

בני ברק. רבינו במשא חיווק כמעמד כבוד התורה לבחורי ישיבת נדבורנה, לצידו כ"ק מרן אדמו"ר ה'באר יעקב' מנדבורנה זצוק"ל

שמיטה. רבינו בסיוור בשדה השמיטה בשיחה עם חקלאים

אלה מסעי

עשר פעמים נסע מרן ראש הישיבה זצוק"ל ממרומי גילוי במסירות נפש לארצות הגולה מתוך מטרה לחזק את העם היהודי

מארגני המסעות ובראשם הרב ירחמיאל בויאר הי"ו חושפים בשיחה עם 'המבשר'

את סודות ומטרות הנסיעה ההיסטורית הראשונה בחודש אלול תשנ"ח

יחד עם כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א

צה"ל ורונני...

חודש אייר, קיץ תשנ"ח. שמועה טובה תדשן עצם. בריכוזי היהדות החרדית בארץ ובעולם כולו פשטה לה חיש מהר השמועה ההיסטורית המשמחת ומרנינה כל לב באשר הוא: גדולי ישראל, עיני העדה, מרן ראש הישיבה זצוק"ל ואתו עמו יבלחט"א כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א ימריאו לארה"ב בעוד מספר שבועות למסע היסטורי למען חיוזק הדת וריבוי כבוד שמים, לטובת חינוך ילדי ישראל, וביסוס מוסדות החינוך העצמאי בארה"ק.

אם בתחילה עדיין טרם אומתה השמועה המרנינה לאמיתה, אך ככל שעברו ונקפו הימים, הדברים התבהרו יותר ויותר, השמועות התאמתו וקיבלו תוקף חיוזק מבאי ביתם של גדולי ישראל המופקדים על מסע הקודש, שאישרו את דבר הנסיעה ההיסטורית, ואף לאחר מספר ימים קיבלה השמועה משנה תוקף חיוזק בעיתונות החרדית, שבישרו באופן רשמי לציבור על המסע ההיסטורי של גדולי ישראל ליבשת אמריקה.

הדבר הפך לשיחת היום בכל הריכוזים החרדים. צעירים לצד זקנים הבאים בימים, בני תורה לצד עמלי כפיים, חסידים לצד ליטאים, אשכנזים לצד יוצאי עדות המזרח, נראו משוחחים בהתרגשות עזה אודות מסע הקודש של רועי ישראל.

ומעבר לים: דמעות, כיסופים והמיית לב בקרב רבבות אלפי ישראל מכל החוגים והעדות! גדולי ישראל יצאו לקראתם. מי רואה אותם יוצאים ואינו יוצא?!

ימים של חיוזק והתעלות רוחנית מאין כמותם יעברו על יראי ה' בארה"ב. להם, החיוזק עם בואם של גדולי ישראל הם כמים קרים על נפש עייפה. המשתתפים יזכו לחזות במו עיניהם, דמויות של אישים עילאיים מרוממים ומעלים את נפש האדם, ואף יאזינו ברוב קשב לדברותיהם הנעלים והמרוממים.

הרועה הנאמן לעם ה', מרן ראש הישיבה, יאציל עליהם מהודו, וברחימאיות אבהית, יקבל כל אחד בנהורא נפישא, ובסבר פנים יפות, ירעיף טללי תחייה במשא דברותיו המעוררים כל לב להתחזק ביתר שאת ועוז בתורה, בתפילה ומידות טובות, יאלף את אלפי ורבבות בני ישראל בבניה נכונה, בהשכל ודעת לצעוד בדרכי התורה והיראה המסורה מדור דור.

הכול, חשו ברגש רב. בקרב כל בני היהדות החרדית בגולה, הכול כמדורת אש, בכמיהה וברצון, בגילה ובדיצה ציפו בכיליון עיניים לראות את המעמדים המרוממים. לבות הומים ליטול חלק ונחלה בשעות גורליות אלו. אלו הימים יחקקו ללא ספק באותיות של אש על לוחות לבבם, ויעמדו להם ולבניהם אחריהם לימים רבים.

כרקע קצר לנסיעה ההיסטורית. נחשוף כאן את הרקע המעניין שבגין כך נולד המסע המשותף של גדולי ישראל שליט"א, לרבות אותם אנשים המושכים בחוטים שעמדו מאחורי הנסיעה הגדולה. לצורך כך שוחחנו עם הרב ירחמיאל בויאר הי"ו ראש עיריית בני ברק לשעבר ומחשבי עסקני

היהדות החרדית.

וכה מספר לנו ר' ירחמיאל הי"ו: "באחד הימים של ימי חורף תשנ"ח קיבלתי טלפון מאחד מנאמני ביתו של ראש הישיבה, בשיחתו הוא אומר לי שרה"י ביקש אם אוכל לבוא לביתו בהקדם האפשרי, נזכר הרב ירחמיאל בויאר ומוסיף בהתרגשות: "למותר להאריך שמיד כאשר אך שמעתי שגדול הדור קורא לי לבוא לביתו, קמתי ללא כל שהיות ונסעתי למעוננו, וזאת, למרות הטרדות הרבות שהקיפוני באותו יום". "מיד כאשר נכנסתי לקודש פנימה, ולאחר שהתעניין בשלומי, אמר לי ראש הישיבה בנימה של

בקבלת הפנים בארה"ב לרבינו ולחבח"ל כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א

כאב, שהנה, מגיעים אליו כל הזמן עסקנים חשובים ומדברים אתו על הצורך הדחוף להקים בתי ספר של החינוך העצמאי בערי השדה, אך מחוסר תקציב אין להנהלת החינוך העצמאי אפשרות להקים בתי ספר חדשים".

בהתרגשות רבה אמר לי אז ראש הישיבה כשהוא מרעים במקצת את קולו השקט: "לא ייתכן שבגלל העדר תקציב בלבד, יימנע הקמת בתי ספר בהם יוכלו לקרב ילדי ישראל רבים לתורה וליהדות".

"זכורני, שראש הישיבה היה אז נחרץ בדעתו שצריך לעשות הכול כדי לעורר את הציבור בחו"ל שיתגייסו למשימה קדושה זו, ואז שמעתי ממנו

בפעם הראשונה באופן מפתיע ביותר, שהוא מוכן לנסוע לארה"ב יחד עם כ"ק מרן אדמו"ר מגור שליט"א למטרה נעלה זו לעורר את נדיבי העם על החשיבות של הקמת בתי ספר חדשים. "ראש הישיבה אף דיבר עמי בכאב אודות הסכנה הגדולה המרחפת במידה ולא יפעלו בהקדם להקמת בתי ספר חדשים".

"מדבריו אף הבנתי שהוא רואה בנסיעה משותפת זו מטרה נוספת חשובה, והוא, להעביר את השדר ליהדות החרדית בארץ בתפוצות את בשורת האחדות וליכוד השורות השורר בין כל חלקי הציבור החרדי בארץ, ולצורך כך הוא מוכן לטרוח בעצמו, למרות שמעולם לא יצא לחו"ל מאז עלותו ארצה.

"בשעת מעשה הופתעתי ביותר עד כי לא ידעתי את נפשי למשמע אוזני, וראיתי אז במוחש עד היכן מגיעה מסירות נפשו של ראש הישיבה לפעול למען הכלל, עד כדי כך שהוא מוכן לצאת מגדרו, לעצור את סדר יומו העמוס בשיעורים, בקבלת קהל וכו' ולהקדיש את זמנו היקר לטובת הכלל. "במיוחד התפעלתי ממסירות נפשו בגיל מבוגר שכזה, הן ידוע שכל מאמץ קטן ולא שגרתי בגיל כזה כרוך בקשיים רבים, ועל אחת כמה וכמה לקום ולנסוע ליבשת ארה"ב, אשר אף אנשים צעירים ממנו בעשרות שנים קשה להם הדבר ביותר, לולי ראיתי במו עיני ושמעתי במו אזני לא האמנתי".

"כמובן שלא הרהבתי עוז לשאול ולהקשות בפני מנהיג הדור, הכיצד יוכל הוא לעמוד בנסיעה קשה ומפרכת זו, והאם הדבר לא יזיק לבריאותו גופו הטהור ח"ו, וכו' אלא התחלתי לפעול מיד בעניין, בדיוק כפי אשר הצטויתי.

המשלחת יוצאת לארה"ב

"במהלך אותה תקופה נקראתי יחד עם הרב צבי בוימל עוד פעמים רבות לביתו של ראש הישיבה, ובסופו של דבר הוחלט על שיגור משלחת לארה"ב ובה 4 נציגים, אנוכי, והרב צבי בוימל כנציגיו של ראש הישיבה, והרה"ג ר' נחום קורנווסר שליט"א ר"י

לכפר על הכבוד

עובדה נוראה שמענו אודות ענוותנותו הנדירה של מרן זצוק"ל. לאחר כמה שנים שמרן שב מארה"ב כתב מאן דהו דברי זלזול על משקוף דלתות ביתו, כאשר שם לב לכך מקורבו - ר' ישראל פ. הי"ו גירד את המשקוף עם סכין.

מרן שמע על כך כי מחק את הכתוב במשקוף בחוץ, קרא לו לחדרו, ואמר לו בכאב: "מדוע מחקת? הרי אני זקוק לביזיונות! מדוע עשית לי זאת!?!... הרב פ. ביקש מחילה מאוד, וביקש ממרן שלא יקפיד עליו, אולם מרן ענה לו:

"אתה התכוונת לטובה ועליך אין לי כל קפידה, אבל תדע שאני הפסדתי מכך, ואז החלו עיניו זולגות דמעות: "אתה וודאי זוכר כי היה לי שם באמריקה כבוד רב. יותר מדאי. אני זקוק עתה לביזיונות". (לסבר את האוזן יש להדגיש כי הנסיעה לאמריקה עליה התכוון מרן - היה כארבע שנים, קודם לכן, ועדיין לא נחה דעתו מהכבוד הרב שרחשו לו שם)

רבא דעמיה

גיליון זכרון

למרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

כנלות השבעה להסתלקותו

מסע החיוזק הראשון של רבינו

הנחיתה בארה"ב

"למעשה, ביום כ"ב באייר הגיעו לארה"ב. מילים יבשות לא יכילו עלי גיליון את עוצם ההתרגשות והשמחה שנהרה על פניהם של הנוכחים במקום למראה דמותם ההדורה של רועי ישראל אשר ירדו מן ההר אל העם במסירות נפש מתוך מטרה לחזק את ציבור שומרי התורה בארה"ב.

"מחמת פטירתו של הרב משה שרר ז"ל נשיא אגו"י בארה"ב, שונו מעט התכניות ולוח הזמנים לקראת הביקור המתוכנן. הקבלת פנים הגדולה שתוכננה בנמל התעופה בוטלה. גדולי ישראל התפללו תפילת מנחה במקום.

"לאחר התפילה הסיע אוטובוס מיוחד את גדולי ישראל יחד עם הפמליה הנכבדה בדרכה לבית העלמין היהודי שבלונג-איילנד, כדי לחלוק כבוד אחרון להרב משה שרר ז"ל.

"משם יצאו גדולי התורה יחדיו לעבר שכונת בורו פארק. כדי לפלס דרך לפמליית גדולי התורה, הקצתה משטרת ניו יורק ליווי צמוד של שוטרים, אשר פילסו את הדרך לאוטובוס המיוחד בו נסעו גדולי ישראל ומלוויהם ועמם חברי מועצהגה"ת של ארה"ב.

אפיזודה מעניינת על אותה נסיעה שמענו מפי הרב בויאר הי"ו: "זכורני, שישבתי באוטובוס בנסיעה משדה התעופה ליד רה". בדרך היה אפשר לראות את מגדלי מנהטן. אמרתי לרה"י שאפשר לראות את הבניינים הגדולים ביותר בעולם המתנשאים לגובה של למעלה ממאה קומות. אולם רה"י אפילו לא הפנה את ראשו ולא הרים את עיניו כדי לראותם, למרות שזו הייתה הפעם הראשונה שהוא נמצא בארה"ב.

הבית הגדול

"כמו"כ במהלך הנסיעה התפתחה שיחה מעניינת בין רבנו לכ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, כשהרכב חלף ליד מגדלי התאומים. המלווים שחו בפניהם שזהו "הבית הגדול ביותר בעולם", כ"ק האדמו"ר מגור שליט"א, הבהיר על אתר: "זה לא בית גדול, בית גדול זה רק "הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו". בית גדול הוא רק "מקום תורה ותפילה". סתם "בית גבוה" אינו "בית גדול".

"ואילו רבנו העיר שאצלנו אין מושג כזה של 'בית גדול'. בנמרא אנו מכירים רק מושגים כמו "בית ועלייה", או "בית על גבי בית", בניינים אלו של מגדלי התאומים, אינם אלא בית על גבי בית, על גבי בית, על גבי בית"...

"בשעות הערב הגיע רבנו לביתו של העסקן החשוב הר"ר אברהם בידרמן הי"ו בשדרה 17. "ואכן מיד עם הגיע האוטובוס בו נראה רבנו מהחלון היה נראה שמחה מיוחדת על פניהם של הציבור הגדול שהתגודד במקום.

היטיב להגדיר ולתאר בפנינו יהודי ת"ח בא בימים תושב בורו פארק מזה עשרות בשנים, את אותם דקות מרגשות בו נראה רבנו יוצא מהרכב לכיוון בית האכסניה:

"נער הייתי וגם זקנתי, עשרות ואולי מאות מעמדי קודש בו נראים גדולי ישראל כבר זכיתי לראות מקרוב במשך עשרות שנות מגוריי בארה"ב, אולם מעמד קדוש, עילאי ומרגש זה כפי שראיתי עם בואו של גדול הדור ומנהיגו הנערץ שהטריח עצמו וכיתת את רגליו ממרום גילו המופלג במסירות נפש ובא לארה"ב טרם ראיתי מימי".

"לא אוכל ולא ניתן להגדירו במילים בעלמא. מי שלא נכח שם לא יוכל להבין זאת ובבחינת 'זר לא יבין'... זה היה נראה כיום חג אצל כולם.

"עם בואו לבית האכסניה ולאחר קבלת הפנים של ראשי הציבור, התפלל רבנו תפילת מעריב ברוב עם.

שלום בית

מלוויו של מרן זצוק"ל סיפרו, כי לקראת סוף הביקור שאל אותם רבנו אם קנו מתנה לנשותיהם כדי שבשובם הביתה יהיה להם מה להעניק להן, רבנו ירד אל העם והחל להסביר את דבריו: "הרי עזבתם את הבית לכמה ימים, והאשה דואגת ומחמת כן מן הראוי לקנות לה משהו, זה נקרא שלום בית, כאשר הבעל זוכר את אשתו גם כשהוא נמצא רחוק מן הבית וכל מחשבותיו נתונות בשאלה כיצד להיטיב עמה, ולהודות לה על פעליה שהיא עושה עמו". כך גבהו מחשבותיו של אדם גדול לחדור לדברים הקטנים כביכול...

נציגי הוועדה המכינה

"לאחר מכן נועד רה"י לשיחה עם נציגי הוועדה המכינה את הביקור וחברי הקרן המיוחדת לפיתוח החינוך העצמאי בארה"ק שם השתתפתי יחד עם

"...בדרך היה אפשר לראות את מגדלי מנהטן. אמרתי לרה"י שאפשר לראות את הבניינים הגדולים ביותר בעולם אולם רה"י אפילו לא הפנה את ראשו ולא הרים את עיניו כדי לראותם, למרות שזו הייתה הפעם הראשונה שהוא נמצא בארה"ב..."

רבינו זצוק"ל עם יב"חט"א כ"ק מרן האדמו"ר מגור שליט"א, בביקור בביה"ס של החינוך העצמאי 'נתיבות משה' בקדימה אשר הוקם בעקבות מסעם ההיסטורי בארה"ב

ר"צ בוימל הי"ו, לקראת הפגישה המיוחדת שהייתה אמורה להתקיים למחרת עם חברי מועצהגה"ת בבית כ"ק אדמו"ר מנובומינסק שליט"א.

כינום מועצת גדולי התורה

"למחרת התקיים כינוס מועצהגה"ת בביתו של הרבי מנובומינסק שליט"א בראשות ראש הישיבה והרבי מגור שליט"א.

"את הישיבה פתח הרבי מנובומינסק שקידם בהתרגשות את בואם של גדולי ישראל, והלהיב בדברים על הצורך לסייע לחינוך ילדי ישראל שזוהי מטרת בואם

"לאחר מכן נשא דברים ראש הישיבה וכן הרבי מגור נשא דברים קצרים. גם הגר"א שווי זצ"ל ויבדל"ח כ"ק אדמו"ר מסקולען שליט"א נשאו דברי ברכה לכבוד האורחים.

"עם תום ישיבת מועצהגה"ת, עלו ובאו בזה אחר זה, נגידי ושועי יהדות ארה"ב בעלי המאה, גדולי תומכי עולם התורה, וגדולי ישראל נשאו בפניהם דברים אודות חשיבות העניין של הצלת חינוך ילדי ישראל "בשם נציגי הנהלת הקרן נשא דברים הרב מרדכי לב, אשר הציג בפני הנוכחים את הדרישה הרבה שקיימת בערי השדה בכל רחבי ארה"ק לפתוח

עוד ועוד מוסדות חינוך. הוא סיפר כי במצב הקיים כיום בחינוך העצמאי, אין אפשרות לפתוח בתי ספר חדשים ומשום כך החליטו גדולי התורה להקים קרן מיוחדת למטרה נעלה זו, אשר באמצעותה ניתן יהיה להקים את מוסדות החינוך החדשים בארה"ק כל אימת שיצטרכו.

"על פי עצת הרבי מגור שליט"א, הקרן הוקמה על שמו של הרב משה שרר זצ"ל, ובתי הספר החדשים שנבנו באמצעות כספי הקרן, נקראו בשם "נתיבות משה".

בהמשך השיחה סיפר לנו הרב בויאר הי"ו על הקבלת פנים ההיסטורית שנערך בביהמ"ד הגדול של באבוב בבורו פארק, שם השתתפו רבבות מכל החוגים שמילאו את ביהמ"ד והרחבות הסמוכות, כאשר בורו פארק לא ידעה מעודה אירוע מן הסוג הזה הן באיכות והן בכמות המשתתפים.

"בימים הנותרים יצאו גדולי ישראל יחדיו במכונית משותפת לעבר היכלי הישיבות הק' בלייקווד, מיר, ישיבת רבנו חיים ברלין, טעלו, בית מאיר, תורה ודעת, חתן סופר, ישיבת "ת"ת ספרינג וול"י שבמונסי, מתיבתא דחסידי גור, סקווירא, דרכי תורה, ישיבת פילדלפיה ועוד שורה ארוכה של מוסדות תורה שם נשאו גדולי ישראל דברי חיזוק נלהבים, כאשר דברותיהם נסכו עידוד וחיזוק רב בקרב המשתתפים, ממש לא יאומן כי יסופר על המעמדים העילאיים והנרגשים לכל מקום שם הגיעו גדולי ישראל כאשר המונים רבים הצטופפו לחזות בזיו פניהם.

"לאחר ימי המסע בארה"ב המשיכו גדולי ישראל ללונדון שם התקיימה קבלת פנים המונית בהשתתפות רבנים, ראשי ישיבות מאנגליה ושועי ופרנסי העיר, גדולי ישראל הגיעו יחדיו לישיבת גור בלונדון. המונים רבים מכל חלקי לונדון התורנית התקבצו ובאו למקום, כך גם הצליחו להגיע רבים מאנטוורפן ועוד שלא הסכימו להחמיץ הזדמנות פז זו לחזות בזיו פניהם של גדולי ישראל ולהתפלל עמם בצוותא

חדא תפילת מעריב.

בהתארגנות ספונטאנית המשיכו גדולי ישראל והגיעו לביהמ"ד חניכי פוניבז' בלונדון שם השמיע ראש הישיבה דברי חיזוק.

"כך לאחר כעשרה ימים שבו גדולי ישראל ארצה, כאשר מעמדי קודש אלו לבטח לא יישכח מקרבם של רבבות מבני הציבור החרדי בארה"ב ובלונדון. "בכל מהלך הנסיעה הארוכה עמדתי נפעם, איך שראש הישיבה ממרומי גילו לא התעייף וכך נסע בימים אלו מעיר לעיר וממדינה למדינה במטוס למרות הקושי העצום שבדבר, אך כל אימת ששמע שהדבר יכול להביא לחיזוק ותועלת הרבים, לא היסס מלנסוע ולא התייחס לעצמו כלל, אלא רק שקל האם יש כאן עניין של זיכוי הרבים, וא"כ סבר שאל לו להירתע מכל קושי".

לסיום שאלנו את הרב בויאר הי"ו, מה היו התוצאות של הקמת הקרן אז?

"התוצאות אכן לא איחרו מלבוא, וכבר בחודש אלול תשנ"ח נפתחו ארבעה בתי ספר של קרן "נתיבות משה", ובהמשך הוקמו עוד ועוד בתי ספר ברחבי הארץ, כאשר כל זה היה מכוח אותה נסיעה היסטורית שראש הישיבה עמד בראשה והחדיר בקרב הנדיבים בארה"ב את החשיבות לעמוד לימין חינוכם הטהור של ילדי ישראל בארה"ק.

• גליון אבל • טבת תשע"ח • המנשר לט

104 אבוקות של אור

בתוך המהומה, אפלת המלחמה, שארבה
בסמיני העיר, בוכב מאיר, אילת השחר זרחה
אור חודר, בתוך ההנוי הקודר, החדות התברכה
פורחת הידיעה בדיצה, הגה עלתה ניצה, וגם פרחת

- ויהי אור - הוארה סמיני וגלילותיה

תמו הקרבות, החרוזו תחרבות, ומני הוא השלום
המשפחה בנבורתה, אל בריסק מבורתה, מגורם עד הלום
בתלמוד-התורה גלוי, צומח נער עלוי, מלש השלום
צעיר וגאון, בתורה לו כוח ואון, זו מציאות לא תלום

- עדיו לגאון - משתוממת בריסק וגאוניה

תריסר אך מלאו, חכמי לב גלאו, התפלאו
בישיבה בכר יושב, מעמיק וחושב, מוריו צהלו
שנות יגיעה, ואוצרות של ידיעה, התמלאו
סמיכה בגיל צעיר, מרבני העיר, שחקרו ושאלו

- יורה יורה - החדות מצמיחה את המיחד מגדוליה

איום הצבא מופיע, פתרון איז להושיע, להנצל
ענפה היא הפעילות, מלזה בכחילות, איז להתעצל
עם תחלת הסיו, הכריחה לשניץ, לחסות בצל
צלה של תורה, חפ מפורא, חסול גובר ומצלצל

- תורה במרחקים - משיכה השקידה בנפיה

באותם צעדים, קשיים גולדים, התלאה נוספת
במהנה הפליטים, את הדרכים מליטים, באספלט וזפת
התשישות מצילה, התחלואה מועילה, החשש לשחפת
חוזר לאהבתו, ללמוד וללמד תורתו, הנכספת

- התורה חיו - את נפשו מוסר עליה

בקהל קטן, מצהלות חתן, נשא בשעה טובה
הרבנית מתמסרת, התורה מוארת, הישועה קרובה
רוגשים תלבוות, לארץ האבות, חלב היא שובה
בפ"ת להשתקע, מסירות ללא אח ורע, השקידה - חובה

- אווירא דארץ-ישראל - מסדשת את אוהביה

עיר וקדיש, מרו החזון איש, תזה בעיניו
לכפר-סבא שלח, את הרב והמלאך, העניו
ללמד ולהשכיל, להנהיג ולהוביל, את תלמידיו
התורה בהרצתה, שואלים בעצתה, הולכים לאוריו

- מתרוממת הישיבה - מתעלים גם תלמידיה

פוניבו' מוקמת, ההומנה קימת, אל הגבעה
בישיבה לצעירים, ראה פניו מאירים, בישיבה
להנהנה הצוחר, בתבונה וזוחר, מוארת הפכיבה
שנים של תורה, לצד מים במשורה, עננה לא מעיבה

- מהורה החשקפה - העם יחלך בנתיבותיה

נוקפות השנים, מקפ רחמים ישנים, מולך נתיב
שאלות הדור, מחורות באור, המענה ברור ונציב
בסברניט מנוט, שהיחדות לא תיחבט, שקול כל נוב
אורו יחל, רבן של ישראל, כאב רחום מקשיב

- זכה להנהנה - טחר ואמת הם עיקריה

רכבות שואלים, פני הקדש מחלים, רבנו רבנו
בנה והציל, כל סממן נשמי משיח, מאור עינינו
עמוד האש, אלקות בו יש, מורה דרבנו ונתיבותינו
העולם בזכותו עומד, בזכות הרב והמלמד, מגננו

- אור העולם - קדשה העולה על גדוליה

חשך משחור תארנו, נטלה עמרת ראשנו, אוי מה היה לנו
אפלה ירדה הניע לילה, ואילת השחר' שוב לא עולה, אוי לנו כי חמאנו
הושבנו במחשבים, מי ינחנו במעמקים, להנחות את עמך בלנו
יתומים חיינו ואב אינו, אבינו ראה נא דמעת עין, אלקים אל תבוא במשפט עמנו

- אהה, תורה בטהרתה לאו נעלמה - טבעו בארץ שעריה